NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 15 גראשען

10 זייטען

נייעס פאלקסבלאט

14-טער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג פ׳ תזמ״ץ כ״ח ניסן תרצ״ו | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 106. | Łódź, Poniedziałek, 20 kwietnia 1936 | № 91

בלוטיגער טאג אין יפו

3 יודען און 2 אראבער דערהרגעט

פערוואונדעט 40 יודען — פערקעהר אפגעשטעלט געווארען — אראבישע העץ-דעמאנסטראציעס און מיטינגען — יודען גרופירען זיך ביי דער גרעניץ פון תל-אביב

ענטדעקט א נייע אראבישע טעראר-ארגאניזאציע

ירושלים, 19 (יט״א טעלעגראפיש) אין יפו איז היינט געקומען צו יבלוטיגע אונרוהען בעת א צוזאמענשטויס צווישען אראבער יודען און פאליציי, זענען אומגעקומען 5 פערזאן, צווישען זיי דריי יודען.

אנגעהויבען האבען זיך די אונרוהען באלד אינדערפריה, ווען די אראבער האבען ביי דער גרעניץ פון תל-אביב איינגעארדענט א גרויסע דעמאנסטראציע אונטער דער לאזונג פון פראטעסט געגען דער ערמארדונג פון 2 אראבער נעבען נגב (וועגען וואס מיר האבען נעכטען מיטגעטיילט). אלע געשעפטען אין יפו און ירושלים זענען געשלאסען די יודען געפינען זיך ביי דער גרעניץ פון תל-אביב און די אראבער פון דער צווייטער זייט. די צוויי אראבער זענען דערהרגעט געווארען בעת א צוזאמענשטויס מיט דער בריטישער פאליציי. די דריי יודען דורך די אראבער. פון די דריי ערמארדעטע יודען זענען בעקאנט נאר די נעמען פון צוויי דאס זענען אליעזר שיבוצקי און חיים שעגאדע.

נעכטען זענען די אראבער בעפאלען מיט שטיינער די יודישע קיבוצים און אויסגעהאקט די שויבען. ס׳איז אויך פארגעקומען אנ׳אנפאל אויף די ארבייטער פון דער רוטענבערג-סטאציע.

דער ראד- און פוס-פערקעהר אין יפו איז אינגאנצען אפגעשטעלט. ס׳איז אויך אפגעשלאסען געווארען דורך דער פאליציי די באלפור-גאס אין תל-אביב. דאס הדסה-שפיטאל איז בעוואכט דורך דער פאליציי. ס׳ווערען נאר צוגעלאזט סאניטארען, וועלכע ברענגען פערוואונדעטע פון יפו.

די עריה אין תל-אביב האט פערעפענטליכט אנ׳אויפרוף, וועלכער פאדערט אויף די בעפעלקערונג צו רוה.

די פאליציי האט בעשטימט א פרעמיע פון 200 פונט פאר ענטדעקען די מערדער פון די יודישע פאסאזשירען אין טול כרם. אנדערע 200 פונט זענען בעשטימט געווארען פאר געבען פרטים וועגען די מערדער פון די צוויי אראבער נעבען נגב.

דער אויטאבוסען-פערקעהר צווישען יפו — תל-אביב א׳ז אפגעשטעלט געווארען.

בעת די היינטיגע צוזאמענשטויסען אין יפו, זענען פערוואונדעט געווארען 40 יודען, דערונטער צוויי מיידלעך.

ירושלים, 19 (יט״א טעלעגראפיש) דער הויפט-מופטי איז אפגעפאהרען פון ירושלים קיין יפו. כ׳האבען זיך פערשפרייט קלאנגען, אז די פאליציי איז געפאלען אויף די שפורען פון א צווייטער גרויסער אראבישער טעראריסטישער ארגאניזאציע, וועלכע צעהלט 600 מיטגלידער, און האט אפטיילונגען אין פערשידענע פונקטען פון לאנד.

אין טול-כרם און אין שכם זענען היינט פארגעקומען אראבישע מיטינגען. די רעדנער האבען אויף אנ׳אונערהערטען אופן געהעצט געגען יודען און אנגעוויזען, אז נאר אויפ׳ן יועג פון טעראר, וועט מען קענען שטערען די יודישע עליה.

ירושלים, 19 (יט״א טעלעגראפיש) פאליציי האט אוועקגעשטעלט וואכען ביי די פערוואונדעטע יודען בעת די פרייטאגדיגע געשעהענישען אין תל-אביב. וועלכע געפינען זיך אין הדסה-שפיטאל. די מאכט האט זיך אפגעזאגט צו בעפרייען די ארעסטירטע יודען געגען קויציע. איינער פון די ארעסטירטע ווערט בעשולדיגט אין ארויסרופען א רעוואלוציע.

בעת די דערמאנטע געשעהענישען זענען אויך פערוואונדעט געווארען עטליכע בריטישע פאליציי-אפיצירען. דער יודישער פאליציי-אפיציר קרעמער איז צוגעצויגען געווארען צו פעראנטוואָרטליכקייט פאר שיסען בעת די פרייטאגדיגע געשעהענישען אהן א פריהערדיגער ווארנונג.

לאנדאן, 19 (יט״א טעלעגראפיש) זשאבאטינסקי האט ארויסגעשיקט א שארפע פראטעסט-דעפעשע צום הויך-קאמיסאר וואוקאפ.

וואס מעלדעט די פוילישע טעלעגראפען-אגענטור?

פאריז, 19 (ספ. טעל.) ברענגענדיג די ידיעות וועגען די היינטיגע געשעהענישען אין יפו, שרייבט די פוילישע טעלעגראפען-אגענטור, אז ס׳איז דערקלעהרט געווארען אין לאנד אויסנאהם-צושטאנד, דאס מיליטער זאל זיכערן די רוה און ארדנונג אין לאנד.

ווייטער שרייבט די אגענטור, אז די אראבער האבען זיך געווארפען אויף די יודישע הייזער און געוועלבער. איבער צעהן פערזאן זענען דערהרג׳עט געווארען (?) .

טאג-טעגליך

אויס מיט טראקטאטען!

די טראקטאטען, וועלכע זענען געשאפען געווארען נאך דער מלחמה מיט׳ן ווערסיילער טראקטאט בראש, ווערען פערוואנדעלט אין שטיקלעך פאפיר. דער ווערסיילער טראקטאט עקזיסטירט נישט מעהר צוליב דעם, וואס פראנקרייך און ענגלאנד זענען ביז איצט געווען אזוי נאכגיביג צוגונסטען דייטשלאנד און צוליב דער פאליטיק פון געשעהענע פאקטען, וועלכע דייטשלאנד פיהרט.

דער לאקארנער טראקטאט איז אפגעשאפען געווארען מיט׳ן מיליטאריזירען פון אויבער-רהיין. דער טראקטאט אין טריאנאן צוליב׳ן איינפיהרען דעם צוואנגס-ארבייטס-דינסט, אונגארן פיהרט שוין אויך איין, געגען די טראקטאטען, אלגעמיינע מי-ליטער-פליכט. טערקיי פארטיפיקירט שוין — טראץ די טראקטאטען — די דארדאנעלען.

פון בארג טראקטאטען-פאפיר זענען נאר געבליבען שמאטעס. די פעלקער-ליגע שטארבט אפ אין דעם בייעם פאלאץ, וועלכען זי האט זיך ערשט איצט אויסגעבויט, און אין שוץ פון איירא פא ווע-לען שוין מעהר נישט שטעהען קיין פעלקער-ליגע-קאמיסיעס, נאר מיליאנען-ארמעען און די נייעסטע ערפינדונגען פון דער מלחמה-טעכניק, וועלכע ווערן מיט דער גרעסטער איילעניש מאבילידירט.

די איירא פעאישע טראקטאטען געהערען שוין צו דער פערגאנגענהייט. די „גלייכגעוויכט״ וועלען דארפען דערהאלטען נייע קאאליציעס, בונדען און בלאקען, אזוי ווי דאס איז געווען פאר דער מלחמה. אבער אויך דא הערשט א שרעקליכער כאאס, ביז היינט ווייס מען נאך נישט, ווער מיט וועמען ס׳איז פערבונדען, ווער מיט וועמען האט א קאאליציע, ווער מיט וועמען עס בילדעט א פאליטישען בלאק. אלץ געפינט זיך אין א פליסיגען צושטאנד, קיי-נער איז נישט זיכער מיט זיין פריינד און פער-בינדעטען.

אין דער לאגע בעוואפענען זיך אלע. יעדער רעכענט נאר אויף זיינע אייגענע כחות. די פא-פירענע טראקטאטען וועלען מעהר נישט העלפען, גיכער גלויבט מען אין די הארמאטען און אעראפלאנען.

י.

אונזער ווארט

בלוטיגע צוזאמענשטויסען אין ארץ-ישראל

ווידער האבען זיך נעכטען איבערגעחזרט די בלוטיגע אונרוהען אין ארץ-ישראל.

דאסמאל אין יפו.

מיט די נעכטיגע געשעהענישען איז קלאהר געווארען, יועד כ׳העצט, פראוואצירט אין דערפיהרט צו די שרעקליכע בלוט-פערגיסונגען.

ווען די געמיטער האבען זיך שוין געהאט בערוהיגט, האבען די אראבער ווידער נעכטען איינגעארדענט א דעמאנסטראציע, מיט׳ן צוועק צו דערפיהרען צו א נייער בלוט-באד.

די נייע טאקטיק פון די אראבער איז קלאהר געווארען, בעת ס׳זענען מיט א צייט צוריק אנגעקומען די ערשטע ידיעות וועגען דער עקזיסטענץ פון אנ׳אראבישער טעראר׳סטישער ארגאניזאציע. די ענגלישע מאכט האט זיך אבסאלוט נישט גע-איילט מיט׳ן ענטדעקען די ארגאניזאציע און מיט ליקווידירען איהר טעטיגקייט. ערשט יוען די טע-טיגקייט פון דער ארגאניזאציע, ווי ס׳א׳ז געיוענ-ליך אין אזעלכע פאלען, האט זיך געווענדעט גע-גען דער ענגלישען מאכט, האט מען די ארגאני-זאציע ליקווידירט.

אבער באלד דערויף האט זיך ארגאניזירט א צווייטע ארגאניזאציע, יועלכע האט אנגעהויבען איהר טעטיגקייט ביי טול-כרם, בעפאלענדיג די יודישע פאסאזשירען, און ווייטער האט זיך די ענגלישע מאכט נישט געאיילט מיט ליקווידירען זי, און צוליב דעם איז געקומען צו די לעצטע טרויע-ריגע געשעהענישען.

מיר ווייסען דאך, אז יוען די ענגלישע מאנ-דאטען-מאכט וויל, קען זי מאכען ארדנונג און צווינגען צו רוה. פרעגט זיך דעריבער, יואס פאר א איבמערעס האט די ענגלישע מאכט צו דערלאזען אזוי ווייט, אז ס׳זאל קומען צו אזעלכע געשעהעני-שען, פון וועלכע מיר זענען איצט עדות.

צי זענען נישט אמאל די דאזיגע געשעהענישען א פארשפיל צו דעם, אז די יודישע אנפיהרונג זאל מסכים זיין צום לעגיסלאטיווען ראט?

ד.

אלץ צוליב דער ארבייטסלאזיגקייט

די נירנבערגער געזעצען ווערען אינטערפרעטירט מילדער

בערלין, (יט״א) צוליב דער גרויסער ארבייטסלאזיקייט צווישען ארישע דינסט-מיידלעך, וועלכע איז ענטשטאנען מחמת דער אנווענדונג פון נירענבערגער געזעץ, וואס האט פערבאטען די בע-שעפטיגונג פון ארישע פרויען הויז דינערשאפט אין יודישע הויז ווירטשאפטען, איז איצט ערשינען א נייער אינטערפרעטאציע פון דעם דאזיגען געזעץ, וואס ערלויבט ארישע פרויען-דינערשאפט צו זיין בעשעפטיגט אין יודישע אינסטיטוציעס אונאבהענגיג דערפון, צו אין די דאזיגע אינסטיטוציעס זענען פארהאן יודישע מענער אדער נישט, לויט דער נייער אינטערפרעטאציע מעגען ארישע דינערינס זיין בעשעפטיגט אין אזעלכע אינסטיטוציעס ווי יודישע שפיטאלען, מושב-זקנים׳ס און יתומים-אנ-שטאלטען, ווי בעקאנט, איז דאס בעטרעפענדע ני-רענבערגער געזעץ מעהרערע מאל אינטערפרעטירט געווארען און יעדעס מאל זענען אין זיין אויספיה-רונג אריינגעטראגען געווארען פערשידענע מילדע-רונגען, כדי ווי ווייט מעגליך געגענצווווירקן דער ארבייטסלאזיגקייט צווישען דער ארישער פרויען-דינערשאפט וואס דאס אורשפרינגליכע געזעץ האט געמוזט גורם זיין.

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער פריינד

אלחנן קויפמאן

צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער

מוטער נ״ע

המקום ינחם אותך בתוך שארי אבלי ציון וירושלים

דאס טעכנישע פערסאנאל פון „נייעם פאלקסבלאט״

הקהלה העברית בלודז

מודיעה בזה על מות

הר׳ יעקב נתן פערסטער נ״ע

חבר למועצת הקהלה

ומביעה רגשי תנחומים למשפחתו המתאבלת.

השלטון והמועצה.

אָפּגערופן דעם וויזיט

פון פרעמיער קאָשטשאַלקאָווסקי קיין בודאַפּעשט

וואַרשאַ, 19 (טעלעפּאָניש)
ווי בעקאַנט, האָט דער פרעמיער־מיניסטער קאָשטשאַלקאָווסקי היינט אינדערפריה געוואָלט אַרויס פאָהרען מיט אַ וויזיט קיין בודאַפּעשט. צוליב אַ פלוצלינגער פערקיהלונג פון פרעמיער איז דער וויזיט אין דער אונגאַרישער הויפּט־שטאָט אָפּגערופן געוואָרן.

נאָרוועגישער אויסערן־מיניסטער איז מאָסקווע

וואַרשאַ, 19. (טעל.) היינט אינדערפריה איז אָנגעקומען קיין מאָסקווע דער נאָרוועגישער אויסערן־מיניסטער וועלכער האָט עטליכע טעג געוויילט אין וואַרשאַ.

קילינסקי־פייערונגען אין וואַרשע

יוד. האַנדווערקער נישט איינגעלאַדן געוואָרן צו די פייערונגען

וואַרשאַ, 19 (טעלעפּאָניש)
נעכטען איז אין וואַרשאַ פאָרגעקומען די ענט הילונג פון דענקמאָל לכבוד דעם פוילישען אונאָפּהענגיגקייטס־קעמפער, דעם שוסטער קילינסקי.
נישט־קוקענדיג דערויף, וואָס אויף דעם דענקמאָל זענען געמאַכט געוואָרן זאַמלונגען אויך אין די יודישע האַנדווערקער־פעראיינען און צווישען די יודישע האַנדווערקער, איז קיין איין יוד צו די פייערונגען נישט איינגעלאַדן געוואָרן. צוליב דערזעלבער סיבה האָבען אויך אין די פייערונגען נישט אנטיילגענומען די יודישע פערוואַלטונגס־מיטגלידער פון די האַנדווערקער־קאַמערן.

לויה פון דער דערהרגעטער יודישע פרוי אין לעמבערג

לעמבערג, 19 (טעלעפּאָניש)
נעכטען בייטאָג איז פאָרגעקומען די לויה פון דער דערהרגעטער יודישער פרוי. אויף דער לויה זענען געווען נאָר די משפּחה מיטגלידער.

קאָנפיסקירט דעם נעכטיגען נומער פון דער „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ“

וואַרשאַ, 19 (טעלעפּאָניש)
דער היינטיגער נומער פון „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ“ איז קאָנפיסקירט געוואָרן פאַר א לייט־אַרטיקעל, וועלכער האָט אַרומגערעדט די לעצטע געשעהע־נישען אין לאַנד.
די קאָנפיסקאַציע פון דער „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ“ האָט געמאַכט אַ רושם אין וואַרשאַ צוליב דעם, ווייל דאָס איז דער ערשטער פאַל פון קאָנפיסקירן אַן אָפיציעלע צייטונג.
די „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ“ ערקלערט, אַז זי וועט זיך ווענדען אין געריכט וועגען דער קאָנפיסקאַציע.

ארויסגעגעבען 3 טויטע יאַפּאַנישע אָפיצירען

דורך דער סאָוויעטען־מאַכט

מאָסקווע, 19 (ספּ. טעל.)
אין הסכם מיט'ן אָפּמאַך צווישען די סאָוויעטען און יאַפּאַן האָט מען אויף דער סאָוויעטיש־מאַנדזשורישער גרעניץ ארויסגעגעבען דער יאַפּאַנישער מאַכט די טויטע קערפּער פון 3 יאַפּאַנישע אָפיצירען, וועלכע זענען געהרגעט געוואָרן בעת דעם צוזאַמענשטויס דעם 9 אַפּריל אויף דער סאָוויעטישער טעריטאָריע.

מעגליכקייטן פאַר דער אויסוואַנדערונג פון יוד. לאַנדווירטען פון דייטשלאַנד אין די לענדער פון צענטראַל־און דרום־אַמעריקא

וויפיל יודישע לאַנד־אַרבייטער זענען פאַראַן אין דייטשלאַנד?

בערלין. (יט״א) ווי יט״א דערוויסט זיך, פערנעמען זיך איצט יודישע צענטראַל־אָרגאַניזאַציעס אין דייטשלאַנד אינטענסיוו מיט'ן שטודיום פון די מעגליכקייטן פאַר דער עמיגראַציע פון יודישע לאַנדווירטען פון דייטשלאַנד אין די לענדער פון צענטראַל־און דרום־אַמעריקע. עס ווייזט זיך אַרויס, אַז די אָפיציעלע דייטשע ציפערען וועגען די יודישע לאַנדווירטען אין דייטשלאַנד, זענען ווייט נישט קיין ריכטיגע. לויט דער פאָלקס־צעהלונג, וואָס איז פאָרגעקומען אין דייטשלאַנד אין יוני 1933 — קורץ נאָכ'ן איבערנעמען די מאַכט דורך היטלערן — האָבען אין דייטשלאַנד געלעבט בסה״כ 4,167 יודישע משפּחות, וואָס האָבען געצויגען חיונה פון לאַנדווירטשאַפט. איצט שטעלט זיך אַרויס, אַז די ווירקליכע ציפערען זענען בעדייטענד העכער. בלויז אין דער פּראָווינץ באַדען בעטרעפט די צאָהל יודישע נפשות אין דער לאַנדווירטשאַפט העכער 9 טויזענד. אין העסען־נאַסוי לעבען פון דער לאַנדווירטשאַפט אַנ'ערך 12 טויזענד יודען. חוץ־לזה זענען דאָ אין דייטש־אויבערשלעזיען מעהרערע הונדערטער יודישע לאַנדווירטען־משפּחות.
די לאַגע פון די דאָזיגע יודישע לאַנדווירטען, וואָס בעזיצען אין דורכשניט באָדען־שטחים פון 4 ביז 18 אַקר. איז אַ זעהר ערנסטע צוליב דער איזאָלאַציע, אין וועלכער זיי ווערען אַריינגעצוואונגען און צוליב'ן שאַרפען באָיקאָט, וואָס ווערט געפיהרט געגען זיי. די קאָאָפּעראַטיוון זאָגען זיך אָב אָנצונעמען זייערע פּראָדוקטען, מען פערדינגט זיי נישט קיין טראַקטאָרען א. א. וו. פיל פון זיי האָט מען געצוואונגען צו פערקויפען זייער ערד, וואָס זיי האָבען בעאַרבייט זייט דורות, און זיי האָבען זיך געמוזט אַריבערציהען אין די שטעט, וואו זיי קענען יודער נישט געפינען קיין נייע בעשעפטיגונגען און זענען געצוואונגען אויפצועסען דאָס געלד, וואָס זיי האָבען בעקומען פאַר'ן פערקויפטען אייגענטום.
די יק״א האָט לעצטענס דעלעגירט קיין דייטשלאַנד איהרס אַ פאָרשטעהער, וואָס האָט זיך בעקענט מיט דער לאַגע פון די יודישע לאַנדווירטען, כדי פעסטצושטעלען, אין וועלכע מאָס זיי קענען אַריבערגעפיהרט ווערען אין אַנדערע לענדער און דאָרט זיך איינאָרדנען אין דער לאַנדווירטשאַפט, בעזונדערס אין דרום־און צענטראַל־אַמעריקא. דער יק״א־שליח האָט בעזוכט בלויז אין העסען־נאַסוי 77 דערפער און פון פערזענליכען קאָנטאַקט מיט די יודישע פויערים פעסטגעשטעלט, אַז דאָס רוב פון זיי איז גרייט צו פאָהרען און אָנהויבען אַ ניי לעבען אויף דער ערד אין אַרגענטינע, בראַזיליען, טשילי, פּאַראַגוואַי, אורוגוואַי אָדער אַנדערשוואו. יודישע לאַנדווירטען פון דייטשלאַנד, וואָס האָבען זיך שוין פריהער געהאַט בעזעצט אין די דאָזיגע לענדער, האָבען זיך איינגעאָרדנעט אויף אַ צופרידענשטעלענדען אופן און גיבען אַב אָפּטימיסטישע גרוסען פון זייערע נייע וואוין־לענדער.
מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט שוין, אויגער די אויספּיציען פון דער יק״א, פערלאָזען דייטשלאַנד די ערשטע גרופּע יודישע פויערים, וועלכע זענען אַבגעפאָהרען אין דרום־אַמעריקע. איצט וואַרטען אויף דער דאָזיגער מעגליכקייט העכער טויזענד יודישע פאַמיליעס בלויז אין העסען־נאַסוי. די יק״א מאַכט אויך הכנות צוצוגרייטען צו דער עמיגראַציע מעבר־לים גרעסערע גרופּען קוואַליפיצירטע יוגענד פאַר דער לאַנדווירטשאַפט.
מיט דער יק״א אַרבייט איצט מיט דער הילפס־פעראיין פון יודען אין דייטשלאַנד, וועלכער איז טעטיג אין געביט פון דער יודישער מעבר־לים־עמיגראַציע (חוץ קיין א״י). דער הילפס־פעראיין רעגיסטרירט די יודישע פויערים־משפּחות, וואָס זענען גרייט צו עמיגרירען קיין דרום־און צענטראַל־אַמעריקע.

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט־קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט יעדען פון 8—11 פאַרמ. און פון 6—9 אָוו.
ספּעציעלע וואַרטע־זאַל פאַר פרויען

Dr med.
Sadokierski
כירורג פון צייהן און יאַסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20

ליקווידאַציע־פערקויף! | זעלטענע איינקויפס־געלעגענהייט! | זעלטענע געלעגענהייט!
צוליב ליקווידאַציע
פערקויפט אויס דאָס בעקאַנטע מוד־ און הערט־געשעפט פון
H. WŁOSKI
לאָדז, 3 נאַוואָמיעסקאַ 3
טעל. 114-92. פראָנט. 2־טער שטאָק
צום איצטיגען פריהלינג און זומער־סעזאָן די בעסטע הערן און דאַמען שטאָפען אויף פּאַלטענס און אַנציגער פון ביליגער, טאַמאַשאָווער און אַנדערע פאַבריקען
בעמערקונג: אַ פּאַרטיע רעמש־וואַרען איז מיטצופּעיקויפען.
נוצט אויס די געלעגענהייט! | צו ליקווידאַציע־פרייזען! | קומט און איבערצייגט אייך

היינט, 9 אַ זייגער אָוונט קומט פאָר
א פערזאַמלונג
אין לאָקאַל פון „לינת הצדק“ פון
עלטערע און יונגערע דיזשורנעס
פון דער נאַכט־פּאַנאַטאָוויטש ביי
„לינת הצדק“
צו וועלכער אַלע ווערען געבעטען צו קומען.
די פּאַנאַטאָוויטש־קאָמיסיע.

דערשיטערט צוליב'ן טויט פון דער טייערער חבר'טע
פריידאַ סלאָנימסקאַ
וו. שאַפּסקי.

זונטאָג, דעם 3־טען מאַי 1936 קומט פאָר די
יעהרליכע
גענעראַל־פערזאַמלונג
פון 1־טען געגענזייטיגען הילפס־פעראיין „גמילת־חסדים“
ביים גרינעם מאַרק 7 (פּלאַץ באַארנגרא) צום ערשטען טערמין 3 אַ זייגער און צום 2־טען טערמין 5 אַ זייגער מיט פאָלגענדען טאָג־אָרדנונג: 1) ערעפנונג; 2) וואַהלען פון אַ פאָרזיצענדען, 2 אַסעסאָרען און אַ סעקרעטאַר; 3) קאַסע־בעריכט פאַרן יאָהר 1935/36, 4) טעטיגקייטס־בעריכט פון דער פערוואַלטונג פאַר'ן יאָהר 1935/36; 5) בעריכט פון דער רעוויזיאָנס־קאָמיסיע; 6) בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1936/37; 7) וועגען געבען רעכט דער פערוואַלטונג צו אַנולירען פערלענגנע חובות פון פערשטאָרבענע מיטגלידער אויב עס איז נישטאָ ביי וועמען אַפּצונעמען; 8) וואַהלען פון א פערוואַלטונג, רעוויזיאָנס־קאָמיסיע און קאַנדידאַטען; 9) פרייע פאָרשלאָגען.
בעמערקונג: יעדער מיטגליד איז מחויב צו ערלעדיגען דעם מיטגלידס־ביישטייער, כדי צו פערשאַפען זיך וואַהל־רעכט.
די פערוואַלטונג.
קיין בעזונדערע איינלאַדונגען ווערען נישט געשיקט.

לעבענס־
פערזיכערונגס־פּאָליסען
אינלענדישע און אויסלענדישע, אפילו פון גאַנץ לאַנג נישט געצאָהלטע, קענען אויך האָבען אַ געוויסען ווערט, אויב איהר וועט זיך ווענדען
ŁódźPiotrkowska145,m.5a
פערזענליך פון 4 ביז 7 נאָכמ.

ד״ר העללער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוועכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
פאַר פרויען – אַ ספּעציעלער וואַרטע־זאַל
פאַר אומבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען

וויכטיג פאַר פאַבריקאַנטען
און האַנדווערקער
שוויימונגען,
מאַשינען־טיילען
און רעפּעראַטורען
פיהרט אויס ביליג
די מעכאַנישע
שלאָסערײ
י. רעדער
11 ליפּטאָפּאָדאַ 11/13
(רוג זאַכאָדניאַ)

Dr. med
J. Nadel
ספּעציאַליסט פון אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען
אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-20.
נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוו.

Dr. med.
STILL
אינערליכע קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 4—8
פּילסודסקיעגאַ 15
טעל. 206-75. פראָנט 2. שטאָק.

א שעהנע שילד
בעצירט דאָס געשעפט!
צום קומענדיגען פריהלינג־סעזאָן, בעצירט אייערע געשעפטען מיט נייע, מאָדערנע שילדען און רעקלאַמעס, לויט די נייעסטע פּאַריזער מאָדעלען
דויערהאַפט! ◆ שעהן! ◆ ביליג!
נאָר ביי דער בעוואוסטער פירמע
„FUCHS“
50 PIŁSUDSKIEGO 50
שילדערט בלעך, גלאָז, ליכט־רעקלאַמעס, בוכשטאַבען האָלצערנע, גלעזערנע, מעטאַלענע. פּראַמירט געגולדע א. א. וו.

געדענקט, שטשעשליווי
ביי
א גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע ביליצער און טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך!
R.Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראָנט II שטאָק.

כעם ש־באַקטעריאָלאָגישער לאַבאָראַטאָריום
פ. שאַץ, לאָדז
פּיעטרקאָווער 37
פיהרט אויס זאַמעל. ערצטליכע אַנאַליזען.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער ־ קראַנקהייטען
6 שערפּיען 37 (בענעדיקטאַ)
נעהמט אָן פון 5—7 נאָכמ.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין־קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אָן פון 9—11 און פון 6—8 אָוונט.

נייע איטאַליענישע אָפענסיווע

פאַרנומען די שטעט האַראַר און דזשידזשיגאַ

רוים, 19 (ספּ. טעל.)

דער אָפיציעלער קאָמוניקאַט דערציילט אַז אויפ׳ן סאָמאַאַלישען פראָנט האָט דאָס איטאַליענישע מיליטער אונטער דער אָנפיהרונג פון גענ. גראַציאַני געהויבען (אַ נ׳אָפענסיווע. די שלאַכט איז אָנגע־הויבען געוואָרען אויפ׳ן לינקען פליגעל פון אי־טאַליענישען פראָנט.

פּאַריז, 19 (ספּ. טעל.)

„האַוואַס"־אַגענטור מעלדעט פון רוים, אַז ביז איצט פעהלען פּרטים וועגען דער אַקציע פון גענ. גראַציאַני. אין אָווענד האָבען זיך פאַרשפּרייט קלאַנ־גען, אַז די איטאַליענער האָבען פאַרנומען האַראַר און דזשידזשיגאַ.

פּאַריז, 19 (רפּ. טעל.)

פון אַדיס־אַבעבאַ איז אָנגעקומען אַ ידיעה, אַז די איטאַליענער האָבען פאַרנומען דזשידזשיגאַ.

זשענעוואַ, 19 (ספּ. טעל.)

דער פאָרזיצער פון קאָמיטעט פון 13, מאַדאַר־יאַגאַ האָט זיך געווענדעט צו דער איטאַליענישער רעגירונג מיט אַנ׳אָנפראַגע וועגען דער אָנווענדונג פון גיפטיגע גאַזען דורך דעם איטאַליענישען מי־ליטער אין אַביסיניען.

נעאַפּאָל, 19 (ספּ. טעל.)

פון דאָ זענען ווידעראָפּגעאַנגען 9 טויזענד איטאַליענישע זעלנער אויפ׳ן אַביסינישען פראָנט.

לאָנדאָן, 19 (ספּ. טעל.)

דאָס איטאַליענישע מיליטער געפינט זיך שוין 125 קילאָמעטער פאַר אַדיס־אַבעבאַ.

די רעגירונג האָט היינט אָרגאַניזירט אַ גרויסע מאַניפעסטאַציע אין אַדיס־אַבעבאַ. די רעגירונג האָט אויפגעפאָדערט צו אָרגאַניזירען די לעצטע ווידער־שטאַנדס־ליניע. ס׳האָבען זיך געמאָלדען 5000 בע־וואָפענטע קריגער. אויב אויך די ליניע וועט צו־בראָכען ווערען, וועלען די אַביסיניער נישט פאַר־טיידיגען די הויפּט־שטאָט, וועלענדיג אויסמיידען אַ באָמבאַרדירונג. דאָס פאַרנעהמען די הויפּט־שטאָט הייסט נאָך נישט קיין סוף פון דער מלחמה. דאָס פאַרבליבענע מיליטער וועט זיך נאָך קענען חדשים פאַרטיידיגען אין די בערג.

ענגלאַנד האָט זיך צוריקגעצויגען

פון אָנווענדען פאַרשאַרפטע סאַנקציעס געגען איטאַליען

פּאַריז, 19 (ספּ. טעל.)

ס׳האָט נישט געקענט דערפיהרען צו קיין יאָפּענשטילשטאַנד צווישען איטאַליען און אַביסי־ניען, אָבער ס׳האָט זיך איינגעגעבען צו דערפיהרען צו אַ פאַרשטענדיגונג צווישען פראַנקרייך און ענג־לאַנד — דאָס איז דער רעזולטאַט פון די ביז־איצטיגע אונטערהאַנדלונגען אין זשענעוו. דער דאָזיגער רעזולטאַט איז אין פּאַריז אויפגענומען געוואָרען מיט צופרידענהייט.

די ענגליש־פראַנצויזישע פאַרשטענדיגונג איז אַ רעזולטאַט פון אַ געשפּרעך, וואָס איז פאָרגע־קומען צווישען פּאָל באָנקור און אידען. פּאָל באָנקור האָט ערקלערט דעם ענגלישען מיניסטער, אַז די מעהרהייט פראַנצויזען זענען געגען אויסברייטערן די סאַנקציעס געגען די איטאַליענער און אַז פראַנק־רייך קען נישט אין דער ריכטונג אונטערשטיצען ענגלאַנד.

פון זיין זייט האָט אידען ערקלערט, אַז הגם די ענגלישע עפענטליכע מיינונג איז געגען אָפּשאַ־פען די סאַנקציעס געגען איטאַליען, וויל אָבער נישט די ענגלישע רעגירונג פיהרען קיין אָפּגעט־זונדערטע פּאָליטיק.

די איבערוואַנדערונג קיין ביראָ־בידזשאַן

אין ערשטען קוואַרטאַל 1936

מאָסקווא (יט"א) פון ביראָ־בידזשאַן ווערט מיטגעטיילט, אַז דער איבערוואַנדערונגס־פּלאַן פאַרן ערשטען קוואַרטאַל 1936 איז אויסגעפיהרט געוואָ־רען אין 96,6 פּראָצ. לויט׳ן פּלאַן האָבען אין ביראָ־בידזשאַן געזאָלט אין דעם קוואַרטאַל איינגעאָרדנעט ווערען 1450 פּערזאָן, אָבער די צאָהל פאַקטיש איינ־געאָרדנטע האָט בעטראָפען 1401. אַנשטאָט אָבער 100 משפּחות, וואָס האָבען לויט׳ן פּלאַן געזאָלט קאָלאָניזירט ווערען אין קאָלעקטיווע אַגראַר־ווירט־שאַפטען, האָט די צאָהל ווירקליך קאָלאָניזירטע משפּחות בעטראָפען נישט מעהר ווי 20.

אין „אָזעט" רעגיסטרירען זיך לעצטענס אין גרויסע צאָהלען ספּעציאַליסטען פון פאַרשידענע בע־רופען, וואָס זענען גרייט צו באַזעצען זיך אין ביראָ־בידזשאַן. דאָגעגען פיהלט זיך אַ שטאַרקער מאַנגעל אין לעהרער פאַר די שולען. די ענטשפּרעכענדע ווערבונג פון בילדונגס־קאָמיסאַריאַט האָט נישט גע־בראַכט קיין רעזולטאַטען, און עס איז פאַראַן אַ נשפּאַהר, אַז מעהרערע שולען זאָלען היי־יאָהר בלייבען אָהן דער נויטיגער צאָהל לעהרער.

פון די לעצטע טעלעגראַפישע מעלדונגען פון ביראָ־בידזשאַן איז פעסטצושטעלען, אַז אין דער לעצטער צייט האָט זיך ווידער בעדייטענד פאַרגע־נערט דער אָפּפליס פון איבערוואַנדערער, און עס קומט אָן אַ קענטיגער פּראָצענט נישט אַרבייטס־פעה־היגע מענשען אָהנע אַרבייטער פון דערוויל און גוטע ספּעציאַליסטען.

צוזאַמענשטויס צווישען פּויערים און זשאַנדאַרמען אין יוגאָסלאַוויען

בעלגראַד, 19 (ספּ. טעל.)

אין קראַסטינאַץ איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענ־שטויס צווישען פּויערים און זשאַנדאַרמען. 11 פּער־זאָן זענען דערהרג׳עט געוואָרען און 3 פאַרוואונדעט.

געשלעגען אויף פראַנצויזישע וואַהל־פאַרזאַמלונגען

פּאַריז, 19 (ספּ. טעל.)

נעכטען זענען אויף צוויי וואַהל־פאַרזאַמלונגען פאָרגעקומען ערנסטע געשלעגען, עטליכע פּערזאָנען זענען פאַרוואונדעט געוואָרען.

זאַמעל־אַקציע פאַר פּוילישע יודען אין אַמעריקאַ

ניו־יאָרק, 19 (יט"א טעלעגראַפיש)

לויט דער איניציאַטיוו פון פאַרבאַנד פון די פּוילישע יודען אין אַמעריקאַ, האָט זיך היינט אָנגעהויבען אַ גרויסע זאַמעל־אַקציע לטובת די פּוי־לישע יודען.

קאַטאַסטראָפע אין דייטשע זאַלץ־גרובען

בערלין, 19. (ספּ. טעל.) אין די גרובען פון פּאָטאַש־זאַלץ העדוויגסבורג אין בראָינשווייג איז פאָרגעקומען אַ קאַטאַסטראָפע פון ערד־שפּאַלטונג, ס׳זענען פאַרשלונגען געוואָרען די גרובען בנינים. די איינוואוינער זענען עוואַקואירט געוואָרען.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 07־149

ספּעציעל־אַרצט פאַר מענער ־ שוועכע־בע האַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג

נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָווענד.

זונטאַג פון 9—1 פאַרמיטאַג

פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

די קאַמפּאַניע געגען רוזוועלט׳ן

בעת די נייע פּרעזידענטען־וואַהלען

וואַשינגטאָן, 19 (ספּ. טעל.)

אַמעריקאַ גרייט זיך פיבערהאַפט צו די וואַהלען פון אַ נייעם פּרעזידענט.

דער פאַרבאַנד פון מיליאָנערען האָט בעשטימט 50 מיליאָן דאָלאַר אויף אַ וואַהל־פאָנד צו אונ־טערשטיצען אַ קאַנדידאַט, וועלכער יועט האָבען אַמייסטען שאַנסען צו בעזיגען רוזוועלט׳ן.

דער דאָזיגער קאַנדידאַט וועט וואַהרשיינליך זיין סענאַטאָר באָראַה.

צו דער דיספּאָזיציע פון די מיליאָנערען שטע־הען שוין 850 צייטונגען, וועלכע דאַרפען פיהרען די קאַמפּאַניע געגען רוזוועלט׳ן.

דער באַפּט־קאָנצערן פון ראָקפעלער, האָט געדונגען אויף דער צייט פון די וואַהלען 35 ראַ־דיאָ־סטאַציעס, וועלכע דאַרפען אַ בעטערנעהמען אַ אַקציע געגען דעם איצטיגען פּרעזידענט.

שרעקליכע שרפה אין אָטוואָצק

פאַרברענט געוואָרען די ווילע פון קרעמער

וואַרשאַ, 19. (טעל.) שבת אַרום 1 אַ זייגער ביינאַכט איז אין אָטוואָצק פאָרגעקומען אַ שרעקליכער אויפרייס אין דער ווילע פון אַ געווי־סען קרעמער, די ווילע געפינט זיך נעבען דער באַהן סטאַציע אויף עק וואַרשאַווסקאַ און קאָשטשושקאַ.

באַלד נאָכ׳ן אויפרייס איז דער גאַנצער בנין אַרומגענומען געוואָרען מיט פלאַמען, צוליב דעם וואָס די פלאַמען האָבען בעשעדיגט די עלעקטרישע אינסטאַלאַציע און אויך די טעלעפאָן־פאַרבינדונג איז געוואָרען פינסטער אין דער גאַנצער שטאָט און אויך איז נישט געווען קיין טעלעפאָנישע פאַרבינדונג.

די פּאָליציי וועלכע געפינט זיך אין שכנות׳־דיגען הויז האָט דעריבער געהאַט שוועריגקייטען מיט׳ן אַרויסרופען די פייערלעשער, נאָכ׳ן אָנקומען די פייערלעשער זענען שוין געווען פאַרברענט פאַל גענדע יודישע געשעפטען: פּאַרפומעריע „מאַרגאַריט" וואָס געהער צו קאַרנטייער, דער פריזיער אַנשטאַלט פון ראובן קעצער און דאָס טוך געשעפט פון בערל גוטעסווילעו.

ווי די פייערלעשער ערקלערען זענען די ווענט פון דער ווילע געווען בעגאָסען מיט נאַפט, ס׳זענען אַרעסטירט געוואָרען עטליכע פּערזאָן.

קרעמער דער אייגענטימער פון דער ווילע איז אַ ציוניסטישער עסקן און אַ ראַטמאַן אין שטאָט ראַט. ער געפינט זיך איצט אין ארץ ישראל.

מוראַדיגער זעלבסטמאָרד אין זדונסקע־וואָלע

20־יעהריג יודיש מעדעל וואַרפט זיך פון פענסטער פון 2־טען שטאָק

בעכטען פאַרמיטאַג זענען די יודישע איינוואוי־נער פון זדונסקע־וואָלע געוואָרען אויפגעציטערט פון מוראַדיגען און טראַגישען זעלבסטמאָרד, וואָס עס איז בעגאַנגען די 20־יעהריגע רחל גיסקע, אַראָפּוואַרפענדיג זיך פון 2־טען שטאָק.

ווי ס׳האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזען, זענען די סיבות פון זעלבסטמאָרד פאָלגענדע:

די זעלבסטמערדערין איז אַ טאָכטער פון חסי־דישע עלטערן, זי אַליין איז שוין אָבער אַ פּאַרט־געשריטענע און אַ היינטוועלטיגע און אַלס אַזעלכע איז זי אַוועק אויף הכשרה, צוגרייטענדיג זיך עולה צו זיין קיין ארץ־ישראל. די עלטערן, הויפּטזאַכ־ליך דעם פאָטער, איז נישט געפעלען די אויפפיה־רונג פון זיין טאָכטער צוליב וועלכער ס׳זענען פאָר־געקומען אָפטע סכסוכים און קריגערייען. זי האָט געגומען סטראַשען, אַז זי וועט בעגעהן זעלבסטמאָרד אויב מ׳וועט זי נישט אויפהערען צו פייניגען. און ווען די דראָהונגען האָבען נישט געהאָלפען, האָט זי טאַקע אויסגעפיהרט דעם פאַרצווייפלטען שריט, אויסנוצענדיג דאָס, וואָס אין שטוב איז קיינער אויסער דער מוטער נישט געווען, האָט זי זיך פאַרבונדען די אויגען מיט אַ האַנדטוך און אַרויף אויפ׳ן פענסטער. אין זעלבען מאָמענט האָט די מו־טער דאָס בעמערקט. ס׳האָט זיך אָנגעהויבען אַ פאַר־צווייפעלטער גראַנגעל צווישען מאַמע און טאָכטער. די מאַמע האָט אָבער נישט געקענט אָפּהאַלטען די טאָכטער און איז געבליבען בייַ אַ שטיק קליידע, וואָס ס׳איז איהר געבליבען אין האַנד.

פון שטאַרקען קלאַפּ, וואָס ס׳האָט זיך דער־טראָגען פון הויף, זענען זיך צונויפגעלאָפען די שכנים און דערזעהן אַ מוראַדיג בילד: אויפ׳ן שטיי־נערנעם ברוק איז געלעגען אַ שטיק פאַרבלוטיגטע מאַסע.

ס׳איז באַלד אַרויסגערופען געוואָרען אַ דאָק־טאָר, אויך איז אַלאַרמירט געוואָרען די לאָדזער פּאָגאָטאָוויע פון „לינת־הצדק", וועלכע האָט זי אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל קיין לאָדז.

דער דאָזיגער זעלבסטמאָרד איז דאָס געשפּרעך פון זדונסקע־וואָלע.

קלאַנג־קינאָ־טעאַטער

ZACHĘTA

זגערזשער 26.

היינט און פאָלגענדע טעג!

גרויסער דאָפּעלטער שלאַגער־פּראָגראַם!

— I —

„Młody las"

אין די הויפּט־ראָלען:

ADAM BRODZISZ,

MARJA BOGDA,

BOG. SAMBORSKI

— II —

Jaśnie Pan Szofer

אין די הויפּט־ראָלען:

Eug. Bodo, Ina Benita,

Ant Fertner.

אָנהויב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

דאָס לעבען אין וואַרשע

(טעלעפאָנישע ידיעות פון דער הויפּט־שטאָט)

דעלעגאַציע פון דער פּויליש — פּאַ־לעסטינער האַנדעלס ־ קאַמער ביים האַנדעלס ־ מיניסטער.

פרייטאָג האָט הער וויצע האַנדעלס־מיניסטער דאַלעזשאַל אויפגענומען אויף אַ קאָנפערענץ דאָס פּרעזידיום פון דער פּויליש ־ פּאַלעסטינער האַנדעלס־קאַמער. ס׳פּרעזידיום האָט אָפּגעגעבען אַ בריכטען בעריכט פון די ביז־איצטיגע אָרגאַניזאַציע ־ אַר־בייטען פון פּוילישען פּאַוויליאָן אויף די לעוואַנ־טינישע ירידים אין תל־אביב.

דער מיניסטער דאַלעזשאַל האָט אַרויסגעווי־זען אַ גרויסע פּעראינטערעסירונג מיט די פּאָרגע־שטעלטע ענינים.

ווייטערדיגע אַרעסטען צווישען קאָ־מוניסטען.

אין פאַרלויף פון דער נאַכט און פון נעכטיגען טאָג האָט די פּאָליציי אַדורכגעפיהרט אַ גרויסע צאָהל רעוויזיעס צווישען פּערזאָנען, וואָס געהערען צו דער קאָמוניסטישען פּאַרטיי.

בעת די רעוויזיעס זענען ענטדעקט געוואָרען קאָמוניסטישע אויפרופען, מאַנוסקריפּטען, קאַסע־בעריכטען, רויטער מאַטעריאַל אויף פּעהנער, 2 האַנד־דרוקערייען א.אַ.וו. ס׳זענען אַרעסטירט גע־וואָרען 24 פּערזאָן.

לאָדזער פאַבריקאַנטען געליטען פון אַ וואַרשאַווער באַנקראָט.

נעכטען זענען געקומען קיין וואַרשע פאַרשטע־הער פון לאָדזער פאַבריקאַנטען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ידיעה, וועלכע איז אָנגעקומען קיין לאָדז וועגען דעם באַנקראָט פון אַ בעקאַנטער פירמע אויף ביעלאַנסקאַ גאַס. די פירמע האָט גענאָסען פון אַל־געמיינעם צוטרוי און דעריבער האָט זי בעקומען קרעדיטען אויף אַ מיליאָן זל. דער גרעסטער טייל געליטענע זענען די לאָדזער פאַבריקאַנטען.

ד״ר מאיר באַלאַבאַן — אוניווערזי־טעט־פּראָפעסאָר.

ד״ר מאיר באַלאַבאַן, פּראָפעסאָר פון דער „וואַל־נאַ וושעכניצאַ" פון פּוילישען אינסטיטוט פאַר יו־דאַאיסטישע וויסענשאַפטען און דאָצענט פון וואַר־שאַווער אוניווערזיטעט, איז בעשטימט געוואָרען אַלס טיטולאַר ־ פּראָפעסאָר פון וואַרשאַווער אוני־ווערזיטעט פאַר יודישע געשיכטע און קולטור מיט ספּעציעלער בעריקזיכטיגונג פון דער געשיכטע פון יודען אין פּוילען.

על פּי טעות איינגעשריבען אין דער מעטריקע אַלס פרוי.

ביים קאָנטראָלירען די פּאַפּיר ־ רשימה פון יאָהר־גאַנג 1915 האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער פּאַבּיאַניצער נחמיה ראָזענבלום איז איינגעשריבען אין דער מעטריקע אַלס פרוי.

דער טעות האָט געשטאַמט הערפון, וואָס דער בעאַמטער פון ציוויל ־ שטאַנדעס־אַמט האָט גע־מיינט, אַז „נחמיה" איז אַ פרויען־נאָמען. ביז ס׳וועט לען אַדורכגעפיהרט ווערען די פאָרמאַליטעטען דורכן געריכט, ווערט ראָזענבלום דערוויל נישט גענומען צום פּאַפּיר.

פּריוואַטע

ווענעראָלאָגישע לעטשניצע

161 פּיעטריקאָווער 161

בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע, הויט און געשלעכטס קראַנקהייטען דורך דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען.

אָפען פון 8 פריה ביז 9 אָווענד. זונטאָג און חגאות — פון 9 ביז 1 מיטאָג.

אַ פרוי־דאָקטאָר נעהמט אָן פון 3—5 נאָכמ.

אַ בעראַטונג 3 זל.

בעדייטונג פון דער טאַנאַ אזיערע

פאַר דעם ווייטערדיגען גורל פון דער אביסינישער מלוכה

אין דער פּרעסע איז געווען אַ מעלדונג, אַז אין גרעניץ פּונקט האַלאַבאַט אויף דער אַביסיניש־סודאַנער גרעניץ, ווערען די איטאַליענישע סאָלדאַטען אָפּגעטיילט פון די ענגלישע נאָר דורך אַ שמאָלען אויסגעטרוקנטען טייך. דער דאָזיגער טייך, וואָס אין דער רעגען־צייט טראָגט ער זיינע וואַסערען אין אַטבאַראַ, אַ נעבען טייך פון נילוס, צוטיילט דאָס גרעניץ שטעטעל אויף צוויי טיילען, בילדענדיג איינדערזעלבער צייט די גרעניץ צווישען אַביסיניען און סודאַן. אַזוי אַרום טיילט נאָר אָפּ אַ שמאָלער פּאַס און נישט טיפער פּאַס זאַמד די סאָלדאַטען פון צוויי גרויסע מלוכות, וואָס געפינען זיך איצט אין זעהר אָנגעשטרענגטע בעציהונגען.

באָר דאָס בעווייזען פון איטאַליענישע סאָלדאַטען אין האַלאַבאַט האָט, לויט דער מיינונג פון די קריגס־סטראַטעגען פאַר די בעציהונגען צווישען ענגלאַנד און איטאַליען נאָר אַ סימבאָלישע בעדייטונג, בעת דאָס וואָס עס קומט פאָר אויף 150 קילאָמעטער ווייטער אויף דרום מזרח, האָבען אַ גרויסע בעדייטונג פאַר דער וועלט־פּאָליטיק.

נישט נאָר די אויפמערקזאַמקייט פון ענגלאַנד נאָר אויך פון דער גאַנצער וועלט איז געווענדעט אויפ'ן פאַקט, וואָס די איטאַליענער האָבען אויפגעהויבען זייער פאָהן איבער דער אזיערע טאַנאַ.

צום ערשטען מאָל איז די צפונדיגע איטאַליענישע אַרמעי אַריינגעדרונגען אין אַ געביט, וואָס ווערט פאַררעכענט פאַר אַ געביט פון דער ענגלישער אינטערעסען ספערען.

אויף די אינזלען און ברעגעס פון דער טאַנאַ אזיערע געפינען זיך קירכען און קלויסטערס, וואָס זענען אויסגעבויט געוואָרען פון די גלויביגע קאָפטען. נישט ווייט פון דער אזיערע טאַנאַ געפינען זיך די רואינען פון די פּרעכטיגע ווייסע פּאַלאַצען, וואָס זענען אויסגעבויט געוואָרען דורך קריסטאָפאָר דאַ גאַמאַ, און זיינע קריגער, וואָס זענען דאָ אָהערגעקומען מיט 400 יאָהר צוריק פון ליסאַבאָן בכדי צו שיצען אין אַכמאַראַ די גלויביגע קריסטליכע ברידער געגען אָנגריף פון די קריגערישע מוסולמענער.

שוין נישט איינמאָל האָט מען געשריבען וועגען דער בעדייטונג פון דער אזיערע טאַנאַ און וועגען די פּערספּעקטיווען פאַר עגיפּטען, וואָס זענען פאַרבינדען מיט בויען אַ גרויסע דאַמבע אין דעם אָרט, וואו עס נעהמט דער אָנהויב דער בלויער נילוס. דאָס גרעסטעניש פון באַנוועל אין עגיפּטען האָט זיך פאַרגרעסערט אויף עטליכע מאָל, דייט עס איז אויסגעבויט געוואָרען די דאַמבע אין אַסואַן. די עקזיסטענץ פון דער באַנוועל פּלאַנטאַציעס און דער אויפבליה פון עגיפּטישער ווירטשאַפט וואָלטען געווען נישט מעגליך אָהן דער דאָזיגער דאַמבע. נאָר אַ דרייפאַכע בעדייטונג וואָלט געהאַט דאָס אויסבויען אַ דאַמבע ביי דער טאַנאַ אזיערע, ווייל דווקא דער בלויער נילוס און נישט דער ווייסער טראָגט אויף זיינע וואַסערען נאָך דער פאַרפלייצונג דעם פּרוכטבאַרען שלאַם. אַ דאַמבע אויף דער טאַנאַ־אזיערע וואָלט פּרוכטבאַר געמאַכט נישט נאָר עגיפּטען נאָר אויך ריזיגע שטחים פון סודאַן, וואָס געהערט צו ענגלאַנד.

דאָס שטרעבען פון די ענגלענדער צו בעקומען קאָנצעסיעס אויף צו בויען די דאַמבע ביי דער טאַנאַ אזיערע, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען זייט היילע סעלאַסיע איז אַרויף אויפ'ן טראָהן האָט זיך אין דער ערשטער רייהע אָנגעשטויסען אויף אַ ווידערשטאַנד פון דער קאָפּטישער גייסטליכקייט, וואָס האָט אַנגעזאָגט, אַז נאָכ'ן אויסבויען די דאַמבע וועט מיט'ן שטייגען פון דער וואַסער פלאַך אין דער אזיערע פאַרטרונקען ווערען אַ סך הייליגע קלויסטערס. מיט שוועריגקייטען איז דעם נעגוס היילע סעלאַסיע געלונגען צו בעזייטיגען דער געגענווירקונג פון זיינע עצה געבער. ער האָט דערביי געהאַט אַ קאַלטען אויסערליך פּאָליטישען חשבון. אויב דעם נעגוס וואָלט געלונגען צו אינטערעסירען די ענגלענדער אין דער אונבעריהרליכקייט פון טעריטאָריום אַרום דער טאַנאַ אזיערע, וואָלט דערמיט בעקומען אַ מעכטיגען פאַרבינדעטען אין קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ פון זיין מלוכה, וועלכען ער האָט שוין פון לאַנג געהאַלטען פאַר אונפאַרמיידליך.

לויט'ן אָפּמאַך האָבען די דאַמבע געזאָלט בויען אַמעריקאַנישע אינזשיניערען, נאָר די מיטלען דערצו האָבען געדאַרפט צושטעלען די ענגליש־עגיפּטישע רעגירונג אין קאַאירא, וואָס יזאָלט געהאַט בוצען פון דער דאַמבע. דערייבער האָט די עגיפּטישע רעגירונג אין די לעצטע יאָהרען געשטרעבט צו זעהען ווייטער ביי דער מאַכט אין אַדיס אַבעבאַ די פּערזאָנען, וואָס האָבען מיט איהר געשלאָסען דעם אָפּמאַך.

אַ טייל פון דער ענגלישער פּרעסע האָט אין די לעצטע וואָכען אָנגעהויבען צו פאַרזיכערען, אַז די בעדייטונג פון דער טאַנאַ אזיערע ווערט שטאַרק איבערטריבען. לויט דער מיינונג פון די דאָזיגע צייטונגען וועלען די איטאַליענער אויב זיי וועלען האָבען די מאַכט איבער דער דאַמבע אָדער נישט, קענען אָפּהאַלטען די שטראָמען פון נילוס נאָר אויף אַ געוויסער צייט און, יווילענדיג נישט ווילענדיג, וועלען זיי שפּעטער מוזען צוריק עפענען דעם וועג פון די שטראָמען צו עגיפּטישע באַנוועל־פּלאַנטאַציעס. פאַר דער יוויי־טערדיגער רעגולירונג פון פלוס פון נילוס איז גענוג די דאַמבע ביי אַסואַן. עס איז שווער זאָגען צי די ווייטער־אָבען ביי דער טאַנאַ אזיערע זענען פלוצלונג געוואָרען זוויג, נאָכדעם ווי אויף זייערע ברעגעס האָבען זיך בעוויזען צוויי איטאַליענישע קאָרפּוסען, אָדער די דאָזיגע גלייכגילטיגקייט איז פאַקטיש אַ רעזולטאַט פון דער איבערציינונג פון דער פאַרהעלטנישמעסיג גלייכער בעדייטונג פון דער טאַנאַ אזיערע יעדענפאַלס איז זיכער, אַז צוליב דער דאָזיגער אזיערע וועלען נאָך געפירט ווערען נישט וועניג דיפּלאָמאַטישע געשפּרעכען. אורטיילענדיג לויט דער ענטוויקלונג פון דער קריגס־טעטיגקייט אין אַביסיניען אין די לעצטע וואָכען, איז נישט פאַרהאַן קיין ספק, אַז דער גורל פון דער אַביסינישער אימפּעריע וועט זיין אָפּהענגיג פון די דאָזיגע פּאָליטישע געשפּרעכען נישט ווייניגער ווי פון דער טעמפּאָ פון דער בעוועגונג פון איטאַליענישען מיליטער פון דעסיע קיין אַדיס אַבעבאַ.

דער נצחו'ן פון פאָלקס־פראָנט אין שפּאַניען

דער ערשטער אָפיציעלער אַקט פון די נייע קאָרטעזען אין שפּאַניען מיט זייער פאָלקס פראָנט מעהרהייט איז געווען אַראָפּצושטעלען דעם פּרעזידענט פון דער רעפּובליק, שטרענג לעגאַל ווי עס דאַרף צו זיין לויט דעם אַרטיקעל 81 פון דער קאָנסטיטוציע, וואָס גיט דעם פּרעזידענט דאָס רעכט צוויי מאָל פונאַנדערצולאָזען דעם פּאַרלאַמענט און דער פאָלקס־פאַרזאַמלונג ווידער דאָס רעכט צו מאַניפעסטירען איהר קריטיק דורך אַראָפּזעצען דעם פּרעזידענט. און אַזוי איז עס אויך געשעהען אין דעם היסטאָרישען 7־טען אַפּריל, פּונקט מיט אַ וואָך פריהער פאַר דעם 5־טען געבורטסטאָג פון דער שפּאַנישער רעפּובליק, וואָס איינער פון איהרע ענערגישסטע שעפער איז געווען דער איצט אַראָפּגעזעצטער פּרעזידענט זאַמאָראַ. אָבער די ערשטע קאָנסטיטואירענדע קאָרטעזען האָט ער פונאַנדערגעלאָזט נאָך איידער זיי האָבען צייט געהאַט צוצוטרעטען צו דער גרויסער אַרבייט פון רעפּובליקאַניזירען שפּאַניען.

דער רעזולטאַט איז בעקאַנט: די וואַהלען אין נאָוועמבער פון 1933 האָבען געבראַכט דעם נצחון פון די פאַרביסענסטע געגנער פון רעזשים און דאָס לאַנד איז אַריינגעטרעטען אין אַ קייט פון געפעהרליכע קריזיסען, וואָס דער בלוטיגסטער פון זיי איז געווען די מוראדיגע רעפּרעסיעס נאָך דעם אָקטאָבער אויפשטאַנד אין אַסטוריען. דער פּרעזידענט האָט דאָס שטילשווייגענד צוגעלאָזט. און אין 15 חדשים אַרום איז איהם נישט געבליבען קיין אַנדערער אויסוועג צו בעשטימען נייע וואַהלען. האָט ער אַלץ געטאָן בכדי זיי זאָלען אויספאַלען לויט זיין ווילען. ווייל הגם זאַמאָראַ איז צו צייטען פון דער מאָנאַרכיע געזעסען אין תפיסה צוליב זיינע רעפּובליקאַנישע איבערציינגונגען, איז ער דאָך ווייט דערפון צו זיין אַ אָנהענגער פון יענער רעפּובליק וואָס זייער רוב פון שפּאַנישען פאָלק, פּערזענליך אין פאָלקס־פראָנט שטרעבט איינצופיהרען.

עס מוז געזאָגט ווערען אַז די פּאָליטישע ענטוויקלונגען פון די לעצטע יאָהרען אין שפּאַניען דערמאָהנען זעהר די לאַגע פון דייטשלאַנד פאַר היטלער'ס קומען צו דער מאַכט, און וואָס היטלער איז געוואָרען פאַר דייטשלאַנד האָט זשיל ראָבלעס, דער קלעריקאַלער פיהרער פון די פאַשיסטען געוואָלט ווערען פאַר שפּאַניען, און עס מוז צוגעגעבען ווערען אַז אין משך פון די לעצטע 5 יאָהר פון שפּאַנישער רעפּובליק האָט זיך זעהר אַ סך געענדערט און זייט די לעצטע וואַהלען אין פעברואַר איז אין שפּאַניען פאָרגעקומען אַ טיפגעהענדער איבערבראָך.

אַטענטאַטען, שרפות פון קירכען און פּאָליטישע מאָרדען — אין די דאָזיגע אַזוי בעליבטע מעלדונגען פון שפּאַניען שפּיגלט זיך נישט אָפּ דאָס ריכטיגע בילד פון היינטיגען שפּאַניען. זייט 1933 איז אין פּאָליטישען כוחות פאַרהעלטעניש פון לאַנד נישט געקומען צום אויסדרוק די פאַקטישע גרופּירונג פון פאָלק, נאָר די אַוזוראַפּאַטאַרישע מאַכט פון די פּאַרטייען וואָס האָבען געשטרעבט צו דיקטאַטור. בכדי אויפצוהאַלטען די דאָזיגע מאַכט איז נייטיג געווען אויסנאַהמס צושטאַנד, פּאָליציי, באַנדיטען, גוואַרדיעס, זיי זענען אָרגאַניזירט געוואָרען אין שפּאַניען נאָך דער מלחמה דורך דעם דייטשען אָפיציר, קעניג, וועלכער האָט פון צווישען דעם לומפּען־פּראָלעטאַריאַט פון דעם בעקאַנטען פאַרצעלאָנער „כינעזישען שטאָט־טייל" געבילדעט מערדער באַנדיטען, וועלכע ער האָט געגעבען די אונטערנעמונגען געגען די שטרייקענדע אַרבייטער און די פּראָווינציאַלע גובערנאַטאָרען געגען די אָפּשטענדיגע בירגער, דאָס איז אויך געווען דער קערן פון דער טעראָריסטען אָרגאַניזאַציע וואָס זיינע מיטגלידער זענען שפּעטער נאָכן פאַלען פון דיקטאַטאָר פּרימאָ דע ריווערע פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין די שטורם אָפּטיילונגען פון די עקסטרעם רעכטע פּאַרטייען.

דער געוואַלדיגער נצחון פון די לינקע בעת די לעצטע וואַהלען אין פעברואַר האָט אפילו געהאַט אַלס רעזולטאַט, אַז די אַנטי רעפּובליקאַנישע חוכע ביוראָקראַטיע איז אין שרעק אַנטלאָפען פון זייערע הויכע פּאָסטענס אָבער זיי האָבען דאָן ווייטער געזוכט מיטלען צו אונטערדריקען דעם ווילען פון פאָלק.

אין זיין ערשטער רעדע פון נייעם קאָרטעס האָט אַזאַנאַ דערויף אָנגעוויזען אַז די רעגירונג פון פאָלקס פראָנט איז „אויף דער עפענטליכער מיינונג אַריינגעריטען צו דער מאַכט". און דאָס איז נישט געווען נאָר אַ רעטאָריש בילד. נישט פאַראיינצעלטע קירכען וואָלטען פאַרניכטעט געוואָרען דורך שרפות, דאָס גאַנצע לאַנד וואָלט געשטאַנען אין פייער, ווען מען וואָלט אַזאַנען נישט באַלד נאָך די וואַהלען צוגעלאָזען צו דער מאַכט בכדי געטריי אויסצופיהרען דעם פּאַקט פון דעם פאָלקס־פראָנט: צוערשט די אַמנעסטיע, צוריקשטעלען די אויפגעלעבטע זעלבסט־פאַרוואַלטונגען.

שפּאַניען איז איצט פאַר דער וועלט אַ ביישפּיל פון לינקער גלייכשאַלטונג. זי נעהמט פון אַנטען אַרויף, וואָס דריקט זיך סימבאָליש אויס אין ענדערונגען אויף די פּאָסטענס פון קליינע דאָרף־בירגערמייסטערס, בעשטימען לינקע פּראָווינץ גובערנאַטאָרען, פּערטייבונג פון העכערע בעאַמטע און אָפּיצירען אין אַלס דרייסטערען שריט דאָס אַראָפּזעצען דעם פּרעזידענט, „פון דעם נצחון וועלען מיר ציהען אַלע קאָנסעקווענצען". האָבען די רעכטע פּאַרטייען, וועלכע יענע געווען זיכער אין נצחון, ערקלערט פאַר די וואַהלען. מען קען די דאָזיגע קאָנסעקווענצען און מען ווייסט ווי ס'וואָלט אויסגעזעהן ווען די רעכטע וואָלטען געזיגט.

צוויי ציפערען פון שפּאַניען: מיט דעם טאָג ווען עס איז מיט דער פּערזאָן פון פּרעזידענט בעזייטיגט געוואָרען די לעצטע מניעה, פאַר אַ אונגעשטערטע פּרוכטבאַרע אַרבייט פון פאָלקס־פראָנט האָט דאָס לאַנדווירטשאַפטליכע מיניסטעריום מיטגעטיילט, אַז אין די קוים 2 חדשים פון דער נייער רעגירונג האָבען 79 טויזענד לאַנדאַרבייטער בעקומען באָדען און דאָס בילדונגס מיניסטעריום האָט מיטגעטיילט אַז עס זענען אָנגאַזשירט געוואָרען 50 טויזענד נייע לעהרער. דאָס איז אָבער ערשט דער אָנהויב, דער נייער עטאַפּ הויבט זיך ערשט אָן.

די שטאַט אַרהוז גאַסען

ווי אַזוי וועט אויסזעהן די קומענדיגע גרויסע שטאָט

אַ מיטאַרבייטער פון אַ פראַנצויזישער צייטונג האָט געהאַט אַ געשפּרעך מיט דעם בעקאַנטען אַרכיטעקט לע קאָרבוזיער, וועלכער אַרבייט איבער דעם פּראָבלעם צו ענדערען דאָס אויסזעהן פון דער מאָדערנער גרויסער שטאָט.

לע קאָרבוזיער איז ערשט צוריקגעקומען פון אַ רייזע איבער אַמעריקאַ. וואו ער האָט אין 23 פאַרשידענע שטעט געהאַלטען פאָרלעזונגען איבער מאָדערנע בנינים און וואוינונגען.

„מיין רייזע איבער די פאַראייניגטע שטאַטען — דערצעהלט לע קאָרבוזיער — איז פאַר מיר געווען זעהר בעלעהרענד; די פראַגע פון בויען שטעט טראָגט אַ אוניווערסאַלען כאַראַקטער און ביז איצט איז נאָך נישט געפונען געוואָרען קיין צופרידענשטעלענדע לעזונג פון דאָזיגען פּראָבלעם. דער אַמעריקאַנער האָט אָבער אַריסטאָקראַטישען אינסטינקט און אַ זעהר וויכטיגע פאַהיגקייט: אַז די מאָדערנע שטאָט מוז ענטשפּרעכען די בעדערפענישען פון דער מאַסע. ביז איצט איז איהם אָבער נישט געלונגען דאָס אַדורכצופיהרען אין דער פּראַקטיק. די אַמעריקאַנישע שטאָט איז ווי איך האָב איז איצט אַ גיגאַנטיש שלעכטע ווי אַ ראַקעטשוויר. די מענשען זענען פאַרמישפּט צו פיהרען אין די ריזיגע אַנזאַמלונגען פון די גרויסע שטעט, אַ לעבען פון שוידערליכע שקלאַפערייא.

מען דאַרף, נאָר אַ טראַכט טון: דאָס רוב איינוואוינער פון ניו־יאָרק פאַרליערט יעדען טאָג דריי שעה בכדי צו קומען מיט דער באַהן אַהער אויטאָבוס צו זייערע אַרבייטס־פּלעצער. וואָס פאַר אַ משוגענע פאַרשווענדונג פון גאַסען באַהנען און אַנדערע פאַרקעהרס מיטלען! איך האָב אויסגערעכענט, אַז יעדער נוי יאָרקער אַרבייט טעגליך אומגעפעהר 3—4 שעה בכדי צו בעצאָהלען די באַנען און גאַסען.

יעדער אַמעריקאַנער קרעכצט אונטער דער לאַסט פון דעם פאַרקעהרס שקלאַפעריי. און דאָך געפינען זיך נישט קיין פאַר מוטיגע מענשען וואָס זאָל אַנהויבען צו בעקעמפען דאָס שלעכטס. להיפּוך די מענשען וואַרפען זיך פאַטאַליסטיש אונטער זייער גורל און די שטאָט פערוואַלטונגען טרייבען ווייטער זייער פאַרשווענדערישקייט.

אַ שטאָט שטעלט מיט זיך פאַר אַנזאַמלונגען פון קעמערלעך וואָס ענטהאַלטען די לעבענסוויכטיגע עקזיסטענץ פון די מענשען. די ביז־איצטיגע איינטיילונג פון די קעמערלעך מוז פון גרונד אויס געענדערט ווערען ווי אַזוי? מיר מוזען אָפּסערווירען די נויטווענדיגקייטען פון אונזער גייסט און אונזער נשמה בכדי צו קענען דערויף געבען אַנ'ענטפער. איך האָב אין זין חנם אויסדרוק פון „וועזענטליכער פרייד", אויף וועלכער יעדער מענש האָט אַ רעכט. די דאָזיגע „פרייד" איז אַ דרייפאַכע: פרייער פּלאַץ, ביימער און זון. דעריבער מוזען מיר אויך אין דער גרויסער שטאָט געבען די מענשען די דאָזיגע דריי זאַכען. קודם כל אָבער זון. דער 24 שעהדיגער סדר פון אונזער טאָג איז אויך די מאָס פון אונזער אַרבייט און האַנדלען.

עס וואָלט אָבער געווען אַ טעות ווען מען זאָל די דאָזיגע פרייהייט פון עלעמענטאַרען פּסיכאָפיזישען נעגנום פון דעם גרויסען שטאָט מענש דערמיט וועלען בעפרידיגען וואָס מען וועט די גרויסע שטעט בויען נאָך ברייטער ווי מען טוט עס ביז איצט. איך האָב שוין דערויף אָנגעוויזען וואָס פאַר אַ אומגליק און וואָס פאַר אַ פאַרשווענדונג עס שטעלט מיט זיך פאַר דער איבערוואוקס פון פאַרקעהר.

מיר מוזען אונזערע שטעט לויט אַנ'אַנדערען פּרינציפּ און שוין עקזיסטירענדע איבערבויען. אין דער ערשטער רייהע מוז און זאָל דער מענש דאָס לעבען זיך מאַכען בעקוועם, נאָר ווען זיין עקזיסטענץ איז געזיכערט, קען מען אַרבייטען, דעריבער מוז קודם כל געווענדעט ווערען די אויפמערקזאַמקייט אויף די וואוינונגס קוואַרטאַלען. מען דאַרף דעריבער קודם כל בויען מענשענווירדיגע וואוינונגען. פאַבריקען און כל שפּעטס בנינים מוזען זיין אָפּגעטיילט פון די וואוינונגס הייזער: אַ חוץ דעם מוז דער פוסגעהער בעפרייט ווערען לגבי דעם ראָד־פאַרקעהר, דעריבער מוז אויך דער פאַרקעהר פאַר פוסגעהער און אויטאָס ווערען אָפּגעטיילט.

איך וואַרף אָן דעם פּלאַן פון דער צוקונפטיגער שטאָט. אַלע הייזער שטעהען אויף קאָלומנעס. די גאַס פאַרשווינדעט. אָדער אויב מ'וויל געפינט זי זיך איבעראַל, דער אויטאָ פאַרקעהר קומט פאָר אויף אַ איינגענעם אויטאָ וועג וואָס געפינט זיך 5 מעטער הויך איבער דער גאַס, אומגליקס פאַלען צוליבען פאַרקעהר זענען דעריבער אויסגעשלאָסען, די אויטאָס וועלען קענען פאָהרען מיט אַ אונבעגרענעצטער שנעליגקייט, דער טומעל די אַזוי שרעקליכע פּלאָג פון דער גרויסער שטאָט וועט פאַרשווינדען.

ווי הויך וועלען זיין די הייזער? דאָס איז אָפּהענגיג פון דער געדיכטקייט פון דער בעפעלקערונג. דער מינימום איז 50 מעטער, די מאַקסימום 200 מעטער הויך. אַ הויז־בלאָק זאָל אויפנעמען 2500 ביז 3000 מענשען. עס מוז האָבען איינענע געשעפטען. שולע. קינדער־גאָרטען רעסטאָראַציעס א.א.וו. אַלץ אין אונטערשטען טייל פון הויז. דער צוועק פון דער דאָזיגער איינריכטונג איז אַז אפילו די בעשיידענסטע הויז איינוואוינער זאָלען האָבען דעם קאָמפאָרט פון אַ מאָדערנעם לוקסוס דאַמפער.

אַזאַ הויז־בלאָק איז אָפּגעטיילט פון אַנדערען דורך גרויסע גרינע פּלעצער נאָר 12 פּראָצענט פון דער שטאָט אויבערפלאַך איז בעבויט, 88 פּראָצענט בעשטעהט אויס פּאַרק־לאַנדשאַפטען. אַזעלכע, שווים באַסיינען, ספּאָרט פּלעצער פון פאַרשידענע מינים, מען קען לייכט זעהען ווי שפּאַרזאַם עס איז די דאָזיגע פאַרשווענדונג פון 88 פּראָצענט פּלאַץ. היינט וואוינען אויף אַ בעשטימטען פּלאַץ 300 מענשען. עס זענען פאַראַן שטעט אין וועלכע עס וואוינען ביז 600 אויף אַזאַ פּלאַץ, אָבער די שטעט ווערען בעטראַכט פאַר קאַטאַסטראָפאַל איבערבעפעלקערט. די מאָדערנע אַרכיטעקטען וואָלטען צוליב היגיענישע מאָטיווען געוואָלט אַראָפּדריקען די צאָהל ביז אויף 150 מענשען. דאָס פיהרט אָבער צו דעם משוגעת אַז די מענשען האָבען נויטיג שעה'ן בכדי צו צוקומען אין אַ פּונקט פון שטאָט צום צווייטען. ביי דעם סיסטעם פון הויכע הייזער קאָמפּלעקסען וואָלטען אויף איין איינהייט געקענט וואוינען 1000 מענשען. אַלזאָ הגם כמעט 90 פּראָצענט פון דער שטאָט אויבערפלאַך בלייבט נישט פאַרבויט, קענען דאָך דריי מאָל אַזויפיל מענשען וואוינען אין די הויכע הייזער קאָמפּלעקסען, ווי אין די תהום־טיפע וואָלקען־קראַצער גאַסען פון היינטיגען ניו־יאָרק.

אַראַבער בויען אַ שפּיטאָל פאַר שווינדזיכטיגע.

ירושלים. (יט"א). דער אַראַבישער פערבאַנד „געזונד און בילדונג" האָט זיך געווענדעט מיט אַנ'אַנרוף צו די אַראַבער צו קומען איהם צו הילף אין דער פאַרווירקליכונג פון זיינע פּלענער דערוגטער אויך דעם פּלאַן וועגען בויען אַ שפּיטאָל פאַר שווינדזיכטיגע אין אַנ'אַראַבישען דאָרף נישט ווייט פון צפת.

רעפּובליק פון לבנון אויפ'ן מזרח־יריד.

תל־אביב, (יט"א). די רעגירונג פון דער לבנונ־רעפּובליק האָט צוגעשיקט די פּלענער צום בוי פון אַ ספּעציעלען פּאַוויליאָן אויפ'ן מזרח־יריד. פון די 67 איינלאַדונגען וואָס די רעגירונג פון דער רעפּובליק לבנון האָט בעקומען צו בעטייליגען זיך אין די אינטערנאַציאָנאַלע יריד'ן, איז בעשטעטיגט געוואָרען בלויז די איינלאַדונג פון מזרח־יריד אין תל אביב.

מען בויט א נייע „אַרבייטער־שטאָט" „קרית עבודה"

מ'האָט שוין אָנגעהויבען בויען די ערשטע 300 הייזער. — ווי אַזוי די נייע שטאָט וועט אויסזעהן

(א בריף פון פּאַלעסטינע)

פון י. שפּיגעלמאַן

מיר האָבן ווידער א גרויסן אויפטו פון דער סטינער סאָציאַליסטישער אַרבייטער־אָרגאַני „הסתדרות", און אין א גאַנץ ברייטן הם.

שאַפן אַרבייט פאַר די, וואָס זענען געבליבן אַרבייט, ווירקן אַז דאָס עקאָנאָמישע לעבן ך נישט אָפּשטעלן, אַז נייע איינוואַנדערער האָבן וואָס צו טון, אַז דאָס לאַנד זאָל קענען אויפנעמען די צענדליגער טויזנ־ ידישע אַרבייטער, — דאָס איז דער וויכטיג־ ציל, וואָס שטעהט פאַר דער „הסתדרות" אָס איז די ליניע פון איהר טעטיגקייט.

אָט זענען אַריבער דריי וואָכן זינט דער ראַט טער „הסתדרות" האָט בעשטימט, אַז יעדער אַר־ בעטענדער מיטגליד פון „הסתדרות" דאַרף אַרייג־ בן אין דעם קומענדען האַלבן יאָהר 12 אַר־ בייטסטעג אין דער קאַסע פאַר די אַרבייטסלאָזע, דער בעשלוס ווערט דורכגעפיהרט מיט בעגייס־ טערונג. קיין מיטגליד פון דער „הסתדרות", וואָס אַרבייט, זאָגט זיך נישט אָפּ. יעדער בעצאָהלט, הויפּטזאַך, דאָס איינמאָהנען דאָס געלד געהט ס שנעלקייט, ווייל יעדער איינער ברענגט זיין מיט דעם אייגענעם ווילען.

אַז עס איז פאַרהאַן בעגייסטערונג פאַר אָט פּלאַן, וועגען דעם גיבן דעם בעסטן בעוויז קינדער. יאָ, אויך די קינדער זענען בעגייסטערט אויך זיי טראָגען אַריין זייער טייל פאַר דעם פון אַרבייטסלאָזיגקייט.

איצט האָט די „הסתדרות" אָנגעפאַנגען א זעהר ע אונטערנעהמונג. זי איז צוגעטראָטן צו א אַרבייטער־שטאָט. צוגעטראָטן — דאָס , מען האָט געפייערט דאָס לעגען פון גרונד־ , און אויף מאָרגען האָט מען זיך געשטעלט הייזער.

די אַרבייטער־שטאָט טראָגט דעם נאָמען קרית ה, — דאָס הייסט, „אַרבייטער־שטאָט". זי ט זיך אָן בויען אויף דער אנדערער זייט פון תל־ אביב. עס זענען שוין פאַרהאַן אויך איצט אַרביי־ טער־קוואַרטאַלען און קאָאָפּעראַטיווע אַרבייטער־ הייזער. אבער אויף אַזאַ ברייטן פאַרנעהם האָט דאָס תל־אַביב נישט געזעהען.

אין קרית עבודה איז מען צוגעטראָטן צום בויען וואוין־הייזער פאַר 2500 אַרבייטער־פאַמיל־ יעס. דאָס הייסט, 300 הייזער, א העלפט פון זיי קלענערע הייזער פאַר אַן אַרבייטער־פאַמיליע און א העלפט קאָאָפּעראַטיווע וואוינונגען אין גרויסע הייזער. דאָס איז די צווייטע גרויסע שטאָט, וואָס די „הסתדרות" בויט אין לאַנד. אין חיפה האָט די „הסתדרות" שוין אויסגעבויט אַזאַ שטאָט — „קרית חיים" הייסט זי, און זי האָט שוין היינט 1,000 הייזער.

דאַרף מען בלויז זיך דערמאָהנען, אַז די ערשטע 300 הייזער, וואָס מען טרעט צו איצט צו בויען, זענען נישט קיין קליינע צאָהל. תל־אַביב האָט געהאַט 300 הייזער ערשט צוועלף יאָהר נאָכדעם ווי זי האָט עקזיסטירט. תל־אַביב עקזיסטירט ערשט 28 יאָהר.

קרית עבודה, די נייע אַרבייטער־שטאָט, בויט זיך אויך אויף זאַמדען, אַזוי ווי תל־אַביב, פון מערב־זייט תל־אַביב.

און זאַמדען — אָט די גאָלדענע זאַמדען — ברעגט דער ים און פערגרעסערט זיי פון יאָהר צו יאָהר, אויב מען לאָזט איהם באַר. האָט מען איהם אין תל־אַביב נישט געלאָזט. איצט וועט מען איהם אָפּהאַלטען אין קרית עבודה. דאָס איז אויף מערב־זייט פון דער אַלטער פאַרט מקוה־ישראל.

מען בויט און בויט אין תל־אַביב, און פונ־ דעסטוועגען איז די ענגשאַפט גרויס. אַן אַרבייטער־ פאַמיליע זיצט אין איין צימער און באַך ווייניגער ווי איין צימער. איינע פון די וויכטיגסטע אויפגאַבען, וואָס שטעהען פאַר דער „הסתדרות", איז צו פער־ לייכטערן די וואוינונגס־בעדינגונגען פון די אַר־ בייטער אין תל־אַביב.

מיט קיין „פּלעצער" וועט מען אין קרית עבודה נישט שפּעקולירען. דער באָדען געהערט דעם קאָאָפּעראַטיוו פון דער שטאָט. דער מיטגליד פון קאָאָפּעראַטיוו קען מיט זיין הויז נישט „האַנדלען" און פאַרדינען, דאָס הייסט, נעמען דעם מעהרווערט פון זיין חלק דורך פאַרקויפען.

די „הסתדרות" איז דער בעל־הבית פון דער שטאָט. פאַרשטעהט זיך, אַז די גאַנצע פאַרוואַלטונג פון דער שטאָט איז אין די הענט פון איהרע איינ־ וואויבער, אָבער אונטער דער אויפזיכט פון דער „הסתדרות".

די שטאָט וועט געבויט ווערען מיט מעהר פּלאַן, ווי תל־אַביב. דער אידעאַל איז, אַז די אַרבייט־ שטאָט זאָל טאַקע זיין זויבער, האָבן א סך לופט און גרינס. עס זענען פאָראויסגעזעהן געוואָרען פּלעצער פאַר אַלע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס. קלובן, פּאַרקס, גערטנעגדלעך, 4 שולען, 10 קינ־ דער־גערטנער, א גרויסער שפּיטאַל, 3 אַמבולאַ־ טאָריעס, אַ טעאַטער, 2 קינאָ־טעאַטערס, 3 לעזע־ זאַלען, אַ סטאַדיום אויף 20,000 קוואַדראַט מעטער, 22 קאָאָפּעראַטיווע קאָנסום געשעפטען, גאַראַזשען, ווערקשטאַטען, א מאַרק, קאָאָפּעראַטיווע באַנקען, פאַרוואַלטונגס־געביידעס און א גרויסער פּאַרק, וואָס וועט זיך ציהען אויף א לענג פון אַנדערהאַלבן קילאָמעטער און 60 מעטער די ברייט.

נישט ווייט פון אָט דער שטאָט הויבט זיך אָן בויען א אינדוסטריע־צענטער. עס איז שוין געמאַכט געוואָרען אַן אָנהויב. אַ טייל פאַבריקען זענען אַריבערגעגאַנגען פון תל־אַביב אַהער — אַזוי אַז די איינוואוינער פון קרית עבודה וועלן נישט דאַרפן פאָהרען ווייט צו זייערע אַרבייטער־פּלעצער.

נישט ווייט פון דאַנען וועט זיך אויך בויען די „שכונת הסופרים" — דאָס הייסט, א קוואַרטאַל, וואו שרייבער בויען פאַר זיך הייזער. אויך די שריי־ בער וועלן אינגיכען צוטרעטען צום בויען זייער שכונה, זייער שטעטל.

דאָס לעגען דעם גרונד־שטיין פון דער נייער שטאָט איז געווען זעהר איינדרוקספול. עס האָט זיך בעטייליגט א זעהר גרויסער עולם, מיט פיל געסט, און דער עיקר, די בעלי־שמחה אליין, די מיטגלידער פון דעם קאָאָפּעראַטיוו פון דער נייער שטאָט.

עס איז אַן אויפטו, ווייל די צוקונפטיגע איינ־ וואוינער פון דער נייער שטאָט אַליין וועלן בויען די שטאָט. אי זיי וועלן האָבן אַרבייט, אי זיי וועלן דורך זייער אַרבייט אויך קענען אויסצאָהלען די וואוינונג.

יטווישע יודען וועלען ווערען גבירים

צוליב א גרויסער מיליאָנען־ירושה, וואָס עס האָט איבערגעלאָזט א סלאָבאָדקער ישיבה־בחור, וועלכער איז געוואָרען א מיליאָנער אין אויסטראַליע!

די צייטונג „פאָלקסבלאַט" אין קאָוונע שרייבט: אויב אימיצען האָט די קורצע ידיעה, וואָס זיך בעוויזען די טעג אין די צייטונגען, אַז א שטאָרבענער אויסטראַלישער מיליאָנער האָט יורשים אין ליטע איבערגעלאָזען א מיליאַרדי־ ירושה, געקלונגען ווי א לעגענדאַרע מעשה׳לע „טויזענט און איין נאַכט" — האָט ער טאַקע מאָל זיך טועה געווען: די גאַנצע געשיכטע איז סאָלוט אמת!

גאַנץ זעלטען פּאַסירען אַזעלכע לעגענדאַרישע שות אין דער וואָהר. דערפאַר ווילען מיר טאַקע ערגעבען וועגען דער דאָזיגער אויסערגעוועהנ־ ער ירושה־געשיכטע, וואָס וועט בעקומען א אַרקען אָפּהילך נישט נאָר אין דער יודישער לט, נאָר אויך ווייט אין דער גאַנצער וועלט. מיר מוזען דערקלערען, אַז כאָטש צוליב פער־ ענדליכע אורזאַכען האַלטען זיך אָפּ די ליטווישע ושים פון דערצעהלען עפּעס ברייטער, איז שוין ס, וואָס מיר האָבען בעוויזען צו דערגעהען, אַנ־ ת׳ע אויסטערלישע געשיכטע פון א קליין־שטעט־ לשען יודישען חדר־יונגעל אין דער ליטע, וואָס ז דערגאַנגען ביז צו ווערען אַן אויסטראַלישער אַל־קעניג און פילפאַכער מיליאָנער.

אין דער שטעטעל סלאָבאָדאַ (מיראַסלאַוו), נטער אַליטוס, איז ביי פערמעגליכע יודישע על־ ערן גאָטליב געבוירען געוואָרען מיט 70 יאָהר וריק א זוהן טוביה, אָדער תנחום, וועלכער איז וועזען זעהר א פעהיגער, אָבער די מלמדים האָבען עהאַט פון איהם גרויסע צרות. דער יונגער גאָטליב יז טאַקע געווען אַן עלוי, אָבער ער האָט געהאַט ן אינווענדיגסטען דראַנג צו מלחמה... און פלעגט נפיהרען מיט קינדערשע מלחמה־שפּילען. אין אַל־ עמיין איז ער געווען א יונגעל — א מזיק, און איז ייי גאַנץ שטעטעל געווען אויף די ליפּען. די עלטע־ ען זענען געווען צוליב איהם זעהר בעזאָרגט, ווייל ר האָט בשום אופן זיך נישט אַריינגעפּאַסט אין ער „פּראָגראַם" פון דער דאַמאָלסטיגער קליין־ טעטלשער ערציהונג.

מען האָט איהם ביי א געלעגענהייט אָפּגעשיקט לס 15־יאָהריגען בחור׳ל צו קרובים אין לאָנדאָן, די ער זאָל קענען אין דער פרעמד זיך דערשלאָגען ו א תכלית.

וועגען דעם ווי אַזוי דער יונגער גאָטליב איז שפּעטער דורכגעגאַנגען אין לאָנדאָן זיין ערשטע קאַריערע — פעהלען אונז דערוויל אויס ידיעות. ייזט אויס, אַז ער, מיט זיין ברויזענדער נאַטור, האָט לאַנג נישט געדאַרפט בלאָנדזשען. מיט יאָה־ רען שפּעטער איז ער אָנגעקומען אלס אָפיצער אין דער ענגלישער קאָלאָניאַלער אַרמעע. ער האָט זיך א נאָמען געגעבען טאָמאַס סמיט.

טאָמאַס סמיט האָט זעהר זעלטען, אָבער אַמאָל שריבען בריף צו זיינע אייגענע אין דער ליטע.

די אייגענע זענען אָבער געווען אַמאָל, און זענען אויך ניצט, געוויס פערמעגליכע מענשען און מען האָט איבער צום צווייטען נישט געדאַרפט אָנקומען נאָך מאַטעריעלער הילף. טאָמאַס סמיט האָט געמאַכט קאַריערע און איז שנעל געוואַקסען. ער איז מיט דער צייט אַריבער אין פלאָט און איז דאַן אַלס קאַפּי־ טאַן פון אַן ענגלישער קריגס־שיף אַרומגעוואַנ־ דערט אין דער לענג און אין דער ברייט פון דער בריטישער אימפּעריע.

מיט א יאָהר 30 צוריק איז ער אוועק פון זיין פּאָסטען און האָט זיך אויף שטענדיג בעזעצט אין אויסטראַליע — אין מעלבורן.

דער ענערגישער טאָמאַס סמיט האָט זיך מיט דער גאַנצער ברענענדיגער ענערגיע אַריינגעוואָר־ פען אין מסחר — אין אונטערנעהמונגען און האָט געוויזען גרויסע וואונדער. ער האָט געהאַט א זעהר שטאַרקען חוש פאַר די גרויסע מעגליכקיי־ טען פון אַזאַ קאָלאָניאַלען לאַנד ווי אויסטראַליע און האָט פערצווייגט זיינע מסחרים איבער די פער־ שידענסטע געביטען פון ווירטשאַפטליכען לעבען. ער האָט געבויט שאָסעען און אייזענבאַהנען און אָפּ־ געדונגען גראַבענס. ער האָט געקויפט ריזיגע שטי־ קער לאַנד און געלאָזט אויסהאַדעווען פיל שעפּסען צו בעפרידיגען די וואָל־אינדוסטריע און קאַראַקול אויסאַרבייטונג. סמיט איז געשטיגען מיט ריזיגע שריט פון טאָג צו טאָג און האָט געקראָגען אין גיי־ כען דעם נאָמען פון זעהר א רייכען מאַן.

זיין פּריוואַט־לעבען איז געווען זעהר אַן אָפּ־ געשלאָסענער. ער איז געווען אינגאַנצען אַריינגעטון אין מסחרים און איז פערבליבען אַן אַלטער בחור. צוצוקומען צו איהם איז געווען גאָר נישט קיין לייכ־ טע זאַך און ער האָט אפילו געהאַלטען אַרום זיך א פּערזענליכע וואַך פון 12 נעגער׳ס, וועלכע פלעגען איהם אויך בעוואַכען אין זיינע נסיעות. ער האָט גע־ האַט פערשידענע אויסצייכנונגען פון דער אויסטראַ־ לישער מלוכה און אַפילו געהאַט דעם טיטול „אַד־ מיראַל".

מיט די אייגענע אין דער ליטע האָט ער אָנגע־ האַלטען בעציהונגען דורך בריף ביז 1916. פון דאַן אָן האָט מען פון איהם נישט געהערט.

געשטאָרבען איז ער אין מעלבורן אין די לעצטע חדשים פון 1935 און האָט נאָך זיך געלאָזען 30 מיליאָן פונט אין מזומנים און 30 מיליאָן פונט אין ריזיגע לאַנד־טיילען און שעפּסען־סטאַדעס. לאַנג זוכען די יורשים האָט מען נישט געדאַרפט. ער האָט איצטער ביים לעבען 3 ברידער, איין שוועסטער און א פּלימעניק (פון א 2־טער, שוין פער־ שטאָרבענער שוועסטער), סך הכל 5 יורשים.

איין לייבליכער ברודער איז דער אינהאַבער פון הייפעל פּאַוועמבריאַי, ביי ווילקאַווישקיס, א 2־ טער — איז א פערמעגליכער בעל הבית אין סלאָבאָ־ דע (מיראַסלאַוו), א 3־טער ברודער לעבט אין פּוי־ לען, דער פּלימעניק איז א פערמעגליכער יוד פון סימנאַס (קרייז אַליטוס) און די שוועסטער איז, ווי מען גיט איבער, אַן אַמעריקאַנער מיליאָנערשע, געווען אויך א 6־טער יורש, אָבער ער איז שוין געשטאָרבען.

דער געבליבענער פערמעגען בעטרעפט 60 מיליאָן פונט, אָדער 1,800 מיליאָן ליט. און אויב אַפילו נישט אינגאַנצען — וועלען הונדערטע מיל־ יאָנען אָנקומען אויך קיין ליטע. ווייל די יורשים הויבען שוין אָן צו קריגען זייערע חלקים".

ווי מען זעהט זענען נישט אַלע מעשיות פון רייכע ירושות אויסגעטראַכטע. דער חסרון איז נאָר, וואָס דער פאַרשטאָרבענער מיליאָנער האָט נישט געהאַט מעהר קרובים אין ליטע. אויך זענען זיינע קרובים פערמעגליכע מענשען.

געלד געהט צו געלד.

אַרום דער אַמעריקאַנער דעלעגאַציע קיין בירא־בידזשאַן

נוי יאָרק. (יט"א). אויף א ספּעציעלער זי־ צונג פון דער „איקאָר" עקזעקוטיווע איז בעשלאָסען געוואָרען צו זאַמלען א פינפטעל מיליאָן אונטער־ שריפטען פאַר א „פאָלקס־בוך" פון די יודישע מאַסען אין אַמעריקע צו די יודישע פּיאָנערן אין בירא־ בידזשאַן".

די גאַנצע הכנסה פון דעם פאָלקס־בוך וועט פער־ ווענדעט ווערען אויף איינצוקויפען א מאָדערנע דרו־ קעריי פאַר בירא־בידזשאַן. דאָס פאָלקס־בוך און די דרוקעריי וועלען אָוועקגעפיהרט ווערען קיין בירא־ בידזשאַן דורך דער ספּעציעלער דעלעגאַציע, וואָס וועט אַרויספאָהרען אין די ערשטע טעג פון סעפּ־ טעמבער. אין דער דעלעגאַציע זאָלען זיך אַנשליסען חוץ פאָרשטעהער פון אַרבייטער אָרגאַניזאַציעס אויך פאָרשטעהער פון אַזעלכע בירגערליכע אָרגאַניזאַ־ ציעס ווי בני ברית, ברית־אברהם, פערבאַנד פון פּוילישע יודען, פערבאַנד פון רומענישע יודען, פער־ שידענע לאַנדסמאַנשאַפטען, פרויען־אָרגאַניזאַ־ ציעס א. אַנד.

ראַדיאָ־ווינקעל

די צעהן יאָהר פון פּוילישען ראַדיאָ

ערגעץ ווייט אין דער וועלט האָט אַ וואונ־ דערבאַרע ערפינדונג — ראַדיאָ — שוין עקזיסטירט און געאַרבייט, אָבער אין פּוילען האָט מען נאָך דערפון נישט געוואוסט.

ערשט אין 1925 האָט מען גענומען פּרובירן שאַפען די פּוילישע ראַדיאָפאָניע. אין יענעם יאָהר אין וואַרשאַ, אויף גאַרבוטא 25, איז מיט 11 יאָהר צוריק אויפגעקומען אַ פּרוב־ראַדיאָ־סטאַציע מיט א גאַנץ בעשיידענער קראַפט פון 0,5 קילאָוואַט. די אודיציעס זענען פאָרגעקומען אומגעריכט און בלויז 2 שעה אַ טאָג, פון 6 ביז 8 אָוונט.

די קליינע צאָהל אַפּאַראַטן - אייגענטימער זענען בעצויבערט געווען בלויז דערפון, וואָס עס איז פאַרהאַן עפּעס אַ גענייאַלע ערפינדונג, וואָס פון ערגעץ־וואו, פון דער לופט, קומען אָן קלאַנגען. דעריבער האָט מען אויפ׳ן איינהאַלט פון יענע אודיציעס גאַנץ ווייניג אַכט געלעגט. אַזעלכע הערערס זענען דאַן געווען קוים א 5.000.

אָבער שוין מיט אַ יאָהר שפּעטער איז די פּוילישע ראַדיאָפאָניע אַרויף אויף אַ נייער פּאָזיציע. אין 1926 האָט זיך געשאַפען אַ פּוילישע אַקציע־ געזעלשאַפט א. ג. „פּוילישער ראַדיאָ" מיט א גרונד־קאַפּיטאַל פון 1.250.000 זל., וואָס טיילט זיך אויף 100־זלאָטיגע אַקציעס און 40 פּראָצ' דערפון געהערט דער רעגירונג. די געזעלשאַפט האָט בעקומען אַ קאָנצעסיע אויף אויסשליסליכער עקספּלואַטאַציע אויף גאַנצע 20 יאָהר.

דאָס ערשטע צענטראַלע זיץ־אָרט פון פּוי־ לישען ראַדיאָ האָט זיך דאַן געפונען אויף קרע־ דיטאָווא 1, דאָרטען האָט מען איינגעאָרדענט די ערשטע סטודיעס, די אַמפּליפיקאַטאָריי, ווי אויך די ביוראָען פון פּערסאָנאַל. די אויפגיב־סטאַציע איז אויסגערעכענט געווען אויף אַנדערהאַלבן קי־ לאָוואַט; די צייט פון די אודיציעס האָט מען פאַר־ לענגערט ביז 5 שעה.

פון דאַן אָן האַלט די פּוילישע ראַדיאָפאָניע אין איין וואַקסען און פערפולקאָמען זיך — סיי טעכניש, סיי פּראָגראַמאַטיש. נאָך דער וואַרשאַ־ ווער סטאַציע זענען אויפגעקומען אַנדערע פּראָ־ ווינצער, סטאַציעס: קראָקא, קאַטאָוויץ, ווילנא, פּויזען, לעמבערג, לאָדז, טאָרון.

אין דעצעמבער 1926 איז שוין אויף אויס־ פּלעצער פון אַמאָליגען מאָקאָטאָווער פּאַרט גע־ שטאַנען אַ נייע ראַדיאָ־סטאַציע מיט א קראַפט פון 10 קילאָוואַט. ערשט אין 1930 ווערט אויפ־ געשטעלט דאָס מעכטיגע ראַשין, וואָס איז דע־ מאָלט געווען איינע פון די שטאַרקסטע אייראָפּ־ אישע ראַדיאָ־סטאַציעס, מיט אַ קראַפט פון 120 קילאָוואַט.

די וויכטיגע ראָלע פון ראַדיאָ אַלס קולטור־ אינסטרומענט, ווערט אַלץ פּאָפּולערער. דער־ זאָגט שוין עד־ת דער ממש סטיכישער דראַנג צו ראַדיאָפאָניזירען דאָס לאַנד. פון די פריהערדיגע אַ פּאָר הונדערט אַבאָנענטען ווערט אַ פּאָר טויזענט שפּעטער — עטליכע — צעהנער־טויזענדער און אין 1931 האַלט עס שוין ביי 290.034.

דאָס איז געווען ביז מיט פינף יאָהר צוריק. איצט אָבער האַלט עס שוין ביי איבער אַ האַלבן מיליאָן.

די ראַדיאָפאָניזאַציע פון פּוילען געהט פאָר־ אויס. עס מעהרען זיך די קרייזען אָנהענגער, פריינד, ענטוזיאַסטען און אַפילו אויך אומצופרידענע, וואָס קאָנען זיך דאָך שוין אָהן ראַדיאָ נישט בעגעהן.

די קלאַנגען, וואָס קומען דורכ׳ן עטער, הע־ רען זיך אָב נישט בלויז פון די טרייבלעך און הילכער אין שטאָט ביים אַרבייטס - וואַרשטאַט אדער איבע׳ם דאָרפישען הייזעל פונ׳ם פּויער, נאָר אויך אין די קלובען פון געזעלשאַפטליכע אָרגאַני־ זאַציעס, אין פאַבריקס־האַלעס, אין פאָלקס־הײזער, אין שולען און אין אַנדערע לאָקאַלען. ראַדיאָ ווערט היינט שוין געהערט אויך אויף עפענטליכע און פּריוואַטע פּלעצער — אומעטום, וואו מענ־ שען פון פערשידענעם עלטער קומען זיך צונויף.

דער ראַדיאָ מאַכט באַהענט די מקומות, וואָס שטעהען איינס פון אַנדערען ווייט אויף הונדער־ טער קילאָמעטער, לערנט אויס גוטע און שעהנע זאַכען, אינפאָרמירט וועגען אַלע געשעהענישען פון גאַ׳ר דער וועלט א. אַז. ו.

די וואונדערבאַרע ערפינדונג ראַדיאָ האָט באַך אין פּוילען אַ ברייט פעלד פון ענטוויקלונג. אויפ׳ן געביט פון פערשפּרייטען קולטור און וויס־ צווישען אַלע בירגער פון גאַנצען לאַנד.

לוצינאַ ראַבאָווסקאַ טרעט אויף אין ראַדיאָ מיט פּוילישע שאַפונגען.

די בעריהמטע פּיאַניסטין לוצינאַ ראַבאָווסקאַ טרעט היינט אויף, אַז. 15. 16. אין פּוילישען ראַדיאָ. אין פּראָגראַם פון איהר רעסיטאַל געהען אַריין קליינע קאָמפּאָזיציעס פון פּוילישע מוזי־ קער, מייסטערס פון יענע, וועלכע געהערען צו דער יונגערער גענעראַציע פון היינטיגען יאָהר־ הונדערט.

רעפּרעזענטאַציע קאָנצערט פון דער ווילנער ראַדיאָ־סטאַציע.

אַז. 17.15 קומט היינט פאָר דער רעפּרעזענטאַציע קאָנצערט פון דער ווילנער ראַדיאָ־סטאַציע, וואו עס וועלען אויפטרעטען די ווילנער סאָליסטען אין בערט קאַץ און העגדריכובנא, ווי אויך דער אָ־ טיגער סימפאָנישער אָרקעסטער. געגעבען וועלן דאָרט ווערען בעגלייך מיט אַלגעמיין־פּוילישער מוזיק, אויך שאַפונגען פון ווילנער קאָמפּאָזי־ טאָרען.

די יובל־פּליטע.

אַזוי ווי זינט דער ראַדיאָ עקזיסטירט שפּילט די גראַמאָפאָן־פּליטע נישט קיין קליינע ראָלע, וועט היינט, אַז. 18.35, געגעבען ווערען אַ אינטע־ רעסאַנטע פּליטע, וועלכע איז בעאַרבייט געוואָר־ רען דורך צעליגא נאַכליק.

דייטשע רעגירונג שטיצט עמיגראציע פון דייטשע יודען קיין איטאליען

ווי דייטשלאנד זוכט ארויסצונוצען פאר זיך דעם גורל פון יודישע פליטים

בערלין (יט"א) דאס רייכס־ווירטשאפטס־מיניסטעריום האט פארעפענטליכט אן אפיציעלן בע־ריכט, פון וועלכן עס איז צו זעהען, אז די דייטשע רעגירונג נעמט אן דירעקטע מיטלען צו ערמוטיגען יודישע עמיגראציע קיין איטאליען, אז דאס ווירט־שאפטס־מיניסטעריום האט געמאכט אן אפערטע צו ערלויבען דעם טראנספער פון יודישע קאפיטאלען פון דייטשלאנד קיין איטאליען און אז א צענטראלע יודישע ארגאניזאציע שטעהט איצט אין קאנטאקט מיט די פאראינטערעסירטע מיניסטעריומ'ס פון די רעגירונג אין דייטשלאנד און איטאליען בנוגע די בעדינגונגען פון טראנספער.

די פערהאנדלונגען וועגען די בעדינגונגען פון טראנספער ווערען נאך פארטגעזעצט. דערווייל אבער — ווערט ערקלערט אין דערמאהנטען בעריכט פון רייכס־ווירטשאפטס־מיניסטעריום — האבען אין משך פון די לעצטע 3 חדשים 40 יודישע פא־מיליעס אין דייטשלאנד זיך רעגיסטרירט אין דער רייכס־באנק וועגען איבערווייזען זייערע קאפיטא־לען, אויף אן אלגעמיינער סומע פון 900 טויזענד מארק, קיין איטאליען. פון דעם בעריכט איז אויך צו זעהען, אז אין משך פון 1935 האבען זיך אין איטאליען בקביעות בעזעצט מעהר יודישע משפחות פון דייטשען ווי אין וועלכען־עס־איז אנדער איי־ראפעאיש לאנד. די גענויע ציפערן זיינען: 169 יודען אין איטאליען, 77 — אין ענגלאנד און 65 — אין פראנקרייך. די דאזיגע ציפערן נעמען נאטירליך, נישט ארום די טויזענדער פליטים, וואס האלטען זיך אויף צייטווייליג אין פערשידענע אייראפעאישע לענדער.

נאך אין אקטאבער פ. י. האט דאס רייכס־ווירט־שאפטס־מיניסטעריום זיך געווענדעט צו צענטראלע יודישע קערפערשאפטען אין דייטשלאנד מיט פאר־שלאגען וועגען טראנספער פון יודישע קאפיטאלען פון דייטשלאנד קיין איטאליען. פון דערמאהנטען בעריכט איז צו זעהען, אז די דאזיגע פארשלאגען זענען געשטאנען אין א דירעקטער שייכות מיט פערהעלטנישען, וואס זענען ענטשטאנען אין רע־זולטאט פון דער איטאליעניש־אביסינישער מלחמה.

צום אונטערשיד פון אנדערע טראנספער־בע־שטימונגען, האבען די טראנספער־פארשלאגען פון רייכס־ווירטשאפטס־מיניסטעריום אין בעצוג אויף איטאליען נישט ענטהאלטען קיין שום בעשטימונג וועגען עקספארט פון דייטשע סחורות (אלס עקוי־וואלענט פון מזומן־קאפיטאל) און אזוי ארום יוערט דורכ'ן דייטש־איטאליענישען טראנספער אויך נישט אנגעריהרט דער אנטי־נאצישער באָיקאט. דער יסוד פון די פארשלאגען פון ווירטשאפטס־מיניסטעריום איז פאלגענדער:

אין רעזולטאט פון די איטאליענישע דעוויזען־בעשטימונגען פערמאגט איצט דייטשלאנד אין אי־טאליען גרויסע קאפיטאל־רעזערוועז, וועלכע זי קען נישט ארויסבעקומען נישט אין מזומנים און נישט אין מאטעריאלען, וואס דייטשלאנד נויטיגט זיך אין זיי. די דייטשע מאכט איז דעריבער געניוגט ארויסצונוצען א טייל פון די דאזיגע רעזערוועז אויף דעם אופן, וואס זי יועט ערלויבען דייטשע יודען, וועלכע עמיגרירען קיין איטאליען, איבערצונעמען זייער קאפיטאל פון די רעזערוועז אין איטאליען אלס טויש פאר יודישע קאפיטאלען אין דייטשלאנד, וואס זענען דעפאנירט אין דייטשע באנקען. דער טויש וואלט לויט די בעדינגונגען פון די טראנספער־פארשלאגען פארגעקומען אין אויסערסט גינסטיגע פערהעלטנישען פאר דער רייכס־באנק. ע־שטענס, דארפען דייטשע יודען, וואס ווילען געניסען פון דעם טראנספער, אבצאהלען דעם עמיגראנטען־שטייער פון דעם גאנצען טראנספערירטען קאפיטאל. דער דא זיגער שטייער בעטרעפט, ווי בעקאנט, נישט יוע־ביגער ווי 25 פראצ. פון ארויסגעפיהרטען פערמע־גען. צווייטענס, שטעלט פעסט די רעגירונג דעם אויסטויש־ווערט פון טראנספערירטען קאפיטאל אויפ'ן גאלד־סטאנדארט, און דאס בעדייט, אז דער יודישער עמיגראנט בעקומט פיל ווייניגער איטאליע נישע לירעס פאר זיינע רעגיסטרירטע דייטשע מארקען ווי ער יואלט בעקומען אין אנדערע בעדינ־גונגען — מחמת דעם אונטערשיד צווישען דעם פאקטישען ווערט פון ליר און זיין יוערט לויט גאלד־סטאנדארט. א דייטשער יוד, וואס נוצט אוי דעם טראנספער קיין איטאליען, פערלירט אזוי אר כמעט א גאנצע העלפט פון זיין פערמעגען.

נישט קוקענדיג אבער דערויף, איז זעה וואהרשיינליך, אז פערהעלטנישמעסיג פיל דייטש יודען וועלען בענוצען דעם יועג פון דייטש־איט ליענישען טראנספער, כדי ארויסצוקריגען זיך פ דייטשלאנד. אויף וויפיל איטאליען יועט אויך לה נישט מאכען קיין גרויסע שוועריגקייטען פאר דע אימיגראציע פון קאפיטאל־קרעפטיגע יודען פ דייטשלאנד. דייטשע יודען וועלען וואהרשיינל מאכען געברויך פון דעם דאזיגען אויסוועג ביש בלויז צוליב דער אלגעמיינער אויסזיכטסלאזיגקי ווייטער צו פערבלייבען אין דייטשלאנד, נאר או צוליב דער מורא, אז נאך דער אלימפיאדע זאל אונטערגענומען ווערען שריט, וואס יועלען זי גלייכבעדייטענד מיט דער ענטאייגנונג פון יוד שע פערמעגענס און אויך מחמת דער אלגעמיינ מורא, וואס יוערט איצט אויסגעדריקט אין ברייט קרייזען אין דייטשלאנד, אז אין דער נאהענט צוקונפט שטעהט פאר דער דייטשער וואלוטע א ז וואלואציע, וואס יועט במילא בעדייטענד פערקל נערען דעם ווערט פון דייטשען געלד.

זי האט זיך אויסגעצייכענט אין דער ארבייט

האט מען איהר אנגעהויבען אפגעבען אזוי פיל כבוד, אז זי האט אוש קיין כח נישט צו לעבען

אונטערגעגעבען מוט א מענשען, וואס צייכענט זיך שטארק אויס אין זיין ארבייט — דאס איז אהן צווייפעל א גאנץ גוטע זאך; ווען איינער זעהט ווי מען שעצט אפ זיינע פעהיגקייטען, בעקומט ער נאך מעהר אמביציע און אויך מעהר חשק.

אין סאוויעט־רוסלאנד טוט מען דאס. אבער די לעצטע צייט האט מען אין דעם אנגעהויבען א־ריבערכאפען די מאס זעהר שטארק.

אלס א ביישפיל קען גענומען ווערען דער פאל, וואס ווערט איבערגעגעבען אין דער „קאמ־סאמאלסקאיא פראוודא“, דארטען יוערט דערצעהלט וועגען איינער א מיידעל מיט'ן נאמען שורא דיאנא־ווא, וועלכע האט געקראגען דעם ארדען פון דער „רויטער פאהן“ דערפאר וואס זי האט זיך שטארק אויסגעצייכענט ביי דער ארבייט אין א מאסקווער פאבריק פון טריקאטאזש. שורא דיאנאווא איז אין אנפאנג געווען זעהר צופרידען דערפון, ווייל מען גיט איהר אפ אזוי פיל כבוד, אז זי האט שוין פשוט קיין כוח נישט צו לעבען...

עס איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז שורא האט זיך געמוזט ווענדען מיט אן אפענעם בריף אין די מאסקווער צייטונגען, אז מען זאל זי לאזען צורוה און מען זאל זי מעהר נישט צורייסען אויף שטיקלעך — זי איז מוחל דעם כבוד, ווייל זי האט פשוט קיין כוח נישט אזוי פיל כבוד אריבערצוטראגען.

אט וואס שורא דיאנאווא די טרעגערין פון דעם ארדען „רויטע פאהן“, שרייבט אין דעם אפענעם בריף, וואס זי האט צוגעשיקט צו די צייטונגען:

„עס איז שווער אויסצורעכענען וויפיל מאל מ'האט מיך די לעצטע צייט איינגעלאדען ארויסצו־טרעטען אויף פערשידענע פערזאמלונגען... מ'האט מיך איינגעלאדען צו האלטען רעדעס אויף דער פער־זאמלונג פון די פראפעסארען אינ'ם טראנספארט־אינסטיטוט, אויף דער פערזאמלונג פון די אינזשי־נערען ביי די אויל־קוואלען, אין שולען, אויף אווענטען און אויף בעלער“.

שורא קען זיך נישט צורייסען; זי ארבייט אין דער פאבריק ביינאכט, און זי קלאגט זיך: „ביינאכט ארבייט איך, בייטאג טרעט איך ארויס מיט רעדעס אמאל דא און אמאל דארט; אין די אווענטען שלעפט מען מיך אויף פערזאמלו גען, און ביינאכט בין איך ווידער ביים ווערקשטא אין דער פאבריק. און אזוי שלעפ איך זיך פ איין מיטינג אויפ'ן אנדערען, פון איין אווענ אויפ'ן אנדערען, פון א קאנצערט אויף א באל, א פון א באל אויף א קאנצערט“.

דאס איז נאך נישט אלעס. שורא קלאגט זי ווייטער:

„היינט וואס איך טראג אריבער פון די פאטא גראפערס! וואו איהר ווילט נאר אליין האט מ מיך שוין פאטאגראפירט — ביי דער ארבייט, ביי עסען, אין גאס, אין הויף, און אפילו דאן ווע איך בין געלעגען קראנק, האט מען מיך פאטאגרא פירט אין בעט... מען האלט מיך אין איין פאט גראפירען, און קיינער געפינט נישט פאר נויטי מיר צוצושיקען א בילד.

„דא נישט לאנג צוריק, ווען איך בין געלעג אין שפיטאל א קראנקע, האט מען מיך אפגערופ אויפ'ן טעלעפאן פונ'ם ראדיא־קאמיטעט, „זאג אונז, חבר'טע דיאנאווא, וועלכער פון אונזער קאנצערטען געפעהלט אייך אמבעסטען?“... אוי מיין צהרענווארט, מען דארף האבען אייזערנע געדולד נישט צו ווערען אין כעס און זיך גוט־גו אויסזידלען... מען האט מיך געמאכט פאר א מיט גליד אין עפעס א פינף־זעקס קאמיטעטען, און נ לאנג צוריק האט מען מיר געלאזט וויסען פונ „בארקאמל־אספראם“ (פאלקס קאמיסאריאט פון לייכ טער אינדוסטריע), אז מ'האט מיך דארט אויסגע קליבען צו זיין איינע פון די ריכטער אין עפעס קאנקורס, און איך גיב אייך מיין ערענווארט, א איך הויב נישט אן וויסען וואס פאר א קאנקור דאס איז“.

אזא לייביכע איז דוקא כדאי אויסצוהאדעווען אין שטוב

ווייל א גנב ציטערט פאר איהר ווי פאר פייער

אין דער „איזוועסטיא“, ווערט איבערגעגעבען א גאנץ טשיקאווער פאל:

איינע א בירגערין מיט'ן נאמען טשאפלינא, די פערוואלטערין פון דעם מאסקווער זאאלאגישען גארטען, האט אריינגענומען צו זיך אין שטוב ארון א יונגע לייביכע און האט איהר א נאמען געגעבען „קינוליא“.

די לייביכע איז איינגאנצען אלט עטליכע מא־נאטען, אבער זי איז אין וואוקס שוין גרעסער פון א הונט, און דערצו האט זי נאך די מעלה, וואס די האזט זיך לערנען און קען זיך מאכען ניצליך.

„קינוליא“, קען מען זאגען, איז א חיה מיט אינטעליגענץ; זי קען אליין עפענען און אויך פער־מאכען די טיר, און ווען עס קומט די צייט פון עסען מיטאג, נעמט זי א שיסעל אין די ציין און געהט אריין אין קיך צו דער באלעבאסטע.

מען קען זאגען, אז „קינוליא“ איז א חיה מיט „קולטור“ — ווי מ'דריקט זיך געווענליך אויס אין סאוויעט־רוסלאנד ביי יעדער פאסיגער און נישט־פאסיגער געלעגענהייט.

דא נישט לאנג צוריק איז די בירגערין טשאפ־לינא געקומען אהיים און האט דערזעהען ווי די לייביכע „קינוליא“ איז זעהר שטארק אויפגערעגט, זי ברומט, קלאפט מיט'ן עק און דיל און קוקט אלץ ארויף. האט די בירגערין טשאפלינא אויך געגעבען א קוק ארויף, און צו איהר גרויסער איבעררא־שונג האט זי אויף דער שאפע דערזעהען אן אומ־בעקאנטען מאן.

— ווער זענט איהר? — האט זי איהם גע־פרעגט, — און וואס טוט איהר דא?

— איך בין א גנב, — האט איהר דער אומ־בעקאנטער מאן געענטפערט, — זייט מיר מוחל, בירגערין.

און ליגענדיג אויף דער שאפע, האט ער דערצעהלט:

— איך בין אריין אהער גנב'ענען, האט זיך אט דער טייפעל דארטען אונטען געגעבען א ווארף ארויף אויף מיר. בין איך ארויף אויפ'ן טיש — ער נאך מיר. צום גליק האט זיך מיר איינגעגעבען ארויפצוקלעטערען אהער אויף דער שאפע; אזוי הויך האט שוין דער טייפעל אייערער, דארטען אונ־טען, נישט געקענט ארויף, און דאס האט מיך גע־ראטעוועט.

מעהר ווי צוויי שטונדען איז דער גנב געלעגען אויף דער שאפע און עס האבען איהם געציטערט הענט און פיס, די לייביכע „קינוליא“ וואלט איהם געוועהן צוריסען אויף שטיקלעך. און ביים ארעסטע מען דעם גנב פון דער הויך, האט מען „קינוליאן“ געמוזט האלטען אין א ווינקעל און נישט אפלאזען.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאס 11. טעל. 238־02
ספעצ. פאר טריפער, סיפיליס און הויט־קראנקה
בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע
נעמט אן פון 8—11 בייטאג און 4—9 אוועט

ל. מלאד
דאן־דאמינגא
ראמאן

60

נאכדרוק אין א טאג - צייטונג, אפילו טיילווייז — פערבאטען.

אנ'אנדערער אויף מיין ארט וואלט שוין נישט פערפאלען געווארען, ווארום, ווען איך וואלט כאטש געהאט איין אדרעס פון א דאמע, וואס איז געקומען צו מיר, וואלט איך שוין געקענט ציהען און ציהען. דאס האט זיך מיר נישט איינגעגעבן, פערשטייט זיך, ווייל איך האב זיך נישט איבעריג אנגעשטרענגט דאס צו האבען.

איך האב געפרובט פאדערען ביי דער מארמאזיאל די אייגענטימערין פון דער „מארק'ע“, אבער יענע האט געהאט די חוצפה צו רופען געהיים־אגענטען פון דער פאליציי און מיך נאך ארעסירען.

איך האב גע'טענה'ט מיט דעם סעקרעטאר, אז דארט איז א „ראנדעוואו־הויז“, האט מען מיך אהאפגעלאזט אין א קעלער מיט א שטריק און ארויס־געצויגען האט מען מיך דורך אנ'אנדער זייט. מען האט געדעדט צו מיר מיט די פיסטען אונטער דער גאמבע, געהייסען אין אויך אונטערשרייבען פאפירען, געקלעפט מארקעס און צום סוף האט מען מיר גע־געבען א שיפס־קארטע און אריינגעווארפען דא אין דריטען קלאס, און פאהר אין דיין פאטריא, פער־שאלטען זאל די וועלט ווערען!

* * *

דער איטאליענער האט געקענט מיינען, אז דאס האט זיך זיין „שיפס־ברודער“ אזוי דורכגענומען מיט זיין דערציילען, אז בלייך איז ער געווארען פון רחמנות צו איהם און איז שוין גרייט געווען, איהם איינצונעהמען מיט נאך אזוינע עטליכע „מעשה'־לעך“.

אין דער אמת'ן האט ריא מאטאראזא אויפגע־הערט צו זעהן און צו הערען דעם יונגען איטאליע־נער, ווייל א זשום פון טויזענדער רעדער און רי־מענס האט פערקלונגען זיינע אויערען און דאס הרייהען זיך פון די רעדער האט ביי איהם אויסגע־זעהען, ווי איין ווייסער, אומבעוועגליכער פאס, וואס שטייט און ציטערט אויף אנ'ארט.

דאס האט אין איהם געצונדען אויפשטייגענדיגע כוחות, כוחות צו פערניכטען, צו צעשטערען, חרוב צו מאכען, ווערען א שמשון, אנגעהמען מיט זיינע רענט די זיילען פון בראזיליע, א וואקל טון און דאס לאנד זאל פערשאטען ווערען אונטער די אייגענע חורבות.

ער האט שעה'ן־לאנג דערנאך געטראכט, אז איי־גענטליך פאלט אויף איהם אליין די שולד פאר דער דאזיגער דעגענעראציע, אז אייגענטליך איז ער דאך דער בעריפענער דערצו געווען, אז אין איהם האט זיך אנטפלעקט דער כוח פון קלינגענדיגען ווארט, אז דערמיט, וואס ער איז פון דער נאטור אויסגע־ווייזט געווארען צו זיין א זשורנאליסט, א פובלי־ציסט און דערמיט שוין אליין געדינט, אדער גע־דארפט דינען די אלגעמיינע אינטערעסען פון זיין לאנד און פאלק האט ער זיין פעדער איינגעשפאנט פאר דער צופרידענהייט פון איין קלאס, פון אויך קאסטע, און טעמון האט ער עס אומבעוואוסטזיניג, נישט דערפאר ווייל ער האט עפעס געהאט אייגענע נוצען, אדער פערזענליכע טובות, ער האט געטון ווייל ער האט געגלויבט אז דער קלאס די רייכע, זענען די אמתע פאטריאטען, אז אין זייער בלוט ליגט אנ'איינגעבוירענע ליבע צום פאטערלאנד, אז דאס איז א ירושה־געפיהל פון דור־דורות.

ער האט נישט געגלויבט אז דאס פאלק, די מא־סען קענען איינעהמען אין זייערע הערצער אט־דעם געפיהל, וואס דארף שפילען ווי מענגעס שמעטערלי־נגען אין דורכזיכטיגקייט פון דער זון. פאטערלאנד! דאס איז נישט פאר דעם המון נישטא ביי איהם דער רייץ און דער חן דערפאר. דאס צויבער ווארט ליגט ווי אנגעפרוירן אין אייזיגען אייז פון די שפיץ־בערג כאטש אונטען שטיהען זוניגע, ליכטיגע זומערדיגע טעג.

ער האט נישט פאריבעל אויף דעם פעבעל, די שטענדיגע אומצופרידענקייט לאזט נישט אויפהויבען די אויגען צו דער בלויקייט פון הימעל, דער הונגער און די נויט פערדעקט דעם העלען ניגון פון נאציאנאלען הימן. כדי צו שאפען גוטע פאטריאטען, וואלט מען אייגענטליך צום ערשט געדארפט אפשאפען די עקספלואטאציע, אבער דאס איז נישט אין זיינע השגות צו טראכטען, ער שטעלט נאר איצט פעסט דעם אמת ווי ער איז.

ער וויל פונדעסטוועגען אליין זיך פערענטפערען וועט שוין במילא בראזיליען זיין גערעכטפערטיגט, אז דאס וואס דער יונג האט איהם דערציילט, איז נארנישט, אפגרונטען עפענען אלע גרויסע שטעט אין פארט וועלט־שטעט. עס האט איהם אנגעהויבען הנאה טון, וואס ריא־דע־זשאניירא קען זיך שוין אין א געוויסען פרט פערגלייכען צו פאריז און צו בוע־נאס־איירעס.

נאר דאס לעצטע אומבעמערקטע ווארט פון מא... גועלען וועגען דער פאליציי, אט־דאס ווארט א... אויפגעשטאנען אין איהם און אריינגעריסען פייער... דיגע צוואנגען אין זיין נשמה, און געצויגען, געצו... גען, גערופען צו מעשים, צום נישט־פערשוויגען.

קודם מוז מען זיך נעהמען צום קאפ, אויסריי... גען די מאכט פון זיכערקייט, אויסקעהרען אלע אי... לען און געבען דעם פאלק א משל, דאס וואלט געווו... דער גרעסטער טאט זיינער אלס פאטריאט.

ער, אלס געוועזענער דעפוטאט אינם קאנגרעס... אלס רעדאקטאר פון א צייטונג, אלס יוריסט, ווייסט... אז דער גרויסער בנין פון דער פאליציי איז אונטער... געפרעסען ווי פון מיליאנען מילאסען מילבען... א... די גאנצע סיסטעם איז צעשרויפט, ווי א קאליע גע... ווארענער מיגער, אז שוחד, פראטעקציע און רעקא... מענדאציע זענען די דריי הויפט־זיילען וואס שפארע... זיך אונטער הינטער דער דאזיגער מלוכה־ארגאניזא... ציע.

ער ווייסט, אז נישט קיין גרינגע מלאכה איז דאס... איבערצואנדערשען, אז צו טיף און פלאנטערדיג אי... דער לאבירינט, אז אפילו דער ראש פון דער מלוכה... קען גארנישט טון אז עס איז בעשאפען געווארען... גולם, וואס איז איבערגעוואקסען איהם קראפט, אי... פערניכטונגס־קראפט, זיין בעשעפער, אז עס וועט... קיינער נישט דערהגיין די געהיימע וועגען און אהנטער... וועגען פון דער פאליציישער ארגאניזאציע, א... מאכט וואס האט ארויפגעלייגט איהר חותם איבע... אלץ און אלעמען. וואס דאלט און איהר האנט דאס... אידעאלסטע פון א זעלבסטשטענדיג לאנד — די יוס... טיץ. זי איז פאקטיש דער באלעבאס פון דער גערעכ... טיגקייט, לויט איהרע רעפארטען און דאקומענטע... און עדות זאגען, בעווענט זיך דאס צינגעל פון דע... וואגשאל אין דער האנט פון דער בלינדער געטין אי... פאלאץ פון גערעכטיגקייט.

(פארטזעצונג קומט)

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

מאנטאג, 20 אפריל

כ"ח ניסן תרצ"ו

זון-אויפגאנג 4.48
זון-אונטערגאנג 6.45

די שטרייק-באוועגונג אין לאדז

וועגן אקופאציע - שטרייק ביי די ברידער מאזור.

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאטיץ אין אונזער מיטוואך נומער, טיילט מען אונז מיט, אז דער אקופאציע שטרייק אין דער פאבריק פון די בר. מאזור (לעגיאנאוו 13) איז אויסגעבראכען נישט אויפן עקאנאמישען בארען, ד.ה. נישט-צוליב רייסן אדער נישט אויסצאהלען די לויען צו דער צייט, נאר צוליב אנדערע סיבות.

די פירמע געב. מאזור, אנ'אלטע און סאלידע פירמע האט אנגענומען אויף א חודש צייט 8 אזוי גערופענע סעזאן ארבייטער. נאכן אפלויף פון טערמין האבען 7 ארבייטער פערלאזען די פאבריק און דער 8-טער האט געזאלט בלייבען לויטן פערלאנג פון א געוויסען פראפ. פעראיין — אויף דעם באדען זענען עטנשטאנען רייבונגען און אזוי איז געקומען צום אקופאציע שטרייק. אין ארבייטס-אינספעקטאריאט האט מען ערקלערט די ארבייטער, אז די מאכט קאן אין דעם פאל נישט אונטערוועגערען. נאר זיי מוזען אדורכקומען מיט דער פירמע און מיט א געוויסען טייל פון די פאבריק-ארבייטער.

שטרייק פון די קריסטליכע טראנספארט ארבייטער.

(א) אויף דער נעכטיגער אלגעמיינער פערזאמלונג פון קריסטליכע טראנספארט ארבייטער צו וועלכער עס זענען געקומען אנ'ערך 2000 מאן איז בעשלאסען געווארען, אין קאמף פאר דער נארמירונג פון דעם לוין און ארבייטס - בעדינגונגען און פאר א קאלעקטיווען אפמאך צו פראקלאמירען א שטרייק.

עס איז געוועהלט געווארען א קאמיסיע פון 180 מאן.

דער שטרייק וועט זיך אנהויבען מארגען אדער איבערמארגען.

א קאנפערענץ וועגען דעם שטרייק אין דער קאטאן בראנזשע.

(א) אין שייכות מיטן דרויענדען שטרייק אין דער קאטאן בראנזשע איז אויף דאנערשטאג דעם 23. ד.ה. צונויפגערופען געווארען א קאנפערענץ מיטן אנטייל פון דער שטרייק קאמיסיע, די פאבריקאנטען און פארשטייער פון דער מאכט.

שרעקליכער זעלבסטמארד פון א יודישען בעקער

ער האט זיך אויפגעהאנגען אין זיין אייגענער בעקעריי

אויף פאדזשעטשנא 7 איז נעכטען בעגאנגען זעלבסטמארד דורך אויפהענגען זיך דער 48-יאה ריגער בעקער שמעון וויצמאן.

דער זעלבסטמערדער האט געפאכטעט די דערמאהנטע בעקעריי ביי אנ'אנדערן בעקער. איהם איז זעהר שלעכט געגאנגען און ער האט פשוט געהונגערט צוזאמען מיט זיין פרוי און 8 קינדער, וועלכע וואוינען אויף קרוטקא-באלוט 14. לעצטענס האט מען איהם נאך פערזיגעלט די בעקעריי און זי איז געווען געשלאסען גאנצע 3 וואכען.

נעכטען אינדערפריה איז וויצמאן ארויסגעגאנגען פון דערהיים און ערקלערט, אז ער גייט ערלעדיגען עפיס אין גאס אריין. ווען ער איז ביז'ן אוונט נישט אהיימגעקומען, האט מען איהם אנגעהויבען ארומצוזוכען. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז ער איז געווען אין דער בעקעריי און געמאכט א טייג. דערביי איז געווען זיינס א מיידעל. ער האט ארויסגעשיקט דאס מיידעל קויפען צוקער און ווען זי איז צוריקגעקומען, האט זי שוין געטראפען דעם פאטער הענגען אויף זיין אייגענעם פאסעק. ס'איז אלארמירט געווארען די פאגאטאוויע און דער דאקטאר האט נאר געקענט קאנסטאטירען דעם טויט.

דער זעלבסטמארד האט געמאכט א געוואלדיגען רושם אויף אלטשטאט.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" צעגעלניאנא 27, טעל. 112-25.

היינט און טעגליך 9 אוונט

גרעזעגנונגס-וואך!

מאריס שווארץ

אלס

יוד זיס

פון ליאן פויכטוואנגער

דראמע אין 3 אקטען, 4 בילדער

אינסצ. און רעזשי: מאריס שווארץ

יודיש: י. גאלדשטיין

מוזיק: ג. טולער

דעקאראצ.: ב. קורעוויטש

בינע-פערוואלטער: בן ציון אקר.

די גאסטשפילען פון מאריס שווארץ אין לאדז ענדיגען זיך דעם 26 אפריל. דינסטאג, ד. 28-טען טאהרט ארויס מאריס שווארץ מיט זיין קינסטלער-טרופע קיין לעמבערג.

אל-פוילישער צוזאמענפאהר

פון באהן-עקספעדיטארען אין לאדז

אין לאקאל פון סוחרים פעראיין, פעטריקאווער 73 איז נעכטען פארגעקומען דער אלפוילישער צוזאמענפאהר פון צענטראלען באהן-עקספעדיטארען פער באנד.

צום צוזאמענפאהר זענען געקומען דעלעגאטען פון לאדז, ווארשא, ווילנא, ביאליסטאק, קראקא, ראדאם, פינסק, בריסק, סטאניסלאווא, באראנאוויטש און אנדערע שטעט.

דעם צוזאמענפאהר עפענט אין נאמען פון ארגאניזיר קאמיטעט וועלכער איז בעשטאנען פון די ה"ה רודמאן, שענפעלד, פוקס און שמוקלעראווסקי. — ה' רודמאן. ער ווייזט אן אויף די שוועריגקייטען ביים ארגאניזירען די בראנזשע אין א צענטראלען פערבאנד און אפעלירט צו די אנוועזענדע, אז זיי זאלען היטען זייער אייגענע אינטערעסען און שאפען א שטארקע ארגאניזאציע.

אלס פארזיצער פון צוזאמענפאהר ווערט סעוועהלט ה' שאמראט, (קראקא) אין פרעזידיום ווערען ווייטער געוועהלט די ה"ה סאלניצקי (ביאליסטאק), טייטעלמאן (ווארשא), נאשעלסקי (לאדז).

אחוץ. קווירינ', לייענט אדורך דעם סטאטוט, וועלכער איז מיט דער הסכמה פון פערבאנד פון די האנדעלס-קאמערן בעשטעטיגט געווארען דורכ'ן האנדעלס מיניסטעריום.

דער סטאטוט ווערט אנגענומען.

נאכדעם ווי ס'ווערט אנגענומען דער בודזשעט אין דער הויך פון 16 טויזענד זלאטעס און ס'ווערען ארומגערעדט א רייה וויכטיגע פאך-פראגען קומען פאר די וואהלען צו די צענטראלע אינסטאנצען, וועלכע וועלען האבען דאס זיץ-ארט אין לאדז, אין דער פערוואלטונג זענען געוועהלט געווארען: רודמאן, (פחעזעס), פוקס (לאדז), שמוקלעראווסקי (לאדז), שענפעלד (לאדז), טעעמאן, שאמראט (קראקא), סאלניצקי (ביאליסטאק), שעמיעזשאווסקי.

פערטרעטער: נאשעלסקי, ראפינאוויטש, מאנטשיק (לאדז), קעוועס (ביאליסטאק), גאלדוואג.

אין דער רעוויזיר-קאמיסיע: קאלגער, פשעדבארסקי און טייפמאן, פערטרעטער: קופער, רובינשטיין און יאשונסקי.

אויף די לעוואנטינישע ירידים

קיין פאלעסטינא

הנחות פאר די ה"ה סוחרים!

קייז עסטרייך

פון 23. ביז'ן 28. אפריל 169 זל'

איינשרייבונגען און אויספלוגען קיין ווינע

הנחה-רייזעס

קיין ווארשא

פון 17/4 ביז'ן 22/4.

אויסלענדישע הנחה-פעסער

„ארביס", פיעטריקאווער 18 (Mewa) טעל. 249 40.

פון יודישען לאקאטארען-פעראיין

דער יודישער לאקאטארען פעראיין גערוינט וואס אמאל מעהר אנזעהן און פאפולאריטעט צווישען די ברייטע מאסען פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג.

ס'איז נישט פארהאן קיין ווינקעל אין שטאט, קיין שיכט פון דער געזעלשאפט, וואו דער פעראיין זאל זיך שוין נישט האבען דערווארבען א געוויסע השפעה.

ס'ווענדען זיך יעדען אוגענד אין פעראיין נאך הילף יודען פון ראדאגאשטש און כאיגע, זשובארדז און ווידזעיו, באלוט און גייערס-ראיאן, פון דער אלטשטאט און צענטער-שטאט.

די 487 אינטערעסאנטען, וועלכע זענען אין משך פון חודש מערץ דורכ'ן סעקרעטאריאט אויפגענומען געווארען, האבען זיך רעקרוטירט פון ארבייטער, אנגעשטעלטע, קרעמער, בעלי מלאכות, טרעגער, גאסען-הענדלער, מלמדים, לעהרער, מוזיקער, אקטיארען, מעקלער, אגענטען, שוחטים און פראוויזארען.

פאר דער צייט זענען אויף צוגעקומען 141 נייע מיטגלידער, דער פעראיין האט דורכגעפיהרט אין די געריכטען 187 פראצעסען, דער רוב פון וועלכע כ'האבען זיך פערענדיגט לטובת די לאקאטארען, מ'האט דעסגלייכען אויסגעפועלט אין 43 פאלען אויפהאלטען און אפלייגען פון עקסמיסיעס.

אחוץ דעם זענען אויסגעגלייכט געווארען 29 סכסוכים מיט ווירטסלייט, אדורכגעפיהרט געווארען 15 אינטערווענצען אין פערשידענע אמטען.

אויף דער לעצטער פערוואלטונגס-זיצונג איז בעשלאסען געווארען צו שאפען ביים פעראיין א גמילת-חסדים און אנ'עקסמיסיע-אונטערשט-צונגס-קאסע, א וואוינונגס-פערמיטלונג ביורא און צו בעזארגען די מיטגלידער אויך מיט ביליגע מעד-צינישע הילף. כדי צו רעאליזירן אט די דאזיגע אנגעבומענע בעשלוסען ווערט צוזאמענגערופען זונטאג ד. 26 אפריל אין זאל פון דער האנדווערקער-עקס פאזיטור (פיעטרקאווער 20) אנ'אויסערגעוועהנליכע אלגעמיינע מיטגלידער-פערזאמלונג

קייז ארץ-ישראל

צום מזרח-יריד, א בעזוך צו קרובים,

גינסטיגע בעדינגונגען, ביליגע פרייזן

הנחה- און סוראציע-פעסער

קיין עסטרייך, טשעכאסלאוואקיי

און אין אנדערע לענדער.

פארשטעהערשאפט פון „אינטוריסט"

אויספלוגען קיין רוסלאנד.

באהן-בילעטען און שיפס-קארטען קיי אויסלאנד. אינפארם. ערטיילט טעגליך

דאס רייזע-ביורא

Union Lloyd

PIOTRKOWSKA 42,

telefon 107-87.

פון די סעזאן-ארבייטער

(א) די וואך וועט בעשעפטיגט ווערען ביי די סעזאן ארבייטען א נייע פארטיע ארבייטער פון אנ'ערך 40 מאן, וואס איז געווען בעשעפטיגט אין די פריגע יאהרען.

בעלויכטונג פון'ם סטאשיץ-פארק

(א) אין שייכות מיט דעם אויף חודש מאי א. י. פראיעקטירטער האנדווערקער-אויסשטעלונג, ווערט איצט צוגעאיילט מיט'ן אינסטאלירען עלעקטרישע בעלייכטונג אינ'ם סטאשיץ-פארק, וואו דער קאריר-אויסשטעלונג וועט פארקומען.

פאבריקס-מייסטערס קעמפען פאר א קאלעקטיווען אפמאך

(א) נעכטען איז אינם פעראינים-לאקאל אויף פשעראמסקיעגא 74 פארגעקומען אנ'אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג פון די לאדזער פאבריקס מייסטערס צו וועלכער עס זענען געקומען אנ'ערך 2000 מאן.

די פערזאמלונג איז דער עיקר געווען געווידמעט דער בעדראהטער לאגע פון די מייסטערס, און דער פראגע פון שליסען א קאלעקטיווען אפמאך.

אין די אנגענומענע רעזאלוציעס ווערט צוו. אנד. געפאדערט אז עס זאלען פון דער ארבייט דערוויטערט ווערען אלע פרעמדע מייסטערס פון מחוץ לארץ.

וועגען פרויען, וואס זענען אנגעשטעלט אין רעסטאראנען!

(א) אין שייכות מיט דער ארויסגעגעבענער פעראָרדענונג וועגען נאכט-ארבייט פון פרויען אין גאסטראנאמישע אנשטאלטען, וואו עס ווערט פערקויפט אלקאהאל זענען איצט ארויסגעגעבען געווארען אויפקלערונגען, אז אויף די פרויען, וואס זענען בעשעפטיגט אין בופעטען, קאסירערינס, קוכענשטעלטע איז נישט חל די פעראָרדענונג, וואס איז נוגע בלויז די קעלנערקעס אין די דאזיגע אנשטאלטען.

KINO TEATR

MIRAŻ

11 LISTOPADA 16

היינט פרעמיערע!

„קאבינעט פון וואקס-פיגורען"

הערליכער פילם אין נאטירליכע קאלירען.

אויסערן פראגראם:

סלאנג-צוגאבע פון .P. A. T און Paramount

אנהייב 4 נאכמיטאג.

לערער-קאָנפערענץ אין לאָדז

וועגן די נאַציאָנאַלע דערציאונגס-מאָמענטן און די אַלגעמיינע לימודים

דער פערבאַנד פון די געזעלשאַפטען צו גרינדען יודישע מיטעל שולען אין פוילען (יודישע גימנאַזיעס) האָט אויף נעכטען צוגויפגערופען אַ׳אַלפוילישע קאָנפערענץ פון לעהרער אין די דערמאָהנטע שולען. די קאָנפערענץ איז געווען געווידמעט די נאַציאָנאַלע דערציהונגס מאָמענטען און די אַלגעמיינע לימודים.

אין דעם צוזאַמענפאַהר האָבען זיך בעטייליגט 32 דעלעגאַטען פון פאָלגענדע שטעט: לאָדז, פיעטריקאָוו, וולאָצלאַוועק, ביעלסק, קראָקא, טשענסטאָכאָוו, קוטנאָ, קאַליש פּשעמישל, סאָסנאָוויץ, סטאַניסלאַוואָוו און טאַרנאָוו.

צווישען די דעלעגאַטען האָט מען געזעהען די דירעקטאָרען פון די דריי יודישע גימנאַזיעס: פּוירעלמאַן, הר. בראַנדשטעטער און דר. עלענבערג דיר. באַרנשטיין (פּעטריקאָוו), הר. פרעהליך (וולאָצלאַוועק), דר. האַקע (ביליץ), דר. לעוו (קראָקאָ), דר. מעהרינג (טשענסטאָכאָוו), פּראָפ. שאָר (קוטנאָ), פרוי הר. שיפער קאַליש, פּראָפ. האַלפערן פּשעמישל, פּראָפ. קאַל (סאָסנאָוויץ), פּראָפ. בערגער (סטאַניסלאַוואָוו), פּראָפ. מאַרקו (טאַרנאָוו), דר. פאַלעק, פרוי דר. טהאָן (לאָדז), און פיל אַנדערע.

אין פּרעזידיום געפינט זיך דער פאָרזיצער פון פערבאַנד דר. ברוידע און דר. טאַרטאַקאָווער.

האַלב עלף אַ זייגער אינדערפריה עפענט דר. ברוידע די קאָנפערענץ און האַלט אַ קורצען רעפעראַט וועגען די צילען און אויפגאַבען פון דער קאָנפערענץ, ער ווייזט אָן אַז ס׳מוז געפינען ווערען דער סינטעז צווישען דער מלוכהשער ערציהונג און דער נאַציאָנאַל־יודישער. די יודישע ערציהונג טאָר נישט אַריינגעשטויסען ווערען אין אַ ווינקעל בעת די לימודים נאָר מוז בעקומען אַ גלייכבערעכטיגט אָרט. ביידע קולטורען, סיי די פוילישע און סיי די יודישע מוזען בעקומען זייער איחעאישען און האַכליכען תיקון. דער צוזאַמענפאָהר מוז געפינען אַן אויסוועג צו די דאָזיגע פּראָבלעמען, דערווייל ווערען נאָר ביי־טראַכט פראַגען וואָס האָבען אַ שייכות צו די הומאַניסטישע לימודים אָבער דאָס יודישע שול־וועזען שטרעבט אַרומצונעהמען אַלע מאָמענטען און די אַלגעמיינע לימודים. דאָס יודישע שול־וועזען וועט שטרעבען פערקעהרט, צו געבען אַ גלייכבערעכטיגט אָרט דער פוילישער קולטור בעת די יודאַאיסטישע לימודים. דער צוזאַמענפאָהר דאַרף נישט זיין נאָר קיין דיסקוסיע קאָנפערענץ נאָר מוז שאַפען קאָנקרעטען מאַטעריאַל, כדי פאַרצושטעלען דער שול־מאַכט אין בעקומען די הסכמה פון דער דאָזיגער מאַכט, אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם נייעם שול־פּראָגראַם און די שולען וואָס זאָל בעריקזיכטיגען די אינטערעסען פון דער שול פאַר קינדער פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען.

דאַן האַלט דר. וו. פאַלעק זיין רעפעראַט וועטען „די נאַציאָנאַלע מאָמענטען און דעם לימוד פון דער פוילישער שפּראַך אין די מיטעל שולען״. דער רעפעראַט איז געווען זעהר אינהאַלטרייך און דער חערפערענט האָט אָפּערירט מיט אַ שפע אונגעהויער וויכטיגע מאַטעריאַלען.

דר. פאַלעק האָט אָנגעוויזען אַז דער געדאַנק וועגען אייגפיהרען נאַציאָנאַלע מאָמענטען צו די אַלגעמיינע לימודים איז נישט ניי, זי איז נאָר נישט געווען סאַנקציאָנירט, פון די שול־ביכער פאַרן פוילישען לימוד זענען יודען אינגאַנצען עלימינירט און אין קיין שום אָרט רעדט זיך נישט וועגען יודען. דאָרט רעדט זיך וועגען פערסיאַנער, וועניציאַנער, רוימער, און דעם גאַנצען מזרח, בלויז וועגען יודען נישט., און די יודען אין יענע צייטען האָבען דאָך פיל מעהר געגעבען דער וועלט.

די פוילישע ליטעראַטור איז אַדורכגעוויקט מיט ביבלישער ווירקונג, אָבער דאָס ווייזט זיך נאָרנישט אַרויס אין די פראַגמענטען פון די גרויסע פוילישע שריפטשטעלער וועלכע זענען אָפּגעדרוקט אין די לערן־ביכער. די שריפטשטעלער: רעי, גראַבאָוויעצקי, אָזשעסקאָווסקי, סקאַרגאַ, קאָכאַנאָווסקי, בראָדזשינסקי, ניעמצעוויטש, מיצקעוויטש, סלאָוואַצקי, קראַשינסקי, וויטוויצקי, אויענסקי, קאָנאָפּניצקאַ, זשולאַווסקי, קאַספּראָוויטש, פּשיבישעוויטש, וויספּיאַנסקי, ראָסטוואָראָווסקי, וויטלין, לעשמאַן, זעגאַדלאָוויטש, און פיל אַנדערע זענען אונטער דער ווירקונג פון אַלטען טעסטאַמענט, דעריבער דאַרף דער לעהרער אומעטום וואו ס׳געפינען זיך די חיבורים פון די דערמאָהנטע אויטאָרען דערגענצען זיי מיט דעם וואָס איז אַרויסגעלאָזען — מיט די יודישע מאָמענטען.

ווען ס׳רעדט זיך אין די פערפליכטענדע לערן־ביכער וועגען לעגענדע, נסים, העלדען, וועגען מוטער ליבע, וועגען נאַציאָנאַלע פעהנער, און ביי אַלע אַנדערע עהנליכע געלעגענהייטען דאַרף מען דאָס אַנשליסען מיט די יודישע מאָמענטען אין דיזעלבע געביטען.

דער רעפערענט האָט פאָרמעלירט אַ ריזה חיבורים פון אחד־העם, ביאַליק, הערצל, אש, אַפּאַטאָשו און אַנדערע, וועלכע מ׳קען ביי די דאָזיגע געלעגענהייטען בענוצען.

אויף דערזעלבער טעמא רעדט דער צווייטער רעפערענט דר. לעוו פון קראָקאָ. ער ווייזט אָן, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נייער שול־אָרדנונג און נייעם לערן־פּראָגראַם דאַרף קאָמאַסירען די אַלגעמיינע לימודים מיט די נאַציאָנאַלע מאָמענטען, דאָ וואו ס׳איז נישט פאַראַן אַ געלעגענהייט דאַרף דער לעהרער פון פויליש דאָס געדענקען, ווייל אין די פערפליכטענדע לערן־ביכער איז יעדער יודישער מאָמענט עלימינירט, ווען מען ליעזט די פוילישע סאָנעטען, למשל, דאַרף מען דערמאָהנען די סאָנעטען פון טשערניכאָווסקין; ווען ס׳רעדט זיך וועגען דער פוילישער עמיגראַציע דאַרף מען דערמאָהנען וועגען גלות; ווען מ׳לערנט וועגען דעם צוריקקעהר פון דער עמיגראַציע אין פאָטערלאַנד, דאַרף מען רעדען וועגען ארץ ישראל; אַזעלכע געלעגענהייטען ווייזט אָן דער רעפערענט, געפינט מען בסדר ווען מען לערנט רייזמאַנט׳ען, וויספּיאַנסקין, פּרוס׳ן, זשעראָמסקין, און אַנדערע. דעמאָלט איז פאַראַן די געלעגענהייט צו רעדען וועגען פּריץ׳ן, ווייטער׳ן, שלאָנסקי, גרינבערג אא״א.

נאָך די דאָזיגע צוויי רעפעראַטען הויבט זיך אָן די דיסקוסיע, אין וועלכער ס׳נעהמען אַנטייל: דיר. פרעהליך, דיר. פערלמאַן, דר. ברוידע, פרוי הר. טהאָן, דר. עלענבערג, דיר. באַרנשטיין און פיל אַנדערע דעלעגאַטען.

אין די אָוונט־שעה׳ן האַלט נאָך זיין רעפעראַט דיר. פרעהליך (וולאָצלאַוועק) אויף דאָס טעמא: „די נאַציאָנאַלע מאָמענטען אין לימוד פון דער לאַטיינישער שפּראַך״.

היינט קומט פאָר די פאָרטזעצונג פון דעם אינטערעסאַנטען צוזאַמענפאָהר.

קורצע אויפקלערונגען

פון אַקטועלע רעכטליכע ענינים

אַפּעלאַציעס.

אויף אַ פסק־דין פון שטעטישען געריכט און אין ענין וועגען אַ געלד־סכסוך ביז הונדערט גילדען קאָן מען נישט דערלאַנגען קיין אַפּעלאַציע.

דעסגלייכען קאָן מען אויך נישט אַפּעלירען אויף אַ פסק־דין פון אַרבייטס־געריכט, וויבאַלד ס׳האַנדעלט זיך וועגען אַ תביעה, וואָס איבערשטייגט נישט די סומע פון 3 הונדערט גילדען.

בלויז אין איין פאַל מעג מען אָבער יאָ פערקלאָגען אַזאַ פסק־דין אין אַ העכערער אינסטאַנץ און בעמליך ,ווען מ׳קאָן די אַפּעלאַציע בעגרינדען מיט קאַסאַציע מאָטיוען ד. ה. דעם פסק־דין פאַרוואַרפען פּראָצעדוראַלע אָפּווייכונגען.

יעדענפאַלס מוז נישט אַזאַ פסק־דין אונבעדינג עפּרזעהען ווערען מיט אַן׳אַזויגערופענעם ריגאָר אַזוי, אַז ר׳דאַרף נישט גלייך ווערען געזעצקרעפטיג אין אויסגעפיהרט.

פערקויף אויף ראַטעס.

ביים פערקויף אויף ראַטעס יוערט ווי געוועהנליך אָפּגערעדט, אַז אויב דער קויפער יועט נישט בעצאָהלען די ראַטעס אין די בעשטימטע טערמינען מעג גלייך דער פערקויפער מאָהנען די גאַנצע איבעריגע סומע מיט אַמאָל.

פונדעסטוועגען קאָן אָבער אַ פערקויפער אויסנוצען דעם דערמאָנטען בעדינג בלויז אין דעם פאַל, אויב די טראַנזאַקציע בעציהט זיך, אויף אַ שריפטליכען אָבמאַך. און אויב דער קויפער האָט בעקומען אַן׳אָפּשריפט פון דאָזיגען אָבמאַך. אַ חוץ דעם מוזען דורכגעלאָזט יוערען מינדעסטענס צוויי ראַטעס, יועלכע דאַרפען בעטרעפען צוזאַמען נישט ווייניגער ,ווי אַ פינפטעל פון קויפס־פרייז. 2

אַפילו אויך אין אַזאַ פאַל איז דער פערקויפער מחויב אויפצופאָדערן דעם קויפער, אַז ער זאָל אין משך פון אַ געגעבענעם טערמין בעצאָהלען די אונטערשטעליג־געבליבענע סומע, יוייל אַנדערש יועט דער אָבמאַך אויפגעלעזען ווערען, דאַן קאָן דער פערקויפער פאָדערן די גאַנצע שולדיגע סומען מיטאַמאָל אָדער צוריק דעם פערקויפטען חפץ.

קוים בעמט דער פערקויפער זיך צוריק דעם חפץ, קאָן דער קויפער צוריק מאָהנען די שוין אָפּגעצאָלטע סומע. דער פערקויפער מעג אָבער פון בעטרעף אַראָפּציהען אַ טייל און פערהאַלטען פאַר זיך אַלס ענטשעדיגונג פאַר בענוצען דעם געקויפטען חפץ אין משך פון אַ געיויסער צייט.

סאָציאַלע פערזיכערונג.

די רעכט פון אַ פערזיכערטען צו בעקומען רענטע. איז נישט אָפּהענגיג פון אומשטאַנד, צי דער אונטערנעהמער האָט פאַר׳ן זעלבען פערזיכערטען געצאָלט דעם פערזיכערונגס־בייטראַג אַדער נישט.

יויבאַלד אַן׳אָנגעשטעלטער איז געמאָלדען געוואָרען צו דער פערזיכערונג אין סאָציאַלע פערזיכערונגס־אַנשטאַלט, מעג אַפילו דער אונטערנעמער בלייבען אונטערשטעליג מיט׳ן צאָלען אָדער אין גאַנצען נישט אָנהויבען צו צאָהלען דעם פערזיכערונגס־בייטראַג, מוז איהם די רענטע אויסגעצאָלט יוערען, אויב ער איז נאָר צוליב אַנדערע טעמים דערצו בערעכטיגט.

אָפּמאַכען מיט הויז-וועכטער.

אַן׳אָבמאַך מיט אַ הויז־יועכטער ווערט געשלאָסען אויף אַ יאָהר, דאָס יאָהר רעכענט זיך פון 1 אַפּריל ביז׳ן 31 מערץ.

אויב אַ הויזוירט וויל קינדיגען אַ הויזיועכטער, מוז ער איהם וועגען דעם מעלדען 3 חדשים פריהער. דער קינדיגונגס־טערמין מוז זיך יעדענפאַלס ענדיגען דעם 31 מערץ. ממילא דאַרף די קינדיגונג געמאַכט יוערען אַמשפּעטסטען ביז׳ן 31 דעצעמבער.

אַזאַ קינדיגונג דאַרף נישט געמאַכט יוערען רעיענטאַליש און זאָגאַר אויך נישט שריפטליך. בלויז אין דעם פאַל, אויב דער אָבמאַך איז געשלאָסען געיואָרען אין אַ שריפטליכער פאָרם אָדער אויב ס׳איז אָפּגערעדט געיואָרען, אַז די קינדיגונג זאָל פאָרקומען שריפטליך, מוז די קינדיגונג געמאַכט יוערען שריפטליך (דורך אַ רעקאָמענדירטען בריף).

אויפן דערנער-וועג

שפּאַנענדער סענסאַציאָנעל-ערָאָטישער ראָמאַן

(77

— אויב מען רעדט זיך אָפּ פון האַרצען, ווערט שטענדיג לייכטער, און איך בין דריבער זיכער, אז ווען דו יועסט זיך פאַר מיר מתוודה זיין, יועט דיר לייכטער ווערען. איך פיהל, אַז דיך פייניגט עפּעס אַ שרעקליכע זאַך. זאָג, וואָס איז געשעהען מיט דיר?

— אַ פערברעכען, — ענטפערט רעדל מיט אַ הייזעריגער שטים.

— אַ פערברעכען? דו? — פרעגט פאָליאַק דערשראָקען.

— יאַ.. איך.. און אַז איך, איז וואָס? איך בין קיין מענש נישט? דוכט זיך, אַז נאָר מענשען בגעהען פערברעכענס..

— אָבער וואָס איז דאָס פאַר אַ פערברעכען?

— וויקטאַר, דאָס איז שוין נישט יוויכטיג וואָס פאַר אַ פערברעכען. גענוג איז, אַז איך דערצעהל דיר: איך, אַלפרעד רעדל, בין בעגאַנגען אַ גרויס פערברעכען דאָס איז שוין גענוג..

— אַ גרויס־פערברעכען זאָגסטו? — בלייבט פאָליאַק זיצען אַ דערשראָקענער און ער דערמאָנט זיך, אַז ער איז אַ פּראָקוראָר..

— האָסט זיך דערשראָקען, וויקטאָר? כאַ־כאַ־כאַ — האָט זיך רעדל צולאַכט מיט אַ גיפטיג געלעכטער. — איך האָב גאָר פערגעסען, אַז דו ביזט אַ פּראָקוראָר און האָסט צו טון מיט פערברעכענס...

— איך בעט דיך, רעדט איצט נישט וועגען דעם, — האָט פאָליאַק שאַרף אַ זאָג געטון, — איך בין איצט נישט פּראָקוראָר פאָליאַק. איך בין איצט דייך פריינד. פערשטעהסט? אלזא, זאָג מיר, אין וואָס בעשטעהט דיין פערברעכען? האָסט דערהרג׳עט אַ מענשען?

— אַ סך מענשען.. — שמייכעלט רעדל ביטער

— איך פערשטעה דיך נישט, דו וויצעלסט זיך? דו מאַכסט שפּאַס?

— איך וויצעל זיך נישט, איך בין גאַנץ ערנסט. דו פרעגסט, צי איך האָב געהרג׳עט אַ מענשען; ענטפער איך דיר, אַז איך האָב גע׳הרג׳עט אַ סך מענשען.

— ווען? וואו? צי ביזטו ביי די קלאָרע געדאַנקען?

— א. גראַד איצט, נאָכ׳ן שאַמפּאַניער, זענען די געדאַנקען ביי מיר געוואָרען אַ סך קלאָרער.

— ניין, ניין, דו וויצעלסט זיך, דו האָסט נישט געהרג׳עט קיין שום מענשען דו ביזט נישט פעהיג דערויף!! איך קען דיך זעהר גוט.

— גלויבסטו, הייסט עס, נישט?

— ניין.

— נו, אויב אַזוי, וועל איך דיר זאָגען. צוליב מיר האָט מען געשאָסען און אויפגעהאַנגען צעהנדליגער שפּיאָנען. איך האָב זיי איבערגעגעבען דעם תליון אין די הענד אַריין. דו פערשטעהסט? זיי זענען אומגעקומען מיט אַ קללה אויף די ליפען, זיי האָבען פערשאָלטען מיין נאָמען. נו, זאָג, בין איך אַ מערדער, אָדער נישט? בין איך בעגאַנגען אַ פערברעכען, אָדער נישט? — האָט רעדל געגעבען אַ קלאַפּ אין טישעל אַריין.

— אַלפרעד, דו רעדסט נאַרישקייטען!! אויב אין דעם בעשטעהט דיין פערברעכען, ביזטו טאַקע קראַנק! דו האָסט דיר אַריינגעגומען אַ געדאַנק אין קאָפּ און ער פייניגט דיך. מיר ווייסען פון אַזעלכע פאַקטען. אָבער איצט איז מיר אַראָפּ אַ שטיין פון האַרצען. איך האָב טאַקע געמיינט, אַז דו ביזט בעגאַנגען ווער יווייסט וואָס פאַר אַ שרעקליך פערברעכען. איצט זעה איך, אַז אנשטאָט אין די הענט פון פּראָקוראָר ,דאַרף מען דיך איבערגעבען אין די הענט פון אַ גוטען דאָקטאָר, וואָס זאָל דיך אויסהיילען פון דיינע איינרעדעניש און קראַנקע געדאַנקען !..

ווען פאָליאַק האָט גערעדט, האָט איהם רעדל אָנגעקוקט מיט אַ פערבאָרגען שמייכעלע און שניידענדען בליק, און ווען פאָליאַק האָט געענדיגט, האָט זיך רעדל פלוצלינג אַזוי הויך און היסטעריש צולאַכט, אַז אַלע געסט אין זאַל האָבען זיך אומגעקוקט אין דער זייט, וואו ער איז געזעסען. ער האָט געלאַכט אומאויפהערליך, וואַרפענדיג זיך אינגאַנצען.

פאָליאַק האָט איהם דערשראָקען אָנגעקוקט און אָנכאַפּענדיג איהם ביי דער האַנט, האָט ער האַסטיג אַ פרעג געטון:

— אַלפרעד, וואָס איז מיט דיר געשעהען? ביזטו פון זינען אַראָפּ?!..

— 68 —

רעדל האָט נישט געענטפערט, נאָר ווייטער היסטעריש געלאַכט.

— צום טייוועל! — האָט זיך פאַליאַק צו בייזערט, — וואָס איז מיט דיר געשעהען?

— איך... איך... — האָט זיך רעדל געשטיקט מיט׳ן געלעכטער און אויסגעווישט די טרעהרען, וואָס זענען איהם געקומען אין די אויגען. — איך... לאַך פון דיין נאַאיוויטעט... דו גלויבסט טאַקע, אַז איך נעהם זיך איבער מיט׳ן טויט פון די אַלע מענשען... כאַ־כאַ־כאַ... וואָס... איך האָב געשיקט אויף דער תליה?... נאַרישקייטען!

און מיטאַמאָל איז רעדל ווידער געוואָרען ערנסט, ווי ער וואָלט קיינמאָל נישט געלאַכט. ער האָט בעשטעלט נאָך אַ פלאַש שאַמפּאַניער און געזאָגט מיט אַן׳ערנסטען טאָן:

— הער, וויקטאָר, איך דאַרף דיין הילף. איך האָב לעצטענס קיין רוהה נישט. איך בין בעגאַנגען אַ שווערען מאָראַלישען פערברעכען. איך קאָן דיר דערווייל נישט זאָגען, אין וואָס דער פערברעכען בעשטעהט. איך האָב אָבער צו דיר אַ בקשה: קלינג אָן צום פאָליציי־ שעף גייער, דו קענסט דאָך איהם זעהר גוט, און זאָג איהם, אַז איך מוז גלייך אוועקפאָהרען אין אַ סאַנאַטאָריום קיין אויסלאַנד. אויב נישט, בין איך קאַפּוט! מיינע נערווען זענען אַזוי צושרויפט, אַז איך בין טיף איבערצייגט, אַז אין די נאָהענטסטע טעג וועט מען מיך דאַרפען איבערשיקען אין אַ משוגעים הויז...

— אָבער ווי קומט דאָ אַהער דער פאָליציי־שעף גייער? — האָט פאַליאַק פערוואונדערט געפרעגט.

— הער, וויקטאָר, אויב דו יווילסט נישט, אַז איך זאָל אַראָפּ פון זינען, פרעג מיך גאָרנישט איבער. טו אַזוי, ווי איך בעט דיך... ראַטעווע מיך,— האָט רעדל אָנגעהויבען צו רעדען מיט אַ פערצווייפעלטער שטים, — איך מוז גלייך אָפּפאָהרען קיין אויסלאַנד... אין אַ סאַנאַטאָריום... מאָרגען קאָן שוין זיין צו־שפּעט, ווייל איך פיהל, אז אַ ליאַדע מינוט בעקומ איך אַן׳אַטאַקע פון משוגעת...

פאָליאַק האָט אָנגעקוקט רעדל׳ן מיט אַ בליק, פול מיט בעדויערען און רחמנות. פאַר איהם איז שוין נישט געווען דער מינדסטער צווייפעל, אַז רעדל ליידעט פון אַ שווערער גייסטיגער קראַנקהייט. זיינע דערשראָקענע אויגען, זיינע משוגע׳דיגע רייד, זיינע רייד וועגען פערברעכענס, זיין גאַנצע האַלטונג בעווייזען, אַז דער דאָזיגער מענש איז אַריינגעפאַלען אין אַ שווערען גייסטיגען צושטאַנד, — האָט פאָליאַק געטראַכט.

— וואָס־זשע זאָל איך זאָגען גייער׳ן? — האָט פאָליאַק געפרעגט.

— זאָג ער, אַז ער זאָל מיר... הם... ער זאָל... מיר... ערלויבען אָפּצופאָהרען... כאַ־כאַ־כאַ! — האָט זיך רעדל ווידער פלוצלינג צולאַכט און שווער געסאָפּעט.

— קום אין האָטעל אַריין. דו מוזט זיך לייגען אין בעט אַריין, — האָט פאָליאַק געזאָגט, — דו ביזט קראַנק. מאָרגען מוזטו פאָהרען אין אַ סאַנאַטאָריום.

— אָבער קלינג־אָן צו גייער׳ן... — האָט רעדל געבעטען. — אָהן זיין ערלויבניש וועל איך איז אַ סאַנאַטאָריום נישט פאָהרען.

פאָליאַק האָט אַ לענגערע ווילע בעטראַכט רעדל׳ס געזיכט, רעדל׳ס מאָדנע צושראָקענע אויגען. ער וואָלט פון דאָרטען געוואָלט אַרויסלייענען דעם סוד פון רעדל׳ס נשמה. נאָכדעם איז ער אוועק צום טעלעפאָן און אָנגעקלונגען צו גייער׳ן אין הויז, אָבער דאָרטען האָט מען איהם געמאָלדען, אַז דער פאָליציי־שעף געפינט זיך אין דער פאָליציי־געביידע.

— אַזוי שפּעט? צוועלף אַ זייגער ביינאַכט? — האָט זיך פאָליאַק געוואונדערט און ער האָט טעלעפאָנירט צו דער פאָליציי־קאָמענדאַנטור.

— הער רעגירונגס־ראַט גייער? דאָס רעדט וויקטאָר פאָליאַק. יאַ, יאַ. דער פּראָקוראָר, וויקטאָר פאָליאַק. הערט, איך געפין זיך דאַ, אין אַ רעסטאָראַן, מיט׳ן פּאָלקאָווניק פון גענעראַל־שטאַב, אַלפרעד רעדל...

— אין רעסטאָראַן „רידהאָף״, יאַ? — הערט מען גייער׳ס ענטפער.

— יאַ... אָבער פון וואַנען ווייסט איהר, אַז איך און דער פּולקאָווניק רעדל געפינען זיך אין רעסטאָראַן „רידהאָף״? וואונדערט זיך פאָליאַק.

— אט אַזוי... צופעליג... אלזא, הער פּראָקוראָר, מיט וואָס קאָן איך אייך דינען?

— פּאָלקאָווניק רעדל איז זעהר קראַנק. איך האָב דעם איינדרוק, אַז ער ליידעט פון אַ שווערער גייסטיגער קראַנקהייט... ער האָט צו מיר גערעדט איעלכע רייד, וואָס בעשטעטיגען אינגאַנצען, אַז דער דאָזיגער מענש איז אין אַ געפאַהר צו פערלירען זיין פערשטאַנד. ער דאַרף, לויט מיין מיינונג גלייך איבערגעפיהרט ווערען אין אַ סאַנאַטאָריום. אָבער ער האָט אַ מאָדנע בקשה... איך ווייס נישט, צי דאָס איז אַ רעזולטאַט פון זיין צורודערטען גייסטיגען צושטאַנד, אָדער עס איז פאַרהאַן דערין אַ געוויסער אמת, ער זאָגט, אַז אָהן אייער ערלויבניש קען ער נישט אָפּפאָהרען. ער וויל דעריבער, אַז איהר זאָלט איהם נאָך היינט געבען אַן׳ערלויבניש אַרויסצופאָהרען קיין אויסלאַנד אין אַ סאַנאַטאָריום וועגדט זיך עס טאַקע אָן אייך, הער רעגירונגס־ראַט? קאָן טאַקע פּולקאָווניק רעדל נישט פאָהרען אָהן אייער ערלויבניש?

(פאָרטזעצונג קומט)

ספּאָרט-בעוועגונג

גרויסער טורן-פעסט פון דער ארבייטער-ספּאָרט-געזעלשאַפט „מאָרגענשטערן"

די יודישע אַרבייטער - ספּאָרט - געזעלשאַפט „מאָרגענשטערן" בלייבט טריי איהרע אויפגאַבען און צילען. אין פערלויף פון גאַנצען יאָהר פיהרט די געזעלשאַפט איהר ווינהדיגע אַרבייט ביים פיזישען ערציהען פון גרויסע יודישע אַרבייטער - מאַסען, פאַר וועלכע דאָס גימנאַסטיקירען און ספּאָרטטרייבען איז נויטיג ווי פאַר אַ פיש וואַסער. נאָך דער ראַנגער פעראַנטוואָרטליכער און שווערער אַרבייט פון אַ געוויסער אָפּשניט צייט קומט „מאָרגענשטערן" און וויזט דער געזעלשאַפט דאָס, וואָס די איבערגעגעבענע אינסטרוקטאָרען - גרופּע האָט אויפגעטון און בעזונדערס דאָס, וואָס די פאַר וועלכע די אַרבייט איז געפיהרט געוואָרען האָבען גע־נאָסען. ווייל צום גרעסטען בעדויערן קען טרעפען (און דאָס טרעפט אויך זעהר אָפט), אַז אָנשטאָט נוצען ברענגען די ספּאָרטלער און גימנאַסטיקער, ברענגט מען זיי נאָר שאַדען.

נישט איינמאָל האָבען מיר שוין אָנגעוויזען, אַז די דערפאַרענדסטע ערשיינונג איז די, וואָס דער ספּאָרט ווערט געפיהרט נישט צוליב דעם, כדי אויס־צופילדען איינצעלנע רעקאָרדיסטען, נאָר כדי באמת געזונד צו מאַכען די יוגענד פון די יודישע ברייטע מאַסען, נישט צו האַלטען דעם ספּאָרט פאַר אַ ציל פאַר זיך, נאָר פאַר אַ מיטעל, וואָס זאָל שטרעבען צו דעם דערמאָהנטען ציל.

האָט דאָס זעלבע טאַקע אָנגעוויזען ה' פרידמאַן אין זיין ערעפענונגס-רעדע בעת'ן לעצטען גרויסען טורן-פעסט פון לאָדזער „מאָרגענשטערן".

און די ראָזיגע דערפרעהענדע דערשיינונג איז נאָמת געקומען צום אויסדרוק אויפ'ן לעצטען טורן-פעסט. געווען איז ווען מ'פיהרט אַרויס אויף דער טעאַטער - ביהנע, וועלכער ווערט פערוואַנדעלט אין אַ'אמפּראָוויזירטען טורן-זאַל, הונדערטער ספּאָרט־לער, גימנאַסטיקער און גימנאַסטיקערין. און דאָס איז כאָראַנישט נעקינסטעלט, נאָר טאַקע אַזוי ווי אין טורן-זאַל, וואו מ'טורנט טאַקע לשם פערגעניגען און לשם צו שטאַרקען דעם גוף און דעם גייסט.

און אין דעם מאָמענט ווילען מיר בכלל זיך נישט אָפּשטעלען אויף דער קאָרעקטקייט און פּרע־ציזקייט פון די בעזונדערע אויפפיהרונגען, הגם ס'איז אין דעם פאַל אויך נישט פאַרהאַן פיל צו טאָדלען. פאַר אונז איז געווען וויכטיג די ערנסטקייט פון דעם גימנאַסטיקירען און די בעציהונג דערצו, דאָס איז דאָס וויכטיגסטע און אין דעם פרט פער־דינט דער טורן-פעסט פון „מאָרגענשטערן" דעם גרעסטען לויב. סיי די מעטער און פרויען מוסטער-גרופּען, סיי די ערשטע גרופּען, יונגאַחען, יונגלעך און מיידלעך און אויך קינדער — אַלע האָבען גע־וויזען ווי אַזוי מ'לערנט זיך אין טורן-זאַל און וואָס איז דער ציל פון זייער טורנען.

די מכשירים - איבונגען געהען אויך נישט אַרויס פון די ראַהמען פון ערשטען און נוצליכען טורנען און העכערייסען נישט די מדרגה פון קונצען, הגם עטליכע פון די פּרעמירטע טורנער אויפ'ן באַרן האָבען אַרויסגעוויזען דעם מאַקסימום פון קאָרעקטען און ציל-בעוואוסטען טורנען.

יעדע בעוועגונג פון גימנאַסטיק און ספּאָרט האָט איהר בעדייטונג סיי פאַר די מוסקולען און סיי פאַר דעם אָטעמען. און די אינסטרוקטאָרען - לייטונג האָט דאָס געגעבען צו פערשטעהן די טורנער, וועלכע האָבען זיך דערצו צוגעפּאַסט. דעריבער האָט אויף אונז דער לעצטער טורנפעסט פון „מאָרגענשטערן" איבערגעלאָזען דעם בעסטען איינדרוק און דאָס אין אַלע נומערן ווי פרייע איבונגען, ריטמישע טענץ, מכשירים - איבונגען, פּיראַמידען און די ספּעציעל־צוגעפּאַסטע פּלאַסטישע נומערן.

אין קאָנקורס פאַר פריי-איבונגען האָט דאָס ערשטע אָרט פערנומען די ערשטע פרויען-גרופּע, הגם די מוסטער - גרופּע האָט אַבסאָלוט נישט שוואַ־כער געטורנט.

אין קאָנקורס פאַר באַרן - איבונגען האָט דאָס ערשטע אָרט פערנומען דער אויסגעצייכענטער טור־נער קליטשעווסקי, דאָס צווייטע לאַפּערדאַן און דאָס דריטע — אַלטמאַן.

פייערליכע שליסונג פון די דערגענצונגס-קורסען פאַר אינסטרוקטאָרען

אין דער אַנוועזענהייט פון די מיטגלידער פון דער עקזעקוטיווע פון לאָדזער קרייז-פערבאַנד מכבי די ה"ה ד"ר עלענבערג, שרעטער, סעגאַל, אַקאַוויע, מאָרגענשטערן, פלאַטוי און פרוי מאַג. נעכעמקעס-לעבענבוים, א'ז אין לאָקאַל פון בר־כוכבא פאָרגע־קומען די פייערליכע שליסונג פון די דערגענצונגס-קורסען פאַר אינסטרוקטאָרען פון גימנאַסטיק און ספּאָרט אָרגאַניזירט דורך דעם לאָדזער קרייז-פער־באַנד מכבי.

דער פאָרזיצער פון דער עקזעקוטיווע ה' ד"ר ז. עלענבערג האַלט דעם שלוס פאָרטראַג: וועגען די צילען און אויפגאַבען פון דער מכבי בעוועגונג אין איצטיגען מאָמענט.

ה' פּראָפ. סעגאַל גיט אָפּ אַ בעריכט וועגען די אַדורכגעפיהרטע קורסען, פון וועלכען ס'איז אַרויסצוזעהען, אַז די 8 טעגיגע דערגענצונגס-קורסען זענען בעזוכט געוואָרען דורך 24 אבסאָל־ווענטען דערפון 18 פון פּראָווינץ-קלובען און 6 פון די לאָדזער ספּאָרט-קלובען. אינגאַנצען זענען פאָרגעקומען 56 לעקציעס, דער לעהרער-פּערסאָנאַל איז בעשטאַנען פון 5 פּערזאָן. נאָך די אַדורכגע־פיהרטע עקזאַמענס האָבען אַלע בעקומען צייגנישען אַ חוץ איינעם וועלכער האָט נאָר דערהאַלטען אַ בריף, אַז ער האָט אַנטיילגענומען אין די דערגע־צונגס-קורסען. בכלל זענען די קורסען געשטאַנען אויף דער געהעריגער הויך און די אַבסאָלווענטען האָבען פיל געלערנט אין דער פערהעלטנישמעסיג קורצער צייט.

אין נאָמען פון צ. ק. פון מכבי-פערבאַנד אין פּוילען זאָגט אַרויס פרוי מאַג. נעכעמקעס-לעבענבוים איהר פולע אַנערקענונג דעם לאָדזער קרייז-פער־באַנד מכבי פאַר דער אָרגאַניזירונג פון די דער־גענצונגס-קורסען פאַר אינסטרוקטאָרען, וועלכע זע־נען זעהר נויטיג פאַר דער נאָרמאַלער ענטוויקלונג פון דער יודישער ספּאָרט-בעוועגונג און אונטער־שטרייכט איהר צופרידענהייט מיט דערהאַלטענע פאַכמענישע רעזולטאַטען. אין נאָמען פון צ.ק. ווינשט פרוי לעבענבוים די אַבסאָלווענטען, אַז יעדער אַהיימקומענדיג אין זיין שטעטעל זאָל זיך ווייטער ווידמען דער ספּאָרט-אַרבייט לטובת דער מכבי בע־וועגונג אין פּוילען.

נאָכדעם האָבען די אַבסאָלווענטען איינגעאָר־דענט אַ בעשיידענעם באַנקעט און ביי אַ גלעזעל טיי און אַ געמיטליכע שטימונג האָבען כמעט אַלע אַבסאָלווענטען אַרויסגעזאָגט זייער דאַנק די אָרגאַניזאַטאָרען און די לייטונג פון די דערגענצונגס קורסען. דעם טעכנישען לייטער פון די קורסען ה' פּראָפ. סעגאַל האָבען זיי דערלאַנגט אַ מתנה.

צום סוף האָבען די מיטגלידער פון דער עק־זעקוטיווע די ה"ה סט. שרעטער און א. מאָרגענ־שטערן געהאַלטען געזעגנונגס-רעדעס אונטער־שטרייכענדיג די נויטווענדיגקייט פון דער מכבי-אָרגאַניזאַציע אין איצטיגען שווערען מאָמענט און פערשפּראָכען, אַז דער לאָדזער קרייז-פערבאַנד מכבי וועט זיך בעמיהען פון צייט צו צייט אַזעלכע קורסען אויף וויפיל די פינאַנציעלע מיטלען וועלען דערלויבען צו אָרגאַניזירען.

ביי אַ געהויבענע שטימונג און געזאַנג פון תחזקנה ווערט די פייערונג געשלאָסען.

פון וועלט-פערבאַנד „מכבי"

צענטראַלער שולונגס - לאַגער פון „מכבי" אין סקאַלע.

דער צענטראַלער - קאָמיטעט אָרגאַניזירט פון 15־טען יוני ביז'ן 24־טען יולי ה. י. אַ צענטראַלען שולונגס-לאַגער אין סקאַלע:

אין די ראַהמען פון לאַגער וועלען פאָרקומען פאָלגענדע קורסען:

1) אַ קורס פאַר קאָמענדאַנטען־קעס, אינטענדענטן און ליטעראַטען פון די פרויען - פּלוגה פון 15־טען יולי ביז'ן 25־טען יולי.

2) שולונגס־קורסען פאַר די מיטגלידער פון קלובען און אָרגאַניזאַציעס:

א) איינלייטונגס - קורס פאַר אינסטרוקטאָרקעס פון פיזישע איבונגען.

ב) דערגענצונגס - קורס פאַר אינסטרוקטאָרקעס פון פיזישע איבונגען,

ג) איינלייטונגס - קורס פאַר אינסטרוקטאָרען פון פיזישע איבונגען.

3) דערגענצונגס - קורסען פאַר לעהרערס פון די „תרבות" - שולען און אנדערע פּאָוושעכנע שולען.

די קורסען אין די פּונקטען 2, 3 וועלען דויערן פון 26־טען יוני ביז'ן 24־טען יולי. די אַנטיילנעמער אין די קורסען וועלען געניסען פון אַ באַהן-הנחה אין דער הויך פון 82%.

די אוידיענץ אין פ. אז. וו. פ.

ה' גענעראַל אָלשינאַ - ווילצינסקי דער דירעק־טאָר פון מלוכה'שען אַמט פאַר פיזישע דערציהונג און מיליטערישע צוגרייטונג האָט אָנגענומען אויף אַ אוידיענץ דעם פּרעזעס פון פערבאַנד ד"ר ה. ראָז־מאַרין.

צוזאַמענפאָהר פון די קלובען פון ביליצער קרייז „מכבי".

נעכטען דעם 19־טען אַפּריל איז פאָרגעקומען אין ביליץ דער אַליעהרליכער צוזאַמענפאָהר פון די קלובען פון ביליצער קרייז.

אַלס דעלעגאַט פון צענטראַל - קאָמיטעט וועט אין צוזאַמענפאָהר אַנטיילנעמען דער וויצע-פּרעזעס פון פערבאַנד ד"ר מאָריצי ווייעל.

פון לאָדזער „הכח"

די פערוואַלטונג פון „הכח" האָט זיך קאָנ־סטיטואירט אויף פאָלגענדען אופן: פּרעזעס — ד"ר קרויש, וויצע-פּרעזעסען: איגזש. פּיקעלני, אַדוו. קאַפּלאַן, איגזש. לעווינזאָהן, סעקרעטאַרען — פאַ־סירמאַן, קושמירסקי; קאַסירער — ראַפּאַפּאָרט, קאַלינסקי; פּרעסע און פּראָפּאַגאַנדע-רעפערענט — ש. ציגלער; ווירטשאַפט — מאָרגענשטערן.

אין די לייטונגען פון די בעזונדערע סעקציעס זענען צוגעטיילט געוואָרען: פוסבאַל — קאַלינסקי; באָקס — איגזש. פּיקעלני; אייז-האָקעי און טיש־טעניס — ש. ציגלער; ספּאָרט-שפּילען און לייכט־אַטלעטיק — פאַסירמאַן; שווים-סעקציע — אַדוו. שימקעוויטש און ציקליסטען-סעקציע — אַדוו. קאַפּלאַן.

* * *

אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון די בעזונדערע סעקציעס, זענען געוועהלט געוואָרן פאָלגענדע לייטונגען:

פוסבאַל: קאַלינסקי, קאַפּלאַוויטש, ציגלער, ש. זיסענפעלד, העכט.

ספּאָרט-שפּילען: שוואַרץ, פאַסירמאַן, שעפּס, פּרל, דאַווידאָוויטש, שולמאַן.

טיש-טעניס: דימאַנד, העכט, פּיטעל, שיי־קעוויטש, יאַסקאָוויטש און ציגלער.

שווים-סעקציע: טישעל און אַדוו. שימקעוויטש.

* * *

וועלענדיג פּראָפּאַגירען דעם זעהר געזונדען ספּאָרט צווישען די ברייטסטע יודישע מאַסען, אָרגאַ־ניזירט די לייטונג פון דער שווים-סעקציע ביי הכח, שווים-קורסען פאַר אָנפענגער און אַוואַנ־סירטע. בייע מיטגלידער ווערען אָנגענומען אָהן וועלכען עס איז אָפּצאָהל. די טרעניגנען וועלען פאָרקומען יעדען זונטאָג אין זגערזשער באַסיין, אונטער דער לייטונג פון דיפּלאָמירטע טרענירער.

* * *

די לייטונג פון דער פוסבאַל-סעקציע ביי הכח מעלדעט, אַז אָנהויבענדיג פון 20־טען ד.ח. הויבען זיך אָן טרעניגנגען פון די יוניאָרען - מאַנשאַפטען. מיט די טרעניגנגען וועלען אָנפיהרען די געוועזענע פערדינסטפולע שפּילער: סעגאַל, זאָהאַן און באַלזאַם. אין די יוניאָרען-גרופּעס ווערען אָנגענומען יונגלעך ביז 16 יאָהר, אָהן וועלכען עס איז אָפּצאָהל.

* * *

די ספּאָרט-שפּיל-סעקציע פון הכח איז צו־געטרעטען צו בויען אַן אייגענעם ספּאָרט-פּלאַץ וועלכער וועט זיך געפינען אין צענטער שטאָט פּיעטריקאָווער 61. די טרעניגנגען הויבען זיך אָן שוין היינט, מאָנטאָג. מיט דער יוניאָרען-גרופּע פיהרט אָן ה' שוואַרץ. אינפאָרמאַציעס ערטיילט דער סעקרעטאַריאַט פּיעטריק. 61, טעל. 21-189.

קיין ווינען

אָבפאָהר דעם 30/4 ר. י: 75 זל.

קיין ווינען און בודאַפּעשט

פון 8-טען ביז'ן 13-טען מאי 112 זל.

הבחה-ריידזעס

קיין פּאַלעסטינא

590 זל.

אינפאָרמאַציעס:

Wagons Lits Cook

פּיעטריקאָווער 68.

מייסטערשאַפטס-פערמעס-טיגונגען אין לאָדז

נישט קוקענדיג אויפ'ן שלעכטען וועטער זענען נעכטען אין לאָדז פאָרגעקומען אַלע בעשטימטע פוס־באַל-מעטשען וועגען דער מייסטערשאַפט פון לאָדז

וו. ק. ס. — מכבי 0:3

אין דער „א" קלאַס האָט „מכבי" זיך געטראָ־פען מיט דער מיליטערישער מאַנשאַפט וו.ק.ס. גע־הערט היינט צו די שוואַכסטע מאַנשאַפטען אין דער „א" קלאַס, „מכבי" האָט דאָס אָבער נישט בעווי־זען אויסצונוצען אין דעם פאַר איהר וויכטיגען מעטש פערשפּילט מיט'ן רעזולטאַט פון 3:0

די לאַגע פון „מכבי" אין דער מייסטערשאַפט, איז איצט פשוט אַ פאַטאַלע און עס דראָהט איהר ערנסט די געפאַהר פון אַרויספאַלען פון דער „א" קלאַס.

הכח — הוראַגאַן 2:3.

וועגען חער מייסטערשאַפט פון דער „ב" קלאַס אין לאָדז, האָט „הכח" אָפּגעהאַלטען אַ ווייטערן נצ־חון איבער דעם פיז איצטיגען לידער פון דער טאַ־בעלע „הוראַגאַן" אין פערהעלטניש פון 2:3.

די יודישע מאַנשאַפט איז אין אַלע היגזיכטען געווען בעסער פון געגנער און אויפ'ן נצחון פול־שטענדיג פערדינט.

טור — בר-כוכבא 0.10

הויכע מפלה פון „בר-כוכבא" וועגען דער מיי־סטערשאַפט פון „ב" קלאַס.

רעזולטאַטען פון די נעכטיגע „ליגע" קאַמפען אין פּוילען

לעמבערג

פּאַגאָן — ל. ק. ס. 0:1

קראָקאָ

גאַרבאַרניאַ — רוך 2:2

שלעזיען

ווּיסלאַ — דאָמב 0:1

שלאָנסק — לעגיאַ 1:1

וואַרשאַ

וואַרשאַוויאַנקאַ — וואַרטאַ 2:4

צוגרייטונגען צו די באָקס-מייסטערשאַפטען אין פּוילען

דעם קומענדיגען פרייטאָג הויבען זיך אין לאָדז אָן די באָקס-פערמעסטיגונגען וועגען דער מייסטער־שאַפט פון פּוילען.

עס ווערען געמאַכט זעהר שטאַרקע צוגרייטונ־גען אַז די אָרגאַניזאַציע פון די קאַמפען זאָלן שטעהן אויף דער געהעריגער הויך.

די קאַמפען וועלען פאָרקומען אין דער נייער ספּאָרטהאַלע אין פּאָניאַטאָווסקי-פּאַרק, אין וועל־כען ס'געפינען זיך 2600 זיץ-פּלעצער.

יום-טוב פון ספּאָרט

מיטן אנטייל פון „לאַפּפּ"

די לאָדזער אָפּטיילונג פון „לאַפּפּ" נעמט אָנ־טייל אין דער אָרגאַניזאַציע פון יום-טוב פאַר ספּאָרט וועלכער ווערט אַדורכגעפיהרט דורך חעם שטאָ־טישען קאָמיטעט פאַר פיזישער ערציהונג און מילי־טערישער צוגרייטונג. דער יום-טוב וועט פאָרקומען דעם 24 מאַי אויף איינעם פון די לאָדזער ספּאָרט־פּלעצער.

„לאַפּפּ" וועט דעמאָנסטרירען דאָס ענטגאַזען פון גשבוט און גרופּען - פערמעסטונגען פון פליהענדע מאָדעלען.

פירטער קאָנקורס פון פליהענדע מאָדעלען

אין חודש מאַי אָרדענט איין „לאַפּפּ" דעם פיר־טען עלימינאַציע - קורס פון פליהענדע מאָדעלען. דער קאָנקורס וועט פאָרקומען אין 2 טערמינען: דעם 17 מאַי פאַר יוניאָרען ביז 16 יאָהר און דעם 21 מאַי אין לובלינעק פאַר אַמאַטאָרען - יוניאָרען איבער 16 יאָהר און פאַר סעניאָרען איבער 21 יאָהר.

ראַדיאָ - פּראָגראַם

מאָנטאָג, ד. 20-טען אַפּריל

6.30 ליד, 6.33 גימנאַסטיק, 6.50 פּוילישע פאָלקס-מוזיק, 7.20 מאָרגען-פּרעסע, 7.30 פּראָגראַם אויף היינט, 7.35 אינפאָרמאַציעס, 7.40 פּוילישע פאָלקס-מוזיק, 8 אוידיציע פאַר שולען, 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.03 מי־טאָג-פּרעסע, 12.15 מוזיק פון פּליטען, 12.25 אָרקעס־טער-קאָנצערט פון לעמבערג, 1.10 הויז-ווירטשאַפטליכע מיגוט, 1.15 ווינשונגען - קאָנצערט (פּליטען), 2.12 בערזע איבערזיכט, 3.15 ידיעות וועגען פּוילישען עקס־פּאָרט, 3.20 וואַרשאַווער בערזע - איבערזיכט, 3.30 פּוילישע מוזיק (טראַנסמיסיע פון וואַרשאַ) 4 גע־שפּרעך מיט קינדער ראַדיאָ-הערער, 4.10 פון אַליץ צו ביסלעך, 4.15 פּאַרטעפּיאַן - קאָנצערט פון פּוילישע קאָמ־פּאָזיטאָרען, 4.45 טרעף וואָר עס רעדט (הער-אוידיציע), 5.05 רעפּרעזענטאַנציע - קאָנצערט פון ווילנער ראַדיאָ, 6.35 רעפּאָרטאַזש פון לעמבערג, 7.20 פּראָגראַם אויף מאָרגען, 7.25 רעקלאַמע - קאָנצערט, 7.45 מוינע איינ־דרוקען פאַרן מיקראָפאָן פון באַי-זשעלענסקי, 7.59 וועגען וואָס רעדט מען? 8 קאַזאַנאָוואַ, קאָמישע אָפּערע, 8.40 געשפּרעכען מיט אַ שוסטער-באַלופניק, 11 ידיעות, 11.05 טאַנץ-מוזיק.

אפגערופען די זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג

צוליב דער לויה פון פרנס פערסטער

נעכטען האט געזאלט פארקומען א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג, די זיצונג איז אבער אפגערופען געווארען צוליב דעם וואס נעכטען איז פארגעקומען די לויה פון פרנס פערסטער.

אין דער לויה האבען אנטיילגענומען מיטגלידער פון דער קהלה-פערוואלטונג מיט פרעזעס מינצבערג בראש און פון קהלה-ראט מיט פרעזעס ליבערמאן בראש.

דער ראבינאט זוכט:

אברהם פארגאמענט פון לוקאווע א גאלד-שמיט און יחיאל רעטדינגער געוואוינט אין שערפעץ.

ווער ס'ווייסט עפיס וועגען די דערמאנטע פערזאנען ווערט געבעטען מודיע צו זיין דעם ראבינאט.

פערזאמלונג פון דיזשורנעס אין „לינת-הצדק"

היינט אין אווענד קומט פאר אין לאקאל פון „לינת-הצדק" א פערזאמלונג פון עלטערע און יונגערע דיזשורנעס פון דער נאכט-פאגאטאוויע, אויף דער טאג-ארדנונג געפינען זיך זעהר וויכטיגע פראגען.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשור'ען

(א) היינט ביינאכט דיזשורידען: סאדאווסקא (זגערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11 ליסטאפאדא 15), מ. קארלין (פילסודסקיעגא 54), ר. רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 28), י. כאנדזשינסקי (פעטריקאווער 165), ע. מילער פעטריקאווער 46), נ. אנטאניעוויטש (פאביאניצער 56).

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28. טעל. 120-93
ספעציאליסט
פאר מענער - שוועכע - בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אוונט.
זונטאג און חגאות פון 9—1

אלגעמיינע פערזאמלונג פון בעקער-ארבייטער

(א) אויף נאווראט 23 איז נעכטען פארגעקומען אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג פון בעקער-ארבייטער בעווידמעט די פראגען פון נישט האנארירען דעם קאלעקטיוון אפמאך, רייסען די לוינען, איבערגרופירונג פון ארבייטער און נידעריגערע קאטעגאריעס א. א. וו.

נאך די רעפעראטען איז בעשלאסען געווארען צו אנהויבען אנ'אקציע ביי דער מאכט וועגען נארמירען די לוין-און-ארבייטס-בעדינגונגען, צו דעם צוועק איז אויסגעוועהלט געווארען א ספעציעלע קאמיסיע

זעלבסטמארדען

(א) נעכטען האט זיך אויף די באהן-שינעס צווישען לאדז—זגערזש געווארפען אונטער א לוי-פענדען צוג די 18-יאהריגע מאריאננא קאמשיק, און איז דערהרג'עט געווארען אויף טויט. די סיבה זאל זיין—ענטוישונג אין ליבע.

* * *

(א) אויף לאגעווניצקא 27 האט זיך איבער-געשניטען די אדערען אויף די הענד די 28-יאהריגע אירענע לודווישיאק, פאגאטאוויע האט זי אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

א שרפה

(—) עהערנעכטען ביינאכט האט זיך אויף 11 ליסטאפאד 9, אין דער וואוינונג פון לאה גאלד-שטיין, מחמת'ן אומפארזיכטיגן בעגיין זיך מיט פייער, אנגעכאפט א בעט און דאס בעטגעוואנט.

די ארייסגערופענע פייערלעשער האבען די שרפה נאך א שעה ארבייט אויסגעלאשען.

קאנסום צום פריהלינג

די סוחרישע ספערען פון אונזער שטאט זענען פער-אינטערעסירט געווארען מיט דער געהיימניש פון די אונגלויבליך נידריגע פרייזען פון אלערליי סחודות, וואס ווע רען פערקויפט דורכ'ן „קאנסום".

די דירעקציע פון „קאנסום" ענטפלעקט דאס געהיימניש פון די רעוואלאציאנס נידריגע פרייזען. די פערקויפטע וועש זענען אויסגעארבייט דורך דער ווידזעווער מאנופאקטור און ווערען אויסגעפערטיגט אין די אייגענע שוואלניעס. טאקע דערפאר, וואס די שטאפען שטאמען פון דער ערשטער קוועלע און א דאנק דעם גרויסען אומזאץ, האט די דירעקציע פון „קאנסום" די מעגליכקייט צו קאלקולירען אזעלכע אונערהערטע נידריגע פרייזען.

דעריבער דארף דאס זיין א געלעגענהייט פאר די לאדזער ווירטינס, וואס זיי דארפען געדענקען, אז די איינציגע ביליגע איינקויפס - קוועלע איז דער „קאנסום".

מוזיקאלישע נאטיצען

קאמפאזיטארען אוונט פון העניק יאבלאן אין „הזמיר"

באך א בעזויין, אַז אונזער שטאט איז גאר נישט אַזוי מאטעריאליסטיש און קונסט-אָרים ווי מ'רעדט זיך דאָס איין, איז דער קאָמפאָזיטארען-אָוונד פון העניק יאבלאן — א קינד פון אונזער פערוויגטער קונסט-אָרימער שטאט. קען מען דען אָנרופען אונזער לאָדז בלויז מאטעריאליסטיש ווען זי האָט אַרויסגעגעבען א רייה גרויסע קינסטלער אויף אַלע געביטען פון מוזיק, פאעזיע און מאלעריי.

הערענדיג ד' קאָמפּאָזיציעס פון העניק יאַ-לאן וועט אפשר בישט זיין איבערטריבען אויך איהם צו צורעכענען צו אונזערע לאָד'זער קינסטלער-קינדער. זיינע ווערק פאר קלאוויר, וויאלין און געזאנג זענען מיניאטור עדעלשטיינער.

„פוגע" (קלאוויר) דאָס איז א יוגענד-קאמפאָזיציע באַך נישט בעאיינפלוסט פון די נייע מאָדערניסטיש כאַאָטישע האַרמאָניען און קלינגט ווי עפעס שעהן קלאסישעס באַך פאָרם, אינהאַלט און סטיל. ה' יאבלאָן איז אָבער א יונגער מוזיקער און קען נישט בלייבען לאנג ביי די קלאסישע אינזוענציעס און שאַפט זיין „סקערצא", „טאקקאַטאַ" און „מאַזורען" שוין אין מאָדערנעם סטיל. אָבער דער מאָדערנער סטיל איז נישט האַרב, דערפאַר לייכט צו פערשטעהען און גיט א בעגריף איבער'ן שוואונג פון קאָמפּאזיטארס טאלאנט. דער טאַלאַנט שפּרודעלט ארויס אויך אין „בורלעסקא", „ראגדא", חסידישע מעלאדיעס און יודיש ליד, (וויאלין) דער „קלאוו" אָבער פון ה' יאבלאָנס טאלאַנט האָט זיך אַרויסגעוויזען אין די וואקאלע קאָמפּאָזיציעס „זינג באכטיגאַל"-ט עקסט קאָנאָפּניצקאַ, „אַלץ" און „ציויי וויגען" — י. טובים, „מאגדא" — דראביק, „וואַסער" — פאוליקאווסקא, אין די קאָמפּאָזיציעס האָט דער קאמפאניסט ה' יאבלאָן אַזוי טרעפליך אילוסטרירט די שטימונגען, וואָס עס ענטהאלטען די פּאָעטישע לידער און אַרויסבעקומען דעם גאנצען אויסדרוק פון שעהנקייט, געדאנק און שוואונג.

ריהרענד איז געוועזען צו הערען ווי יאבלאָן האָט באַך געדיכטעט טובים'ען אין „אַלץ" און אין די „ציויי וויגען". צוויי ווינטען: א רוהיגער גארטען ווינט און א ברויזענדער פעלד-ווינט. דאָך נאָר דאָס רוהיגע ווינט'ל שאַפּט רוה און שטילקייט. די ווערטער פון א לאָדזער קינד האָט אַזוי בעגייסטערט דעם ציויליטען לאָדזער קינד, אַז מיר צוהערער, האָבען איבער אונזערע הוישים אדורכגעלאָזען די גרויסע יורקונג פון דעם ליד און מיר זענען געוועזען צופרידען, אַז מיר הערען עפּעס שעהנעס פון אונזערע לאָדזער קינדער.

די קאָמפּאָזיציעס זענען אויסגעפיהרט געוואָרען אויפ'ן קלאוויר פון י. שפּיטאַ, נישט פון די דורכשניטליכע קלאוויר-שפּילער נאָר, פון ארייגוואַקסענדע קינסטלער, מ. נוימילער, וואס מאכט כסדר גרעסערע פאַרטשריט און מ. דאלסקא, וועלכע האָט דאָס מאָל בעזונדערס גוט און אויסדרוקספול געזונגען. די זינגערין און דעם פידעל-שפּילער האָט קינסטלעריש בעגלייט איבוש. לעאן ליבערמאַן.

Ds—ki.

דער רעזשיסער פונ'ם פילם „על חטא" אין לאדז

אין לאָדז וויילט איצט דער דייטש-יודישער טאלענטפולער רעזשיסער און ארטיסט אלעקסאנדער מארטען (טענענבוים), אונזערער א בן עיר.

ער האָט איצט אין ווארשא פערענדיגט דעם ערשטען יודישען קלאנג-פילם פון דער פוילישער פראָדוקציע, וועלכען ער האָט רעזשיסירט.

דער דאָזיגער פילם א. נ. „על חטא" וועט שוין בקרוב געוויזען ווערען אין איינעם פון די לאָדזער קינא'ס.

איננוכען טרעט צו אלעקסאנדער מארטען צו רעזשיסירען א רייה פוילישע פילמען.

טעאטער, מוזיק און פערוויילונג (קאמוניקאטען)

די געזעגנונגס-וואך פון מאָרים שוואַרץ אין לאָדז

שוין נאָר געציילטע אָוונדען פערבלייבט מאָרים שוואַרץ מיט זיין קונסט-טעאַטער אין לאָדז. אין א וואָך ארום פערלאָזט שוין מאָרים שוואַרץ לאָדז און פאָרט ארויס מיט זיין טרופע קיין לעמבערג. נאָר נאָך איין וואָך וועט לאָדז האָבען די זכיה צו זעהן דאָס וועלט-בעריהמטע ווערק פון ליאָן פויכטוואַנגער „יוד זיס" אין דער מייסטער-אויספיהרונג פון מאָרים שוואַרץ און זיין קינסטלער-אַנסאַמבל.

טיף בעדויערן וועלען אַלע יענע, וועלכע וועלען אדורכלאָזען די איינציגע מעגליכקייט נאָך היינטיגע וואָך צו זעהן מאָרים שוואַרצ'ן אין דער טיף-טראַגישער ראָל פון „יוד זיס", די פּרעכטיגע דעקאָראַציעס און קאָסטיומען פון דער געזעגנונגס - פרעמיערע „יוד זיס" מיט וועלכע דער גרויסער טעאַטער מייסטער מאָרים שוואַרץ האָט אונז מיט אַזאַ פערגעהם מהנה געוועזען צום געזעגנען זיך פאַר זיין אָפּפאָהרען קיין לעמבערג.

„יוד זיס" ווערט געשפילט א גאַנצע וואָך 9 אָוונד.

פון שטאַטישען פוילישען טעאַטער

היינט 7.30 אָוונד ווערט געשפּילט די קאָמעדיע „מאַמורא".

„רוח פון בלוט"
Clark Gable, Loretta Joung
היינט פרעמיערע!
אינגעוועהנליך מייסטערווערק פון
Jack London א. נ.
אין די הויפּט-ראָלען:
— אויסערן פראָגראַם: —
קלאַנג-צייטונגען פון P. A. T.
און פאַראַמאונט.

קלאַנג-קינא
CAPITOL
זאַוואַדזקא 16

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי אַנ'אַנאָנס ביז 15 ווערטער 1 זלאָטי

פרייע פּאָסטענס

א מעדעל, וואָס האָט געאַרבייט אין א פוטער-געוועלב ווערט געזוכט אין פוטער-געוועלב לעגיאָנאָוו 3 ביי ראַזענוואַלד. 4529

ס'ווערט געזוכט א יונגעל ביים וואַליוען-מאַכער בזשעזשינער 14.

ס'ווערט געזוכט קוואַליפיצירטע מענער-שניידער-אַרבייטער. טראַוגוטאַ 8 מ. ניימאַן. 4528

א קוואַליפיצירטע טרייבער-(ין) צו טרייבען זייד ווערט געזוכט. געניטער אַדרעס צו דערוויסען זיך שקאַלנאַ 6, וואוינונג 1.

א קוואַליפיצירטער אַרבייטער אויף רונד-זשאַקאַרד ווערט געזוכט. צו ערפאַהרען ביי מ. פרענקעל, פּולנאָצנאַ 27 פון 12—2 נאָכמיטאָג.

א וועש-נייהערין קען זיך מעלדען פּאָמאָרסקאַ 7, וו. 15, פראָנט 3. שטאָק.

א גוטער הויזן - וועסט-נייהער מענער-בעשטעלט, קען זיך מעלדען פּיעטריקאָווער 307 וו. 23. 4535

פערשידענעס

א לאַנגיעהריגער קוואַליפיצירטער מעכאַנישער שרייבער (ספּעציאַליסט אויף זייד) זוכט אַרבייט. אַדרעס: Zakątna 40 m. 2, Lipszyc. 4530

געפונען געוואָרען א בייטעלע מיט פאָטאָגראַפיעס און קליין-געלד. אָפּצונעמען אין אדמ. פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

Zaginiony został weksel na 100 zł. płatny 10 Lipca 1936 r, wystawca A. Zylberberg. Weksel zostaje unieważniony. 4527

סוחרים, פאַבריקאַנטען און אַנגעשטעלטע! פיהרען האַנדעלסביכער לערנט אויס פּראַקטיש און גרינדליך אין פערלויף פון 6 וואָכען. בלויז מאַשין שרייבען - קורס 10 זל. אינפאָרמאַציעס צעגעלניאַנאַ 25, וו. 35.

לאָדזער יוד. לאָקאַטאַרען און סובלאָקאַטאַרן-פּאַריין
געפינט זיך
אויף פּיעטריקאָווער 31, וו. 22
טעלעפאָן 264-38.
דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג טעגליך פון 6 ביז 9 אָוונט. ס'ווערען געשריבען ב י ט ע ס, ערטײלט עצות, אויסגעגליכען סכסוכים און געפיהרט כל'ערליי דירות און עקסמיסיע-פּראָצעסן.

לעזט !!!!!! אויפמערקזאם!
עס איז שוין אַריין און קראַפט די נייע פּרייזען פאַר
דרוק-אַרבייט
אין דער בעקאַנטער און לאָדז און אומגעגנד
שנעל-דרוקעריי
בראַמבערג
לאָדז, צעגעלניאַנאַ 8
טעל. 255-09
וועלכע האָט זיך שוין בעריהמט געמאַכט מיט די שעהנע אויספיהרונג און עסטעטישען צוזאַמענשטעל
פּיליג, רעעל, פּינקטליך

CUKIERNIA
„ŹRÓDŁO"
PRZEJAZD 1, tel. 209-87 i 133-72
טעמפּעהלט
אויסגעצייכענטע לאַדעס
צוזאַמען מיט סאָדאַוואַסער און וואַפלעס א פּאָרציע 35 גר.
יאַרסקע אָוועבדברויטען
פון 4 גראָש צו 1 זל.

שייטלען
ביי ק ע ר ש
סקווערא 15
מיט פּאַריזער שרינדן פערטיגע שייטלען

לעטשניצע
פאַר וועבעריש-קראַנקע
מענער - שוועכע און הויט-קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָווענד.
פרויען און קינדער נעמט אָן א פרוי-דאָקטאָר פון 11-1 און פון 5-7 אָווענד.
א בעראַטונג 3 זל.

דער
פאָטאָגראַפישער
אַטעליער
„POLONJA"
אינזש. גוטערמאַן, גדאַנסקאַ 31
פיהרט אויס אַלער אַרט פאָטאָגראַפיעס צו פּעסער, לעגיטימאַציעס, פּראָטעזשאַטן מיט רעקלאַמעס ווי אויך לויט פאַרשריפט צו דער אַגעזופּאַציאָנ‍ט, צו זעהר ביליגע פּרייזן. פּאָס-קאַרטען און פּאָרטרעטען ווערען אויך אויסגעפערטיגט שעהן און גוט
— צו נידריגע פּרייזען. —

פאַר פ י י ע ר און ג נ ב ו ת!
קאָנט איהר אייך פערזיכערען אויף זעהר גינסטיגע בעדינגונגען.
קלינגט אָן ביטע טעלעפ. 203-94

Dr. J. Herszfinkiel
ספּעציאַליסט פאַר קינדער-קראַנקהייטען
נעמט אָן אין דער לעטשניצע „פּאָמאָץ" (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 1)
און ביי זיך אינדערהיים
זשעלאַזנאַ 8a, טעל. 111-87

Dr. med.
M. GLAZER
ספּעציאַליסט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען
ZACHODNIA 64, tel. 185-49.
נעהמט אָן פון 12—2 מיטאָג און פון 7 ביז 8.30 אָווענד.
זונטאָג און חגאות פון 10—12 בייטאָג

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספּעציאַליסט פאַר אויגען קראַנקהייטען
Traugutta 12, tel. 175-10
נעהמט אָן פון 11-2 און פון 5 ביז 8.30 אָוו. אונבעמיטעלטע— לעטשניצע פּרייזן.

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט - קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער - שוועכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פּראָנט, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָווענט
זונטאָג און יום טוב פון 9-1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פאַר פרויען

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 23.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman